

MARIA-EMILIA GOIAN

CRISTINA BUȚURCĂ

ORA DE GRAMATICĂ

CLASA A VIII-A

Editura Nomina

Editor: Alexandru Creangă

Pentru comenzi prin poștă: **Elena Iordăchescu** (0757.020.442)
Ionuț Lungu (0757.020.444)

Reprezentant zonal	Zona
Dobrin Marius (0741.488.918)	Oltenia (Dolj, Gorj și Mehedinți), Banat, Crișana și Transilvania (Sălaj, Cluj, Mureș, Harghita, Covasna, Alba și Hunedoara)
Cepăreanu Alin (0751.207.922)	Oltenia (Vâlcea și Olt), Transilvania (Brașov și Sibiu) și Muntenia (Argeș, Teleorman și Giurgiu)
Săsărman Traian (0757.020.443)	Transilvania (jud. Bistrița Năsăud) și zona Maramureș
Lungu Ion (0746.200.413)	Muntenia (Buzău), Moldova (fără jud. Galați) și Bucovina
Mărzăcioiu Marian (0744.429.512) Anton Victor (0755.107.291) Dragne Marin (0769.221.682)	Muntenia (Dâmbovița, Prahova, Brăila, Ialomița și Călărași) și Dobrogea București

Punct de lucru: Comuna Bradu, str. DN 65B, nr. 31, Jud. Argeș
Tel.: 0348.439.417/fax: 0348.439.416

e-mail: comenzi.nomina@gmail.com

www.edituranomina.ro

www.librarianomina.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GOIAN, MARIA EMILIA

Ora de gramatică : clasa a VIII-a / Maria Emilia
Goian, Cristina Buțurcă. - Pitești : Nomina, 2014
ISBN 978-606-535-649-8

I. Buțurcă, Cristina

811.135.1(075.33)

Copyright © Editura Nomina, 2014, 2017
Toate drepturile aparțin Editurii Nomina

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE.....	5
RECAPITULARE INIȚIALĂ.....	6
1. NOȚIUNI DE SINTAXĂ.....	14
ENUNȚUL.....	14
FRAZA.....	16
RELAȚIILE SINTACTICE ÎN PROPOZIȚIE ȘI ÎN FRAZĂ.....	18
CUVINTELE ȘI CONSTRUCȚIILE INCIDENTE.....	24
ANACOLUTUL.....	25
<i>EVALUARE</i>	25
2. LEXICUL (actualizare).....	28
VOCABULARUL FUNDAMENTAL. MASA VOCABULARULUI.....	30
DINAMICA VOCABULARULUI.....	32
MIJLOACE DE ÎMBOGĂȚIRE A VOCABULARULUI.....	34
FAMILIA LEXICALĂ.....	36
PREFIXOIDELE. SUFIXOIDELE.....	38
ÎMPRUMUTURILE. NEOLOGISMELE.....	40
EVITAREA GREȘELILOR ÎN UTILIZAREA NEOLOGISMELOR.....	42
<i>EVALUARE</i> – VOCABULAR.....	44
CUVÂNTUL ȘI CONTEXTUL.....	46
SINONIMELE.....	48
ANTONIMELE.....	50
OMONIMELE.....	52
CUVINTELE POLISEMANTICE.....	54
PARONIMELE.....	56
PLEONASMUL.....	58
<i>EVALUARE</i> – VOCABULAR.....	60
3. NOȚIUNI DE FONETICĂ.....	62
VALORILE STILISTICE ALE NIVELULUI FONETIC ÎNTR-UN TEXT LITERAR.....	66
4. SINTAXA PROPOZIȚIEI ȘI A FRAZEI.....	68
PREDICATUL. PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ.....	68
PREDICATUL VERBAL (Pv).....	68
PREDICATUL NOMINAL (Pn).....	70
PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ (PR). PREDICATUL NOMINAL INCOMPLET (Pni).....	72
PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ (PR).....	73
SUBIECTUL. PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ.....	76
SUBIECTUL (S).....	76
PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ (SB).....	80

ACORDUL ÎNTRE SUBIECT ȘI PREDICAT	86
<i>EVALUARE</i>	88
ATRIBUTUL. PROPOZIȚIA ATRIBUTIVĂ	90
ATRIBUTUL (A)	90
PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ ATRIBUTIVĂ (AT).....	94
APOZIȚIA (Ap)	98
<i>EVALUARE</i>	100
COMPLEMENTE NECIRCUMSTANȚIALE.	
PROPOZIȚII SUBORDONATE NECIRCUMSTANȚIALE	102
COMPLEMENTUL DE AGENT (Cag).....	102
COMPLEMENTUL DIRECT (Cd).....	104
PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ DIRECTĂ (CD).....	106
COMPLEMENTUL INDIRECT (Ci).....	110
PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ INDIRECTĂ (CI)	112
<i>EVALUARE</i>	116
COMPLEMENTE CIRCUMSTANȚIALE.	
PROPOZIȚII SUBORDONATE CIRCUMSTANȚIALE.....	118
COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE LOC (Ccl).....	118
SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC/LOCATIVĂ (CL).....	120
COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE TIMP (Cct)	124
SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE TIMP/TEMPORALĂ (CT) ...	126
COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE MOD (Ccm).....	130
SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE MOD/MODALĂ (CM)	132
COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CAUZĂ (Ccez).....	136
SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE CAUZĂ/CAUZALĂ (CZ)	138
COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE SCOP (Ccs)	142
SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOP/FINALĂ (CS).....	144
<i>EVALUARE</i>	148
PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONDIȚIONALĂ (CȚ).....	150
PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONCESIVĂ (CV)	154
PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONSECUTIVĂ (CNS) 158	
<i>EVALUARE</i>	162
5. TEZE LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ.....	164
6. TEST LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ	169
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	172

Cuvânt-înainte

Cartea *Ora de gramatică* este rezultatul experienței dobândite de-a lungul anilor la catedră și a apărut din dorința de a-i ajuta pe elevi să-și însușească corect normele și regulile limbii române actuale, dar și pe profesori, cărora le pune la dispoziție un suport utilizabil atât în cadrul orelor, cât și pentru activități suplimentare.

Lucrarea noastră își propune să ofere atât profesorilor de limba și literatura română, cât și elevilor un număr mare de exerciții, pentru a se asigura competențele reale de comunicare, în conformitate cu programa școlară. De aici diversificarea exercițiilor, fiindcă ne-a interesat viziunea comunicativ-pragmatică, abordarea funcțională și aplicativă a cunoștințelor de limba română.

Gândindu-ne la proiectarea demersului didactic de învățare-evaluare, am considerat că cele 34 de săptămâni nu înseamnă doar 68 de ore de limba română – adică două ore săptămânal – ci mai multe, având în vedere că în clasa a VIII-a se studiază, o bună parte din an, doar aspecte de sintaxă – esențiale, considerăm noi, pentru a atinge acea dorită competență comunicativă a tuturor elevilor, iar la literatură sunt prevăzute, ca elemente teoretice noi, doar romanul și comedia. De aceea, apare un număr mai mare de ore pentru componenta *Elemente de construcție a comunicării*. În plus, este știut că în liceu se pune, din păcate, prea puțin accent pe gramatica limbii române și tinerii rămân cu ceea ce au învățat în gimnaziu.

Practica la clasă ne-a învățat că este necesară o recapitulare a cunoștințelor (înaintea testării predictive), de aceea am alocat 4 ore acestui moment important.

Pentru fiecare oră apoi, la *Vocabular – Fonetică – Semantică* am prevăzut câte două pagini de exerciții diverse, care presupun aprofundarea cunoștințelor lingvistice predate la clasă. Fiecare capitol este urmat de una sau de două evaluări sumative.

La *Sintaxă*, am alocat, în general, câte o oră pentru fiecare parte de propoziție și câte două ore pentru propoziția subordonată corespunzătoare; exercițiile sunt diverse: de tip analitic (de recunoaștere, de grupare, de motivare, de descriere, de diferențiere) și de tip sintetic (de modificare, de completare, de exemplificare, de construcție). Pentru majoritatea exercițiilor se presupune și actualizarea cunoștințelor de morfologie. Gradul de dificultate a exercițiilor sporește progresiv. Evaluările au fost prevăzute după Pv/n-PR și S-SB, după A-AT, după complementele și completivele necircumstanțiale și după circumstanțiale. La finalul lucrării am oferit două variante de teză și un subiect pentru Evaluarea Națională.

Textele utilizate aparțin tuturor registrelor limbii, dar s-a apelat frecvent la cele literare atât mai vechi, cât și actuale.

La fiecare oră am propus un *Moment ortografic* – exerciții de scriere corectă și de punctuație – care facilitează însușirea unor norme de exprimare orală și scrisă, atât de necesare în contextul actual în care tot mai mulți vorbitori au dificultăți în scrierea și în exprimarea corectă în limba română.

Sperăm ca astfel să aducem un plus de corectitudine lingvistică în viața de zi cu zi.

Autoarele

RECAPITULARE INIȚIALĂ

VARIANTA I

Citește cu atenție textul, pentru a răspunde corect la cerințe:

Culmile Scripetelui se deslușeau în această zi cu soare; după multele ploi de până aci, colțuroase și limpezi ca o cunună de securi (...)

În ziua aceea nu era niciun nor deasupra, și uriașii munți, care atâtea zile frământaseră și sloboziseră, din coamele lor zbârlite până la cer, ploile, trăsnetele și șuvoaiele, erau acum blajini, tihniți și prididiți de soare. Numai în fața cerului, mai sus decât brazii cei mai înalți, vulturii pluteau neobosit, scâldându-și aripile în lumină și dând fiorii morții păsăretului de casă din jurul celor cincisprezece-douăzeci de locuințe din fundul văii. Între aceste locuințe, cea mai mare și mai gospodărească era casa lui Dănilă, starostele ciobanilor din partea locului, venetic de pe plai, dar mare baci la bătrânețe.

Moș Dănilă, fruntașul ciobanilor de pe Scripetele, era un om care trecuse prin multe vaduri de amărăciune. Era de felul lui de dincoace de Olt, făcuse în tinerețe de trei ori avere și de trei ori i-o măturase puhoiul năvălirilor străine. Dar, precum fierul plugului trece prin inima mușuroiului de furnici, spintecând într-o clipă cetatea harnicelor muncitoare, așa și fierul nenorocirii spintecase în trei rânduri rostul și viața românului Dănilă.

(Gala Galaction, *La vulturi!*)

1. Extrage, din primul alineat, un cuvânt ce conține diftong, respectiv un cuvânt ce conține triftong.

2. Precizează mijloacele de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele subliniate.

3. Scrie câte un sinonim pentru cuvintele:

blajini _____ *șuvoaie* _____

4. Scrie un enunț cu un alt sens decât în text al cuvântului *a frământa*.

5. Indică valoarea morfologică a cuvintelor:

deasupra _____ *aceea* _____.

6. Construieste câte un enunț în care cuvintele de la exercițiul anterior au altă valoare morfologică.

7. Precizează cazul și funcția sintactică ale cuvintelor:

nor _____ (în fața) *cerului* _____

8. Alcătuieste două propoziții în care substantivul *nor* să aibă funcțiile sintactice de atribut substantival prepozițional și de complement indirect (Ac).

9. Motivează rolul virgulelor din structura: *Moș Dănilă, fruntașul ciobanilor de pe Scripetele, era un om....*

10. Identifică o trăsătură morală a lui Dănilă, precizând modalitatea de caracterizare.

11. Transcrie două structuri ce conțin figuri de stil diferite, precizându-le.

12. Fragmentul dat aparține unei nuvele. Menționează două trăsături ale nuvelei.

13. Argumentează, în 10-15 rânduri, apartenența fragmentului la genul epic.

VARIANTA 2

Citește cu atenție textul pentru a răspunde corect la cerințe:

*Prin vișini vântul în grădină
Câtând culcuș mai bate-abia
Din aripi, și curând s-alină,
Iar roșul mac închide floarea.
Din ochi clipește-ncet cicoarea
Și-adoarme apoi și ea.*

*Eu cred c-a-obosit pădurea
Căci ziua-ntreag-a tot cântat
Și tace acum gândind aiurea.
Sub dealuri amurgește zarea,
Se-ntunecă prin văi cărarea
Și-i umbră peste sat.*

(George Coșbuc, *Pastel*)

1. Desparte în silabe cuvintele:
aripi _____ *clipește* _____.
2. Extrage, din text, două cuvinte ce conțin diftongi diferiți.

3. Formează familia lexicală a verbului *a crede*.

4. Alcătuieste un enunț cu omonimul cuvântului *mac*.

5. Arată în propoziții sensul propriu (de bază și secundar) și cel figurat ale cuvântului *aripă*.

6. Transcrie, din prima strofă, un substantiv și un pronume în cazul nominativ.

7. Stabilește valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în versul *Și-adoarme apoi și ea*.

8. Transcrie, din text, două verbe la moduri nepersonale.

9. Construiește un enunț în care adjectivul *roșu* să aibă altă funcție sintactică decât în text.

10. Precizează funcțiile sintactice ale cuvintelor subliniate în versurile: *Se-ntunecă prin văi cărarea/ Și-i umbră peste sat*.

11. Motivează folosirea cratimei în structura: *cred c-a obosit pădurea*.

12. Transcrie prima propoziție principală a textului.

13. Alcătuieste o frază în care să existe o propoziție principală și o subordonată.

14. Scrie măsura celui de-al doilea vers din strofa secundă.

15. Rescrie, din text, un vers/ o structură ce conține o personificare.

16. Menționează două trăsături care să justifice că textul dat este o descriere.

17. Numește momentul zilei descris de poet în versurile date.

18. Transcrie, din prima strofă, o imagine auditivă.

19. Explică, în 30-50 de cuvinte, semnificația versului: *Sub dealuri amurgește zarea*.

20. Descrie, într-o compunere de 80-150 de cuvinte, o pădure.

VARIANTA 3

Se dă textul:

*Prin iarnă din cămara zăvorâtă
Se furișează cald miros de mere
Readucând în vremea viscolită
Iar toamna cu trecută mângâiere,
Când sufletul împovărat venise,
Cu târna lui de poame și de vise,
În casa amintirilor închise. (Ion Pillat, Copil de-odinioară)*

1. Arată câte vocale sunt în cuvântul *furișează*. _____
2. Transcrie un cuvânt derivat cu prefix și un cuvânt obținut prin conversiune.

3. Scrie câte un sinonim pentru cuvintele:
zăvorâtă _____ ; *mângâiere* _____.
4. Formează familia lexicală a substantivului *suflet*.

5. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în text.

6. Construiește un enunț în care cuvântul *toamna* să aibă altă valoare morfologică decât în text.

7. Indică funcțiile sintactice pentru cuvintele:
miros _____ ; *lui* _____ ; *de vise* _____.
8. Transcrie, din text, un vers ce conține o imagine vizuală.

9. Menționează o figură de stil prezentă în versul: *Când sufletul împovărat venise*.

10. Explică semnificația sintagmei: *casa amintirilor închise*.

VARIANTA 4

Se dă textul:

Avea 78 de ani, dar se ținea bine. Singur își făcea piața, își deretica și-și scutura prin casă, avea grijă de florile din fața ferestrei, de cele două găinușe din coteț, care, din când în când, îi făceau câte un ou, și de Tucidide, motanul, care raportat la durata vârstei pisicești, era aproape la fel de bătrân ca și stăpânul. Tucidide fusese botezat așa fiindcă răposata coana Tincuța, soția domnului Manoilă, găsea că mâțul lor seamănă grozav cu colegul soțului ei, grecul ăla parșiv și muieratic, Tucidide Papaianis.

(Ileana Vulpescu, *Candidații la fericire*)

1. Extrage, din text, un cuvânt derivat și un cuvânt obținut prin conversiune.

2. Scrie câte un sinonim pentru cuvintele:

deretica _____; *vârstă* _____.

3. Indică valorile morfologice ale verbului *a fi* în text.

4. Transformă construcția pasivă: *Tucidide fusese botezat așa...* în construcție activă, menționând modificările făcute.

5. Precizează ce sunt ca parte de vorbire cuvintele:

din fața _____ *care* _____.

din când în când _____ *așa* _____.

lor _____ *ăla* _____.

6. Scrie funcția sintactică a cuvintelor din structura: *avea grijă de florile din fața ferestrei*.

7. Alcătuieste o propoziție în care substantivul *motanul* să aibă funcție de Np în acuzativ.

8. Transcrie, din text, două propoziții principale aflate în relație de coordonare adversativă.

VARIANTA 5

I. Citește cu atenție textul dat, pentru a răspunde cerințelor:

Era liniște deplină deasupra satului, soarele de primăvară lucea cu putere și cerul era ca sineala de albastru. Moșneagul privea cu luare-aminte în înaltul văzduhului. Eu alergam cu ochii pretutindeni, vedeam numai depărtări limpezi.

Deodată, departe, sus, zării un punct mișcător. Scosei un țipăt ușor.

— L-ai descoperit? întrebă răsând moș Sava.

Încet-încet, în cercuri, punctul se apropia ca două șindrile negre, puse-n cruce.

— Acela-i hultanul? întrebai eu.

— Da! îmi răspunse moșneagul neclintit.

Auzii oșelele puștii țăcănind: închisei ochii. Când ridicai pleoapele, nu mai văzui paserea. O căutam cu privirile în toate părțile în înaltul cerului, în zare – când deodată o văzui plutind cu repejune chiar pe deasupra noastră. Mi se păru că vine asupra-mi și inima începu a-mi bate cu putere. După un ocol, ca într-un vâjâit de vânt, se năpusti aproape de noi și-mi apărură mare și fioroasă lângă mine; pușca lui moș Sava trăsni scurt și grozav.

— Unde te duci, domnul Iliuță? îmi strigă răsând bătrânul. Eu mă repezisem spre fundul șopronului.

Mă întorsei la lumină; mă luai după bătrân. Sărirăm amândoi pârleazul. Venea din partea cealaltă în fugă și Mărgărinta. Prin iarba mare, în ograda noastră, țupăia cu aripa frântă hultanul.

Moș Sava se apropie de el, întinse mâna. Hultanul căscă ciocul cârligat, și, sprijinit în coadă, cu pieptul dârț, își răsfirea în laturi aripile ca două evantalii. Când bătrânul îl atinse, dușmanul ciocni cu clonțul, apoi prăvălindu-se pe spate, repezi gheare ca de oțel, încleștând mâna care voia să-l cuprindă.

Moș Sava scoase o sudalmă strașnică și ridică în sus degetele sângerate. Apoi, aplecându-se, într-o clipă puse asupra paserei ciubota-i uriașă. Dușmanul bătu pământul c-o aripă, apoi rămase neclintit și zdrobit. Avea în vârful clonțului o boabă mare de rubin.

(Mihail Sadoveanu, *Hultanul*)

hultan – vultur; sineală – vopsea albastră; sudalmă – înjurătură, ocară.

1. Extrage, din primul alineat, două cuvinte ce conțin diftongi diferiți.

2. Numește mijlocul de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele: *deasupra* (satului) _____; *numai* _____.

3. Indică câte un sinonim potrivit pentru cuvintele din primul alineat: *cu luare-aminte* _____; *limpezi* _____.

4. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor din text:
deasupra _____; *cu luare-aminte* _____;
două _____; *toate* _____.

5. Scrie cazurile și funcțiile sintactice pentru cuvintele subliniate din enunțul: *Era liniște deplină deasupra satului, soarele de primăvară lucea cu putere...*

6. Construiește un enunț în care substantivul *sat* să aibă funcție sintactică de atribut substantival.

7. Precizează modul și timpul verbelor:
privea _____;
zării _____.

8. Explică rolul virgulei din structura: — *Unde te duci, domnul Iliuță?*

9. Identifică, în text, un indice spațial și unul temporal.

10. Transcrie, din text, două structuri ce conțin figuri de stil diferite; precizează-le.

11. Motivează, în 3-5 rânduri, apartenența la genul epic a fragmentului citat.

II. Redactează, în 8-10 rânduri, rezumatul textului de mai sus.

1. NOȚIUNI DE SINTAXĂ

ENUNȚUL

Se dă textul:

Vitoria privi cu uimire la cocoșul cel mare porumbac cum vine fără nicio frică și se așază în prag. Inima-i bătuse cu nădejde, așteptând semnul cel bun. Dar cocoșul se întoarse cu secera cozii spre focul din horn și cu piscul spre poartă. Cântă o dată prelung și se miră el singur.

— Nu vine... șopti cu îngrijorare gospodina.

— Cine? Tătuca? întrebă fata înfricoșată.

— Nu vine, zise iarăși, aprig, Vitoria. Cocoșul dă semn de plecare.

— Cine are să plece?

Femeia nu răspunse. Privi în juru-i cu obrazul deodată împietrit și văzu totul rece și umed sub zloată. Soarele pierise, lumina se împușina și vântul șfichiuia, din când în când fulgi care cădeau domol în tindă se topeau și dispăreau într-o clipă.

(Mihail Sadoveanu)

1. Precizează câte fraze și câte propoziții (neintegrate în fraze) există în primul alineat. _____

2. Transcrie, din text, o propoziție simplă interogativă și o propoziție dezvoltată enunțiativă.

3. Indică felul propoziției: *Femeia nu răspunse.*, ținând cont de următoarele aspecte:

alcătuire _____

aspectul verbului _____

scopul comunicării _____

4. Transformă propoziția: *Dar cocoșul se întoarse cu secera cozii spre focul din horn și cu piscul spre poartă.* într-o propoziție simplă, negativă.

5. Desparte în propoziții prima și ultima frază a textului, precizând felul propozițiilor după alcătuire, după aspect, după scopul comunicării și după rolul în frază.

Exemplu: *Vitoria privi cu uimire la cocoșul cel mare porumbac* – propoziție dezvoltată, afirmativă, enunțiativă propriu-zisă, principală.

6. Dezvoltă propoziția *Soarele pierise.*, adăugându-i două atribute și două complemente; precizează felul acestora.

7. Alcătuieste o propoziție enunțiativă imperativă, cu verbul predicativ la modul conjunctiv cu valoare de imperativ.

8. Scrie o propoziție interogativă optativă.

9. Dă cinci exemple de propoziții simple ce diferă prin modul de alcătuire.

10. Construiește cinci propoziții dezvoltate, indicând felul părților de propoziție.

11. Compune un text în care să existe două fraze și trei propoziții independente (neintegrate în frază).

FRAZA

1. Se dă fraza:

În ziua aceea nu era niciun nor deasupra și uriașii munți, care atâtea zile frământaseră și sloboziseră [...] ploile, trăsnetele și șuvoaiele, erau acum blajini, tiniți și prididiți de soare. (Gala Galaction)

a) Stabilește cuvintele care pot fi predicate:

b) Indică numărul de propoziții din frază:

c) Delimitează în propoziții fraza, arătând felul lor:

d) Transcrie predicatele și precizează felul acestora:

2. Desparte în propoziții frazele de mai jos, respectând toate operațiile necesare analizei unei fraze (sublinierea cuvintelor care pot fi predicate, încercuirea/ încadrarea relatorilor frastici, delimitarea propozițiilor, stabilirea predicatelor și precizarea felului propozițiilor):

a) *Asemeni tuturor celor ce străbat Țara de Sus, le-am contemplat și eu de multe ori – protagoniste de neuitat ale unui balet de calcar – mai ales în vremea când pădurile îngălbenesc, transformând munții într-o vâlvătaie de aur. (Geo Bogza)*

b) *Cu tropote roibii de spaimă pe mal/ Rup frânele-n zbugium și saltă;/ Turci-mea-nvrăjbită se rupe deolaltă/ Și cade-n mocirlă, un val după val,/ Iar fulgerul Sinan, izbit de pe cal,/ Se-nchină prin baltă. (George Coșbuc)*

c) *La tine vin nevestele să-și plângă/ Feciorii duși în slujbă la-mpăratul,/ Și tu ascunzi o lacrimă-n tre slove/ În alte țări când le trimiți oftatul... (Octavian Goga)*

d) *Și după ce ne culcam cu toții, noi, băieții, ca băieții ne luam la hârjoană și nu puteam adormi de incuri, până ce era nevoită biata mamă să ne facă musai câte un șurub-două prin cap, și să ne deie câteva tapangele la spinare. (Ion Creangă)*

e) *Aș fi vrut să-l mângâi într-un fel, dar nu-mi venea în minte ce-aș putea spune unui copil.* (Mihail Sadoveanu)

f) *Într-o primăvară, o prepeliță aproape moartă de oboseală – că venea de departe, tocmai din Africa – s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu, la marginea unui lăstar.* (Ioan Al. Brătescu-Voinești)

3. Se dă fraza:

Odată, prin iunie, când au venit țăranii să secere grâul, ăl mai mare dintre pui n-a alergat repede la chemarea mă-sii, și, cum nu știa să zboare, haț! l-a prins un flăcău sub căciulă. (Ioan Al. Brătescu-Voinești)

a) Indică predicatele, precizând felul lor:

b) Transcrie propozițiile principale ale textului:

c) Analizează morfo-sintactic cuvintele din ultima propoziție principală:

d) Alcătuieste o frază în care să ai o propoziție principală și trei propoziții secundare diferite.

○ **Moment ortografic**

Corectează, prin rescriere, enunțurile următoare:

Aș fi venit la tine, dar însă a plouat.

Vreau ca să plec cât mai curând.

Nu se merită să înveți în ultima clipă.

I-a spus că ce frumoasă e.

RELAȚIILE SINACTICE ÎN PROPOZIȚIE ȘI ÎN FRAZĂ – I

1. Precizează felul părților de propoziție din textele de mai jos, menționând relațiile sintactice care se stabilesc între părțile de propoziție și mijloacele de realizare a acestora:

a) *Peste trei zile toată preajma era îmbrăcată în haina albă și rece a iernii.* (Ioan Al. Brătescu-Voinești)

b) *Aici stejarii, brazilii și fagii trufași înalță capul lor spre cer.* (Nicolae Bălcescu)

c) *Cârdurile de cocoare, înșirându-se-n lung zbor,
Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor.* (Vasile Alecsandri)

d) *Vitoria strecură pe masa rotundă din mijlocul odăii plicul și foaia albă.* (Mihail Sadoveanu)

2. Alcătuieste patru propoziții în care să ai:

Np multiplu: _____

S multiplu: _____

două componente directe coordonate: _____

două atribute prepoziționale coordonate: _____

3. Motivează rolul virgulei în enunțurile următoare:

a) *Eminescu a ridicat cântecul, basmul și graiul popular la înălțimea scânteietoare a Luceafărului.* (Eusebiu Camilar)

b) *Era voinică Agripina, tânără și vânjoasă, dar povara cu care se lupta era peste puterile unei femei.* (Gala Galaction)

c) *Cu îndrăzneală apucă mâna lui Tudor, îl trase spre el și-l privi în ochi.* (M. Sadoveanu)

d) — *Te cunosc, moșule Mihule! îngână Șoimaru.* (Mihail Sadoveanu)

4. Subliniază toate părțile de propoziție, notându-le cu simboluri (ex: *S, Pv, As, Ccl...*).

Indică prin săgeată cuvântul determinat. Realizează schema relațiilor sintactice din fiecare propoziție, după modelul:

				S -----	P
	<i>S</i>	<i>PV</i>	<i>Ci</i>		↑
	O broscuță	se bucură	de răcoarea		Ci
			noptii.		↑
a)	<i>Nevasta, soacra, copiii</i>	<i>lipseau</i>	<i>de acasă.</i>		Asg

b) *Albia râului se întindea în sus ca oomidă cenușie.* (Fănuș Neagu)

c) *Gheorghiuță urmărea cu mare luare-aminte toate vorbele și purtările maică-si.* (M. Sadoveanu)

d) *Pe mulți tătari cuprins-ai de-ai morții reci fiori.* (Vasile Alecsandri)

e) *Acolo am intrat în freamătul de copii cu teamă și cu bucurie în întâia dimineață...* (Mihail Sadoveanu)

f) *La marginea lăstarului, un pui de prepeliță, cu aripa ruptă, stă zgribulit de frig.* (I. Al. Brătescu-Voinești)

g) *În turbarea ei caniculară, arșița miezului înflăcărat al zilelor de iuliu mușca cu dinți de foc de pretutindeni.* (Calistrat Hogaș)

RELAȚIILE SINTACTICE ÎN PROPOZIȚIE ȘI ÎN FRAZĂ – 2

1. Alcătuieste două propoziții după următoarea schemă:

Pv ↔ S

↑

Ccl

↑

Asp

↑

Asg

2. Construiește fraze în care să ai:

a) două propoziții principale aflate în relație de coordonare adversativă:

b) două propoziții secundare aflate în relație de coordonare disjunctivă:

c) trei propoziții principale aflate în relație de coordonare prin juxtapunere:

3. Delimitează în propoziții frazele de mai jos, precizează felul propozițiilor și natura morfologică a termenului regent, după modelul:

Pv Pv

Iată¹/că intră pe poarta ogrăzii doi străini.²/

1 = PPr (propoziție principală, regentă pentru...)

2 = Ps (propoziție secundară, subordonată; termen regent – interjecția predicativă *iată* din P1)

a) *Era foarte gospodăros și-i plăcea să se facă fiecare lucru cu rânduială.* (M. Sadoveanu)

b) *Îmi aduc aminte ce zarvă a fost, când, într-un rând, s-a zvonit că pe Domnu nostru are să-l mute într-o altă comună, peste Siret.* (Mihail Sadoveanu)

c) *Ghiță care nu știa nimic despre mărturisirile lui Marți, nu înțelegea unde bate comisarul cu întrebările lui, iară Pinteș și comisarul, văzând mărturisirile celor doi oameni luați la cercetare, își dădeau silința să se dumirească asupra lui.* (Ioan Slavici)

d) *Primise de veste că noul inspector se duce să supravegheze examenele la școlile unde i se părea că nu s-au făcut destule progrese în limba statului și astfel era sigur că are să vie și la Pripas.* (Liviu Rebreanu)

e) *Sărmanu-ngenuchează pe iarba ce străluce,
Își pleacă fruntea albă, smerit își face cruce
Și pentru totdeauna sărută ca pe moaște
Pământul ce tresare și care-l recunoaște.* (Vasile Alecsandri)

4. Alcătuieste o frază după următoarea schemă:

PP ↔ PPr

↑ unde

Ps

↑ care

Ps

5. Arată cum este realizată coordonarea în frazele:

a) *Și la focuri, oameni încercați și meșteri frigeau hartane de berbeci și de viței, ori pârăleau clean și mreană din Moldova.* (Mihail Sadoveanu)

b) *Calul cel slab al răzășului, din coasta hanului, simțind tăcere în preajmă, necheză deodată subțire și rânji înspre noi ca un demon.* (Mihail Sadoveanu)

c) *Numaidecât în primăvară luă un țigan, îl puse să frământa imală și-și lipi casa.* (Ioan Slavici)

d) *De-atunci, IDR-ul nu mi-a mai ieșit niciodată mare, dar colegii mei mi-au zis, totuși, pâ-nă-ntr-a șaptea, tot Tebecistu'...* (Mircea Cărtărescu)

e) *Ignat se apropia de patruzeci de ani, era deci cu vreo șaptesprezece ani mai mare ca Ion...* (Camil Petrescu)

RELAȚIILE SINTACTICE ÎN PROPOZIȚIE ȘI ÎN FRAZĂ – 3

1. Se dă fraza:

Aici, lângă Iablanicioara l-a ajuns vestea că Alexandru Șuțu a murit, că Tudor Vladimirescu zguduie Oltenia și că a împrăștiat pretutindeni o strigare în care era vorba despre felurite nedreptăți de țară. (Gala Galaction)

a) Subliniază cuvintele care pot fi predicate, indicând prin ce parte de vorbire se exprimă:

b) Încercuiește relatoriile și delimitează fraza în propoziții, precizând felul acestora:

c) Stabilește felul predicatelor pentru fiecare propoziție:

d) Realizează schema relațiilor sintactice:

e) Indică funcțiile sintactice ale cuvintelor din ultima propoziție a frazei:

2. Se dă textul:

Să-ți mai scriu despre D. mi-ar fi greu, căci îți mărturisesc că el nu formează nici pe departe centrul preocupărilor de acum, iar efortul la care mă supui este asemenea aceluia care e impus unui convoi, obligat să se abată ca să ia un trecător izolat. (Camil Petrescu)

a) Subliniază cuvintele care pot fi predicate, indicând prin ce parte de vorbire se exprimă:

b) Încercuiește relatoriile și delimitează fraza în propoziții, precizând felul acestora:

c) Stabilește felul predicatelor pentru fiecare propoziție:

d) Realizează schema relațiilor sintactice:

e) Transcrie propozițiile principale aflate în raport de coordonare. Numește tipul de relație stabilit.

f) Indică funcțiile sintactice și valorile morfologice ale cuvintelor.

de acum _____

asemenea aceleuia _____

la care _____

unui convoi _____

g) Alcătuieste patru fraze în care cuvintele *dar* și *iar* să aibă și valoare conjuncțională, și altă valoare morfologică; precizeaz-o:

○ **Moment ortografic**

Corectează punctuația în următoarele enunțuri:

a) *I-am spus adevărul dar nu m-a crezut.*

b) *Maria a scris a învățat și-a respectat toate promisiunile.*

c) *Eu,însă, i-am dat cadoul deși nu mi-a plăcut atitudinea lui.*

d) *Vii cu mine în parc, sau rămâi acasă.*

e) *Ori te poartă cum ți-e vorba ori vorbește cum ți-e portul.*

CUVINTELE ȘI CONSTRUCȚIILE INCIDENTE

1. Găsește construcțiile incidente, precizând ce reprezintă acestea (cuvinte, îmbinări de cuvinte, propoziții sau fraze). Explică punctuația folosită.

a) *Fiindcă nu era nimeni acasă – cine știe pe unde umbla mamă-sa – putu să se îndrepte către strada Teilor, loc din care trebuia, fără îndoială, să înceapă cercetarea.* (Ioana Pârvulescu)

b) — *Te pomenești, zise încet colegul Pavel, că toate lucrurile care au fost și or să fie sunt și acum, în prezent.* (Ioana Pârvulescu)

c) *Dacă nu-l găsiți, veniți înapoi la mine – mie îmi zice Epiharia – și ne-om mai gândi.* (Ioana Pârvulescu)

d) *Mi-am încălzit mâinile la candelă, apoi am strâns pietrele și am făcut din ele o vatră în care am pus hârtia ruptă a pachetului – era de ziar – și căptușeala smulsă de pe geamantane.* (Ioana Pârvulescu)

e) — *Da' voi ce căutați?*
— *Noi avem oră liberă și suntem la noi acasă... [...] Am să vă iau numărul și o să vă reclam lui Balaurul. (Balaurul era Ion Roman, directorul de la Mihai Viteazul)*
(Grigore Băjenaru)

2. Justifică folosirea virgulei în textele de mai jos:

a) — *Ați auzit, oameni buni, grăi deodată cu glas gros boierul, că domnia Tomșei s-a petrecut din lumea asta ș-a venit în scaunul țării Alexandru Vodă, pe care și noi l-am ajutat și l-am apărat...* (Mihail Sadoveanu)

b) — *Dă pace băietului, moșule, zise un humuleștean de-ai noștri, că-i feciorul lui Ștefan a Petrei, gospodar de la noi din sat, și ți-i găsi beleaua cu dânsul.* (Ion Creangă)

ANACOLUTUL

1. Identifică anacoluturile din textele de mai jos, corectându-le:

a) *PRISTANDA* (mâhnit): *Îmi pare rău! Tocmai coana Joițica, tocmai dumneaei, care de!... să ne așteptăm de la dumneaei la o protecție...* (I.L. Caragiale)

b) *M-a pus să promit, ceea ce eu n-am acceptat acest lucru.*

c) *Moșneagul, când a văzut-o, i s-au umplut ochii de lacrimi și inima de bucurie.*
(Ion Creangă)

d) *Cine face un asemenea gest, nu-i pasă de oameni.*

e) *M-a surprins nu atât nota elevului, ci reacția de nepăsare a acestuia.*

2. Subliniază anacoluturile din textele următoare:

a) *Eu, domnule prezident, vine dumnealui la mine, care venea întotdeauna seara ca amic, încă era și dumneaei care mi-este amică, și ați chemat-o dumneavoastră martoră...* (I.L. Caragiale)

b) *Eu, cu gândul la datorie, ce-mi dă în gând ideea?* (I.L. Caragiale)

c) *...Că dacă nu am avut alți copii, și să-l văz nenorocit, care numa pe el îl am!* (I.L. Caragiale)

d) *Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, (...), parcă-mi saltă și acum inima de bucurie.* (Ion Creangă)

○ **Moment ortografic**

Corectează greșelile de construcție din enunțurile:

a) *Îmi place de el, dar îmi place și pe colegul lui.*

b) *În locul la șefi, m-a trimis pe mine.*

c) *Faptul că m-a invitat la țară m-am bucurat.*

d) *Andrei, cum a ajuns acasă, i-a pus mama să mănânce.*

e) *Copilul care i-am dat cartea a plecat cu ea.*

EVALUARE

Varianta I

Se dă textul:

Ăsta e obiectivul – încheie el – și nu e cazul să vă mai aduc aminte că la nevoie artileristul trebuie să lupte și cu pușca, cu grenada și cu arma albă, dacă nu-i vin întăriri și bateria e atacată de forțe de infanterie.

(Marin Preda)

1. Indică predicătele, precizând felul acestora. **8 puncte**

2. Transcrie propozițiile principale din frază. **8 puncte**

3. Rescrie propozițiile subordonate aflate în relație de coordonare, precizând tipul de relație. **8 puncte**

4. Analizează sintactic și morfologic fiecare cuvânt al ultimei subordonate. **8 puncte**

5. Găsește construcția incidentă, menționând felul acesteia. **8 puncte**

6. Explică rolul virgulei în structura *trebuie să lupte și cu pușca, cu grenada*. **8 puncte**

7. Dezvoltă prima propoziție principală a textului, adăugând un atribut adjectival și un complement de agent. **8 puncte**

8. Construiește un dialog de patru-șase replici în care să existe cel puțin două construcții incidente. Subliniază-le. **24 de puncte**

Se acordă 20 de puncte din oficiu.

Varianta 2

Se dă textul:

Paraschiv, Nilă și Achim și-au păstrat pentru ei impresia care le-a făcut-o povestirea tatălui lor, dar când au aflat că Bălosu a dat totuși porumbul cu șaptezeci de lei nu s-au mai mulțumit să observe ca la început că tatăl lor n-a făcut mare brânză câștigând o mie de lei.

(Marin Preda)

1. Subliniază predicatele, precizând felul lor. **7 puncte**

2. Transcrie propozițiile subordonate, indicând felul acestora. **10 puncte**

3. Reprezintă schematic relațiile ce se stabilesc între propozițiile frazei. **8 puncte**

4. Precizează funcțiile sintactice și valorile morfologice ale cuvintelor: **6 puncte**
pentru ei _____
povestirea _____
lor _____
5. Selectează, din text, trei elemente de relație diferite, indicând felul acestora. **6 puncte**

6. Identifică, în text, o greșeală de construcție; reformulează corect enunțul. **8 puncte**

7. Motivează folosirea virgulei în textul dat. **5 puncte**

8. Scrie un text, de 8-10 rânduri, în care să folosești toate tipurile de relații sintactice studiate. **30 de puncte**

Se acordă 20 de puncte din oficiu.

2. LEXICUL (actualizare)

Se dă textul:

*Toamna și-a întins marama de aramă pe zăvoi;
Taie aerul, cu zboruri mici și frânte, rândunele,
Frunze cad și-n praf de aur, de la munte după ele
Pică și treptat se umflă gârla turmelor de oi*

*Am lăsat pridvorul casei sub umbrarele de nuci;
Urmărim, urmând poteca, șipotul de apă vie;
Pasul nostru sperie sturzii hrăpăreți, și sus în vie,
Dulci se pârguiesc în soare strugurii de pe butuci.*

(Ion Pillat, *La culesul viei*)

1. Transcrie din text patru cuvinte din vocabularul fundamental.

2. Explică cum s-au format cuvintele: *umbrar, frânte, de pe*.

3. Formează familia lexicală a substantivului *munte*.

4. Alcătuieste un enunț în care cuvântul *toamna* își schimbă valoarea morfologică față de text.

5. Precizează sensul propriu sau figurat al cuvântului *munte* în text. Construiește un enunț cu celălalt sens.

6. Scrie câte un sinonim contextual pentru cuvintele din text:

poteca _____; *se pârguiesc* _____.

7. Indică în propoziții trei antonime pentru cuvântul polisemantic *dulce*.

8. Identifică în text o pereche de omonime.

9. Arată în propoziții sensurile diferite ale cuvântului *casă*.

10. Indică formele de plural ale omonimului parțial *pas*.

11. Subliniază paronimul corect utilizat în construcțiile:

Anual/ anuar mergem în concediu la mare.

Tânărul era un virtuos/ virtuos al pianului.

A fost descoperit un nou zăcământ petrolifer/ petrolier.

Avea de la o vreme greutăți familiare/ familiale.

12. Găsește și explică greșeala din enunțul:

Protagonistul principal a fost apreciat de public.

Îmi voi revedea din nou prietenii.

13. Scrie unitățile frazeologice corespunzătoare următoarelor cuvinte:

a fugi

veșnic

important

a exagera

amintire

a risipi

aproape

○ **Moment ortografic**

Încercuiește litera **C**, dacă enunțul este corect și **G**, dacă enunțul este greșit.

C/ G *Responsabilul i-a cerut mai multe raporturi în legătură cu afacerea lui.*

C/ G *Zahărul tos e format din cristale foarte mici.*

C/ G *Banetele de magnetofon nu se mai folosesc azi.*

C/ G *La geografie am învățat despre curenți de aer.*

C/ G *Arcele patului erau foarte tari.*

VOCABULARUL FUNDAMENTAL. MASA VOCABULARULUI

1. Scrie zece cuvinte din vocabularul fundamental (fond principal lexical); alcătuiește propoziții cu două dintre ele.

2. Grupează următoarele cuvinte în funcție de apartenența lor la vocabularul fundamental sau la masa vocabularului: *a merge, arină, apă, hudiță, mână, ecuație, a interoga, măr, curechi, pat, suspect, pârcălab, floare, sufix, biștari, cocoș, căpșună, verde, computer, văr, primăvară.*

Vocabularul fundamental: _____

Masa vocabularului: _____

3. Încercuiește varianta care conține doar cuvinte din vocabularul fundamental. Găsește intrusul în fiecare dintre celelalte variante și precizează cărei categorii din masa vocabularului îi aparține.

- a) *masă, pisică, lapte, bujie, măr, pentru, a fi;*
- b) *ceas, letopiseț, gât, lalea, pâine, în, a avea;*
- c) *asasin, ou, mână, caiet, a dormi, de, eu;*
- d) *a bea, fiindcă, pat, porc, și, albastru, bunic;*
- e) *a spăla, barabule, casă, a citi, frumos, picior, luni;*
- f) *desinență, a dormi, nepot, iarnă, rață, nucă, duminică;*
- g) *marfă!, scaun, a face, frunte, cireașă, sau, frumusețe.*

4. Subliniază arhaismele din textul de mai jos și precizează tipul lor (fonetic, morfologic, lexical, semantic etc.)

În cetățuie se aflau optsprezece plăieși trimiși de ispravnicul de Neamț pentru străjuire, în lipsa garnizoanei, cari era la Fălci, pe lângă domnul Cantemir, unde tăbărâse armia turcească. (Costache Negruzzi, Sobieski și românii)

5. Formează scurte propoziții cu cinci termeni tehnici și cinci termeni științifici.

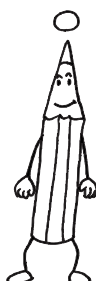
6. Indică, pentru fiecare dintre cuvintele de mai jos ce aparțin vocabularului fundamental, câte cinci expresii/ locuțiuni:

cap: _____
apă: _____
drum: _____
inimă: _____
a lua: _____

7. Precizează sensul următoarelor regionalisme și zona din care provin: *dește*, *sămădău*, *arină*, *harbuz*, *am declaratără*, *ciurdă*.

8. Unește, printr-o linie, arhaismele din coloana stângă cu termenii neologici care le-au luat locul, aflați în coloana dreaptă:

<i>propășire</i>	<i>testament</i>
<i>ipochimen</i>	<i>influență</i>
<i>hatman</i>	<i>curier</i>
<i>înărurare</i>	<i>individ</i>
<i>diată</i>	<i>progres</i>
<i>olac</i>	<i>căpitan</i>
<i>colonel</i>	

Moment ortografic

Subliniază forma corectă a cuvintelor sau construcțiilor de mai jos:

- Copilul sorei/surorii/ surorii lui este foarte inteligent.*
- Chibritele/ chibriturile trebuie stinse înainte de a fi aruncate la coș.*
- Au perfecționat mijloacele de explorare a/ ale aparatului cardio-vascular.*
- Înainte de a pleca i-a trimis maică-sii/ maică-sei o scrisoare emoționantă.*
- Amândurora/ amândorura le-a plăcut cadoul de Crăciun.*

DINAMICA VOCABULARULUI

1. Vocabularul este partea cea mai dinamică a limbii. În timp, unele cuvinte și-au modificat sensul. (Exemplu: *mișel* – în trecut = *sărman*, *nenorocit*; azi = *ticălos*.)

Cu ajutorul unui dicționar, explică deplasările de sens ale următoarelor cuvinte: *prost*, *carte*, *mitocan*, *mândru*.

2. În trecerea de la limba latină la limba română sau la împrumuturile vechi s-au remarcat modificări, precum: lărgirea de sens, restrângerea de sens, degradarea sau înnobilarea sensului. Alcătuieste enunțuri cu sensul actual al cuvintelor de mai jos, precizând ce tip de modificare s-a realizat:

pasăre (lat. *paser* = vrabie) _____

nutreț (lat. *nutricium* = hrană, în general) _____

cal (lat. *caballus* = mârtoagă) _____

războinic (lb. slavă = ucigaș, tâlhar) _____

arenă (lat. *arena* = nisip) _____

3. Alege pentru fiecare enunț din coloana **A** câte o explicație din coloana **B** pentru a demonstra deplasarea de sens. *Birou* (fr. *postav* așternut pe masa de lucru):

A

- a) *Pe birou stau îngrămădite cărți, caiete, creioane.* _____
- b) *În birou nu se afla nimeni în acel moment.* _____
- c) *Tata a întârziat la birou.* _____
- d) *Biroul Permanent al Camerei Deputaților a adoptat hotărârea.* _____

B

- 1. instituția în care se află birourile;
- 2. masa de lucru;
- 3. cei care conduc ședința;
- 4. camera în care este situată masa de lucru.

4. Dinamica vocabularului se reflectă și prin *metaforele antropomorfe* (Theodor Hristea) ce presupuneau transferarea numelor unor organe sau părți ale corpului omenesc asupra obiectelor neînsuflețite sau transferarea unor nume de lucruri sau obiecte asupra unor organe sau părți ale corpului omenesc. Exemplu: *piciorul mesei*.

Găsește alte cinci exemple care să ilustreze acest procedeu.

5. Scrie câte patru locuțiuni/ expresii care conțin în structura lor cuvinte (devenite ulterior arhaisme) precum: *rost, seamă, aminte*.

6. a) Precizează modul de formare a verbului *a înțărca*.

b) Explică sensul verbului ținând cont de modul de formare.

c) Indică trei expresii sau locuțiuni ce conțin acest verb, menționând sinonimul potrivit.

7. Scrie în dreptul fiecărui cuvânt din dubletele etimologice de mai jos care este împrumutat și care este moștenit:

Exemplu: lat. *basilica* – *biserică* – moștenit
bazilică – împrumutat

- Lat. *veteranus* – *bătrân* _____
veteran _____
- Lat. *directus* – *direct* _____
drept _____
- Lat. *pavimentum* – *pământ* _____
paviment _____

○ **Moment ortografic**

Încercuiește forma literară actuală a cuvintelor:

diamante/ diamanturi

aripe/ aripi

boale/ boli

(eu) *continui/ (eu) continuu*

roate/ roți

(noi) *cântasem/ (noi) cântaserăm*

MIJLOACE DE ÎMBOGĂȚIRE A VOCABULARULUI

1. Se dă textul:

Soarele bătea de către amiază de pe Țancul Măgurii. Ridicând ochii și clipind, Vitoriei i se păru că brazii sunt mai negri decât de obicei. Dar asta era o părere, căci sub soare lunecau pâlcuri de nouri alburii. Vremea era călduță și vântul abia adia aducând în ogradă, ca pe niște fluturi târzii, cele din urmă frunze de salcie și mesteacăn. Se auziră pe drumușor tălânci cunoscute. Venea Mitrea argatul cu cârșișorul de oi și cu cele două vaci. Vitoria îl auzi răcnind și suduind încurcat așa cum îi era obiceiul, pe când vâra animalele în Țarcurile lor pe poarta din fundul gospodăriei spre munte.

(Mihail Sadoveanu, *Baltagul*)

a) Extrage, din text, două derivate diminutive. _____

b) Formează prin derivare: _____

• un substantiv colectiv de la *brad* _____

• un verb de la substantivul *nor* _____

• un derivat parasintetic de la substantivul *drum* _____

• un adjectiv de la substantivul *munte* _____

c) Identifică, în text, un cuvânt compus și un cuvânt obținut prin conversiune:

2. Explică în ce fel s-au format cuvintele: *a dezlega, fustiță, inegal, stejăriș, oltean, olar, croitor, a îmbărbăta*.

3. Formează câte un derivat diminutiv și un derivat augmentativ de la cuvintele:

lung _____

copil _____

gras _____

băiat _____

4. Reconstituie procesul derivativ care a avut loc în cazul următoarelor cuvinte derivate, după modelul:

butoiaș – format de la *butoi* + suf. diminutiv *-aș*; *butoi* – *bute* + suf. augmentativ *-oi*

ardelenește _____

ostășime _____

dărnicie _____

florăreasă _____

sticlozitate _____

5. Indică varianta corectă. Conține doar cuvinte compuse seria:

- a) deopotrivă, floarea-soarelui, Câmpulung, a înnoda, cuminte, oricine, de sub;
- b) fiindcă, de pe, gura-leului, odată, dulce-acrișor, altcineva, Tarom;
- c) atotștiutor, bunăstare, ca să, bătrânețe, fiecare, redactor-șef, douăsprezece.

6. Subliniază cuvintele obținute prin conversiune, explicând modul lor de formare:

- a) În adâncul pădurii se auzeau țipete. _____
- b) Oful lui era lipsa de concentrare. _____
- c) Grădina înflorită atrăgea privirile tuturor. _____
- d) I-a făcut și lui un bine. _____
- e) Părinții mei sunt înțelegători. _____
- f) Deasupra florii zbura un bondar. _____

7. Indică ce parte de vorbire sunt cuvintele de mai jos și precizează procedeul de compunere prin care s-au format:

despre _____

laolaltă _____

a binevoi _____

unsprezece _____

zgârie-brânză _____

cineva _____

○ **Moment ortografic**

Rescrie forma corectă a cuvintelor derivate sau compuse de mai jos:

- a) El vorbește întruna/ într-una. _____
- b) Înoda/ Înnodea mereu așa ca să nu uite. _____
- c) Astăzi va avea loc operațiunea de dezăpezire/ dezăpezire. _____
- d) Primul ministru/ Prim-ministrul a sosit. _____
- e) Niciun/ nici un elev nu a reușit să ia zece. _____
- f) Copilul avea un talent nemaipomenit/ ne mai pomenit. _____
- g) Al o sutălea/ al o sutelea elev a fost admis. _____
- h) El s-a înegrit/ înnegrit de supărare. _____

FAMILIA LEXICALĂ

1. Se dă textul:

A fost odată ca niciodată etc.

A fost un împărat și se numea împăratul Roșu. El era foarte mâhnit că în zilele lui, niște zmei furaseră soarele și luna de pe cer.

Trimise deci oameni prin toate țările și răvașe prin orașe, ca să dea în știre tuturor că oricine se va găsi să scoată soarele și luna de la zmei, acela va lua pe fie-sa de nevastă și încă și jumătate din împărăția lui, iară cine va umbla și nu va izbândi nimic, acela să știe că i se va tăia capul.

(*** – Greuceanu)

a) Găsește două cuvinte ce aparțin aceleiași familii lexicale.

b) Precizează alte patru cuvinte din aceeași familie lexicală.

c) Indică rădăcina acestor cuvinte.

2. Subliniază, din șirurile următoare, cuvintele care fac parte din aceeași familie lexicală, precizând care este rădăcina și care este cuvântul de bază. Motivează excluderea celorlalți termeni.

a) *luminat, luminare, luminozitate, luminiș, luminiță, iluminare, a ilumina, luminism;*

b) *înălțicel, înălțisor, a înălța, înălțător, înălțuț, înălțime, neînălțat.*

3. Alcătuieste familiile lexicale ale termenilor de mai jos (minimum 6 termeni).

școală _____

a face _____

vorba _____

bun _____

4. Încercuiește seria în care există doar termeni din familia lexicală respectivă:

a) *frate – frățesc, a înfrăți, frățior, fratern, frățeste, a fraterniza, neînfrățit, înfrățire;*

b) *mână – a mânui, mânuță, a înmâna, manufactură, manuscris, mânușă, mâner, mânuire;*

c) *dulce – dulceag, dulceață, a îndulci, îndulcire, dulcișor, neîndulcit, dulce-amărui, îndulcitor.*

5. Formează familia lexicală a substantivului *frunză*, cu următoarea componență:

- a) două diminutive _____
- b) un substantiv colectiv _____
- c) un derivat parasintetic _____
- d) două cuvinte obținute prin conversiune _____
- e) un substantiv propriu _____
- f) un verb format cu sufix _____

6. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos. Dacă ești sigur că afirmația e adevărată, încercuiește litera A. Dacă tu crezi că este falsă, încercuiește litera F.

- a) A/F În familia lexicală intră toate cuvintele obținute prin derivare, compunere și conversiune de la același cuvânt de bază.
- b) A/F Cuvântul *florilegiu* face parte din familia lexicală a cuvântului *floare*.
- c) A/F Verbele *a reface, a preface, a desface* sunt formate prin derivare cu prefix.
- d) A/F Cuvântul compus *gura-leului* intră atât în familia lexicală a substantivului *gură*, cât și a substantivului *leu*.
- e) A/F Seria *omuleț, omușor, omăt, omenesc* conține doar termeni din familia cuvântului *om*.

7. Scrie șase termeni din familia lexicală a substantivului *aur*, indicând mijlocul de formare pentru fiecare termen.

○ **Moment ortografic**

Corectează, prin rescriere, greșelile din enunțurile:

a) *Înpăratul a promis răsplată aceluai voinic.*

b) *Fii acestuia își încercară și ei norocul.*

c) *A fost o dată ca nici odată.*

d) *Bună-voința stăpânului său îl copleșea.*

e) *Băiatul crescuse innăltuț.*

PREFIXOIDELE. SUFIXOIDELE

1. Indică prefixoidele din cuvintele scrise în tabel, arătând sensul lor.

Cuvânt	Prefixoid	Sens
<i>acvacultură</i>		
<i>aerogară</i>		
<i>apicultură</i>		
<i>cacofonie</i>		
<i>caligrafie</i>		
<i>dactilografie</i>		
<i>etimologie</i>		
<i>pseudoartist</i>		
<i>onomatopee</i>		
<i>silvicultură</i>		
<i>tahicardie</i>		
<i>piroman</i>		
<i>izoterm</i>		

2. Scrie câte trei cuvinte formate cu prefixoidele indicate mai jos, apoi alcătuiește enunțuri cu acestea.

auto – _____

foto – _____

hidro – _____

orto – _____

3. Indică sufixoidele din cuvintele scrise în tabel, arătând sensul lor.

Cuvânt	Sufixoid	Sens
<i>nevralgie</i>		
<i>carbonifer</i>		
<i>anglofil</i>		
<i>afon</i>		

<i>organigramă</i>		
<i>polisemie</i>		
<i>fonotecă</i>		
<i>omnivor</i>		
<i>hidrocefal</i>		
<i>homeopat</i>		
<i>demiurg</i>		
<i>ortoped</i>		

4. Scrie câte trei cuvinte formate cu sufixoidele indicate mai jos, apoi alcătuiește enunțuri cu acestea.

cid – _____

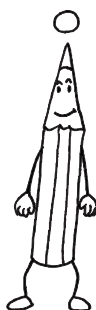
crație – _____

log – _____

manie – _____

onim – _____

Moment ortografic

Explică ce este greșit în enunțurile:

Ionel Popescu își aniversează onomastica.

Industria carboniferă e bine reprezentată la noi.

El avea o durere nevralgică la dinți.

Și-a cumpărat un video cu telecomandă la distanță.

ÎMPRUMUTURILE. NEOLOGISMELE

1. Grupează cuvintele de mai jos în împrumuturi vechi și împrumuturi noi: *boier, detaliu, drag, exil, medicament, a grăi, nădejde, muncă, abis, circumstanță, răvaș, a porunci, avarie, șerbet, scump, etate, sancțiune, viclean, a se strădui, onest.*

Împrumuturi vechi: _____

Împrumuturi noi: _____

2. Precizează sursa împrumutului pentru fiecare dintre seriile de cuvinte:

a) *ciorbă, basma, telemea, musaca* _____

b) *veteran, colocviu, fabulă, arenă* _____

c) *fasung, matriță, rucsac, laitmotiv* _____

d) *a boli, ceas, grijă, prieten* _____

e) *faleză, amic, fular, sentiment* _____

f) *tenor, scadență, campion, trio* _____

g) *idol, mitră, plicticos, a agonisi* _____

h) *fault, bridge, start, set* _____

3. Subliniază neologismele din următoarele texte:

a) *Nu este cu puțință să-ți alegi un domeniu oricât de îngust și umbrat din istoria română fără să constați că Nicolae Iorga a trecut pe acolo și a tratat tema în fundamentul ei.*

(George Călinescu)

b) *Prin urmare, un șir de cuvinte care nu cuprind alta decât noțiuni reci, abstracte, fără imaginațiune sensibilă, fie ele oricât de bine rimate și împărțite în silabe ritmice și strofe, totuși nu sunt și nu pot fi poezie, ci rămân proză, o proză rimată.*

(Titu Maiorescu)

4. Scrie câte un sinonim neologic pentru fiecare dintre împrumuturile vechi:

glas _____ *nădejde* _____

a bănui _____ *noroc* _____

vrednic _____ *a dovedi* _____

ostenit _____ *dușman* _____

chipeș _____ *polcovnic* _____

5. Alcătuieste enunțuri din care să reiasă sensul următoarelor neologisme:

adecvat _____

animat _____

alibi _____

circumstanță _____

vindicativ _____
laconic _____

6. Selectează din lista de cuvinte de mai jos neologismele formate în interiorul limbii: *pașoptism, alarmă, neagresiune, demnitate, insecticid, iminent, micro-economie, apoetic, a întrevede, nefavorabil, neutru, temerar.*

7. Scrie câte două cuvinte împrumutate recent pentru a denumi realități apărute în domeniile:

sport _____
știință și tehnică _____
economie _____
artă _____
gastronomie _____

8. Asociază neologismelor subliniate în enunțurile din stânga paginii litera corespunzătoare definițiilor indicate mai jos:

- _____ a. *Iarna, copilul făcea frecvent amigdalită.*
_____ b. *Digresunile au dus la apariția operei literare „Pseudokynegeticos”.*
_____ c. *El era suspicios în legătură cu rezultatul la examen.*
_____ d. *După incident oamenii s-au retras la casele lor.*
_____ e. *Șoferul a demarat calm.*
_____ f. *Acel individ și-a apropiat terenul unui fost revoluționar.*

A. Abatere de la subiectul tratat pentru a lămuri o chestiune secundară sau pentru ca expunerea să fie cât mai variată.

B. A-și însuși un lucru (străin).

C. Boală care constă în inflamarea amigdalelor.

D. Bănuitor, neîncrezător.

E. Întâmplare neașteptată și neplăcută care apare în desfășurarea unei acțiuni.

F. A porni, a pune în mișcare un automobil.

○ **Moment ortografic**

Alege grafia corectă a următoarelor neologisme:

iceberg/ aisberg

game/ ghem

canping/ camping

mersi/ merci

finiș/ finish

lider/ leader

crenvurști/crenvuști/cremvuști

blue-jeans/ blugins.

EVITAREA GREȘELILOR ÎN UTILIZAREA NEOLOGISMELOR

1. Explică în ce constă greșeala în folosirea neologismelor subliniate:

- a. În meciul de aseară Ronaldo a dat un recital fotbalistic.
- b. Zilele trecute am vizionat o expoziție de pictură.
- c. Vizavi de comportamentul lui avea multe semne de întrebare.
- d. Fotbalistul a recidivat, înscriind un gol superb.
- e. Zilnic servim masa în sufragerie.
- f. Sportivul a recepționat un pumn în figură.
- g. Sportivul are un pedigri deosebit, de aceea are rezultate deosebite.
- h. Tinerii dovedeau o atitudine atât de laconică în relația cu părinții.

2. Scrie corect neologismele pronunțate astfel:

blömarin _____; chici _____; dizel _____;
 dizain _____; fer-plei _____; cau-boi _____;
 hobi _____; intermețo _____; pic-ap _____;
 menigiment _____; living-rum _____;

3. Arată prin rescriere care este forma corectă din următoarele perechi:

- antedata – antidata _____;
- femenin – feminin _____;
- magazioner – magaziner _____;
- topogan – tobogan _____;
- state – ștate de plată _____;
- vilegiatură – viligiatură _____;
- tumoră – tumoare _____;
- excapadă – escapadă _____;
- dezinterie – dizenterie _____;
- dividend – dividend _____.

4. Alege forma corectă:

• excadron/ escadron	• reperкусиune/ repercursiune
• paliativ/ paleativ	• escroc/ excroc
• jurisconsult/ juristconsult	• fascicol/ fascicul
• delicvent/ delincvent	• aspectuos/ aspectos
• escalada/ excalada	• conjunctură/ conjuctură
• proprietar/ proprietar	• identifica/ indentifica

5. Subliniază verbul corect folosit în enunțurile:

- a. Emisiunea debutează/ începe cu un scurt interviu.
- b. Copilul i-a cerut/ i-a solicitat mamei câteva bomboane.
- c. Eroul trece/ traversează experiențe dramatice.
- d. Directorul va întreprinde/ va lua măsuri pentru rezolvarea situației.

- e. *Cunoaștem/ știm adevărul despre fapta lui.*
- f. *M-a consultat/ m-a examinat medicul de familie.*
- g. *Actorul va absenta/ va lipsi de pe afișul spectacolului.*
- h. *Au fost trasate/ au fost puse jaloanele ce au devenit ulterior bază de discuție între critici.*

6. Găsește adjectivele neologice corespunzătoare definițiilor:

- a) *care este expus pe scurt* _____
- b) *care deranjează* _____
- c) *care se scoală de dimineață* _____
- d) *care se sparge ușor* _____
- e) *care a pierdut apa* _____
- f) *care a fost prescurtat* _____
- g) *care se exprimă în cuvinte puține* _____

7. Citește cu atenție afirmațiile de mai jos. Dacă ești sigur că afirmația e adevărată, încercuiește litera A. Dacă tu crezi că este falsă, încercuiește litera F.

A/F *Nota bene* înseamnă *notă bună*.

A/F Definiția cuvântului *inextricabil* este de neînțeles, care nu se poate înțelege.

A/F Forma corectă este *propriu*, nu *propriu*.

A/F Expresia corectă este *De gustibus et coloribus non es disputandum*.

8. Alege seria care conține numai forme corecte ale neologismelor:

- a) *pepit, demisie, binoclu, prompt, complect, repercusiune;*
- b) *complet, pipit, dimisie, prompt, repercursiune, arcoladă;*
- c) *complet, demisie, binoclu, acoladă, pantomimă, civilizată;*
- d) *deseară, a diforma, extemporal, acoladă, prompt, fricție.*

○ **Moment ortografic**

Identifică greșeala în utilizarea neologismelor, rescriind corect enunțul:

- *Părinții au venit la școală fortuit, fiind chemați de dirigintă.*

- *Părinții lui se inervează, când văd rezultatele la teste.*

- *El a făcut antecameră, până a fost primit.*

- *Comunicatul de la președenție a fost prompt.*

- *Pericolul era eminent odată cu irupția vulcanului.*

- *Șprintul final i-a adus victoria.*

EVALUARE – VOCABULAR

TESTUL I

I. Se dă textul:

*Cât de frumoasă te-ai gătit,
Năturo, tu! Ca o virgină
Cu umblet drag, cu chip iubit!
Aș vrea să plâng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!* (George Coșbuc, *Vara*)

1. Rescrie, din text, un cuvânt din vocabularul fundamental și un cuvânt din masa vocabularului. **5 puncte**

2. Identifică, în text, două împrumuturi vechi, precizând limba din care provin. **5 puncte**

3. Explică modul de formare a cuvintelor din text: *umblet, iubit*. **5 puncte**

4. Alcătuieste familia lexicală a adjectivului *frumos*. **10 puncte**

5. Formează câte un derivat parasintetic de la substantivul *chip* și adjectivul *drag*. **5 puncte**

6. Scrie sinonimele neologice pentru cuvintele: **5 puncte**
a vedea _____; *a plăsmui* _____.

7. Formează serii derivate de la cuvintele: *munte, a scie, țară, moară*. **12 puncte**

8. Subliniază forma corectă a cuvintelor: **8 puncte**
clujan/ clujean; complet/ complect; înnorat/ înorat; fiindcă/ fiincă; poliloghie/ polologhie; minge/ mingie; ederă/ iederă; sprint/ șprint.

9. Indică sufixoidele din cuvintele *genocid*, *carbonifer* și prefixoidele din cuvintele *acvacultură*, *logoped*, arătând ce sens au. **5 puncte**

10. Construiește enunțuri în care să ai următoarele omofone: **8 puncte**

numai _____
nu mai _____
altădată _____
altă dată _____
niciodată _____
nici o dată _____
bineînțeles _____
bine înțeles _____

11. Ilustrează în propoziții valorile morfologice ale cuvintelor: **18 puncte**

potrivit
a) adjectiv _____
b) adverb _____
c) prepoziție _____
rece
a) adjectiv _____
b) adverb _____
rănit
a) adjectiv _____
b) substantiv _____
deasupra
a) adverb _____
b) prepoziție _____

12. Explică ce e greșit în enunțul: **4 puncte**

Persoanele vizate pentru postul de primministru trebuiesc să îndeplinească un summum de calități.

Se acordă 10 puncte din oficiu.

CUVÂNTUL ȘI CONTEXTUL

Citește cu atenție textul:

Moșneag senin, eu tâmpla ta curată

O cer pe veci nădejdi mele pază.

Din soarele copilăriei mele

Pe fruntea ta mai licărește-o rază.

În suflet simt cum negura se sfarmă

Și se-mpletește albă dimineața

Când ochiul tău în inima-mi coboară,

Topind încet cetatea ei de gheață,

Azi, ca un sfânt dintr-o icoană veche,

Blând îmi răsai cu fața ta blajină,

Cu zâmbet bun, cu ochi cumiși și limpezi,

Strălucitori de lacrimi și lumină.

Cu tine aduci atâtea nestemate

Din îngropatul vremilor teaur,

Și amintirea-n țara ei mă poartă,

Cu un pas încet, în carul ei de aur...

Mă văd în pragul zilelor mai bune...

O casă – deal, cu streșine plecate,

Unde-ascultă de sfaturile tale

Atâta răs și-atâta sănătate.

În frunte, tu păreai un mag din basme

Când soarele, trecând peste fântână,

Blând pătrundea prin strașina de paie

Și lumina bucoavna ta bătrână.

(Octavian Goga, *Dascălul*)

**bucoavnă* – carte veche tipărită cu litere chirilice

1. Transcrie, din prima strofă, patru cuvinte/ grupuri de cuvinte cu sens figurat.

2. Alcătuieste propoziții în care cuvintele *frunte*, *uscat* și *ochi* au sens propriu și sens figurat.

3. Explică sensul adjectivului-epitet *bun* în structurile *zâmbet bun* și *zile mai bune*.

4. Scrie câte un sinonim pentru cuvintele din text:

curată _____; *nădejde* _____;
răsai _____; *licărește* _____.

5. Indică patru expresii sau locuțiuni ce au în componență substantivul *ochi*.

6. Precizează care este substantivul ce apare cu ambele sensuri (figurat și propriu).
Rescrie versurile în care apare. _____

7. Formulează patru propoziții în care verbul *a răsări* are următoarele sensuri:
a apărea pe cer _____
a încolți _____
a se naște, a lua ființă _____
a crește _____

8. Dă exemplu de cinci cuvinte monosemantice.

9. Construiește propoziții în care cuvintele de mai jos să aibă sensurile indicate:

picior
sens propriu de bază _____
sens propriu secundar _____
sens figurat _____

inimă
sens propriu de bază _____
sens propriu secundar _____
sens figurat _____

10. Precizează dacă sensul cuvintelor din enunțurile de mai jos este propriu sau figurat. Scrie câte un enunț în care cuvântul să aibă celălalt sens.

Deoarece a plouat, râul este *turbure*. _____

A ieșit din examen *plouat*. _____

Comandantul *i-a surâs* tânărului soldat. _____

Moment ortografic

Identifică greșelile din enunțurile:

a) *Datorită neglijenței părinților, copiii au avut de suferit.*

b) *Colegii de echipă îl alimentează cu mingi înalte pentru a marca.*

c) *Mă dor foarte tare amigdalitele.*

d) *Copilul a avut de scris decât două exerciții.*

SINONIMELE

1. Indică câte un sinonim pentru cuvintele de mai jos:

<i>obraznic</i> _____	<i>vârstă</i> _____
<i>ager</i> _____	<i>a cere</i> _____
<i>gras</i> _____	<i>secol</i> _____
<i>lift</i> _____	<i>sărbătoresc</i> _____
<i>eminent</i> _____	<i>a oglindi</i> _____

2. Găsește câte trei sinonime frazeologice pentru verbele:

a muri _____

a fugi _____

3. Scrie trei sinonime pentru cuvintele indicate, apoi alcătuieste enunțuri cu acestea:

veșnic _____

falnic _____

pământ _____

4. Descoperă în cea de-a doua coloană sinonimele neologice ale cuvintelor din prima coloană ce aparțin fondului vechi al limbii:

îndemânic

contagios

belșug

a demola

a închipui

pasager

oraș

calamitate

călător

abil

copilăresc

abundență

mlădios

urbe

a dărâma

pueril

molipsitor

a imagina

nenorocire

flexibil

5. Dă câte un sinonim lexical neologic sau din fondul vechi al limbii pentru următoarele unități frazeologice:

<i>a da foc</i> _____	<i>a-și ieși din fire</i> _____
<i>a-și lua nasul la purtare</i> _____	<i>a da de veste</i> _____
<i>a tăia frunză la câini</i> _____	<i>a lua parte</i> _____
<i>într-o ureche</i> _____	<i>(om) cu scaun la cap</i> _____
<i>a ține isonul</i> _____	<i>de-a pururi</i> _____
<i>a se lăsa păgubaș</i> _____	<i>lovitură de colț</i> _____
<i>la o aruncătură de băț</i> _____	<i>a pune în pericol</i> _____

6. Precizează sinonimul verbului predicativ *a fi* în fiecare dintre enunțurile:

- A fost odată un împărat ...* _____
- Incidentul a fost săptămâna trecută.* _____
- Cât e kilogramul de mere?* _____
- Astăzi sunt zece ani de la căsătoria noastră.* _____
- Ora de curs e de zece minute.* _____
- Am fost la Paris cu mașina.* _____
- Pe unde este la ora asta copilul nostru?* _____
- Ce e când se bate tâmpla dreaptă?* _____

7. Notează sinonimul potrivit pentru cuvântul polisemantic *moale*:

Prăjitura devine moale după o zi. _____

Domnul Georgescu părea un om moale. _____

Așternutul era dintr-un material moale. _____

8. Scrie câte un sinonim contextual pentru structurile subliniate. Numește figura de stil creată.

- Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace.* _____
- Deodată o suliță de foc străpunge perdeaua de arbori.* _____
- În cuibar rotind de ape peste care luna zace.* _____
- Acea grindin-ojelită înspre Dunăre o mână.* _____

Moment ortografic

Notează **A**, dacă este adevărat enunțul și **F**, dacă este fals.

- Sinonimul cuvântului **amănunțit** este „detailat”.
- Cuvântul **salutar** înseamnă „care este salutat”.
- Expresia **a băga de seamă** este sinonimă cu „a-și da seama”.
- Sinonimul cuvântului **greșeală** este „eroare”.
- A beneficiat de un tratament **vindicativ**.

☐
☐
☐
☐
☐

ANTONIMELE

1. Grupează în perechi de antonime următoarele cuvinte: *departe, generos, bine, progres, senior, a tăcea, progres, vrednic, a vorbi, ieri, junior, lung, regres, zgârcit, aproape, rău, leneș, azi, scurt.*

2. Formează cu ajutorul prefixelor antonime de la cuvintele: *dependent, răbdător, umflat, interes, real, normal, a coase, organic, favorabil, cunoscut, cult, a face, a învăța, logic, par.*

3. Găsește în coloana **B** de mai jos antonimele cuvintelor din coloana **A**:

A	B
<i>a accelera</i>	<i>altruist</i>
<i>egoist</i>	<i>opac</i>
<i>lumină</i>	<i>indulgent</i>
<i>sever</i>	<i>a încetini</i>
<i>transparent</i>	<i>a se întrista</i>
<i>a se veseli</i>	<i>întuneric</i>

4. Precizează antonimele cuvintelor polisemantice subliniate în enunțurile de mai jos:

- a) *Bunicul meu a fost un om drept.* _____
b) *Și-a ridicat brațul drept pentru a opri meciul.* _____
c) *Drumul drept era cel mai sigur.* _____

- a) *Întotdeauna mi-a fost urât acest om.* _____
b) *Era un om urât, dar foarte inteligent.* _____

- a) *Acesta era un om deștept.* _____
b) *El era deștept de la ora 5.* _____

5. Formează antonime cu ajutorul afixoidelor:

- hiper-/ hipo-* _____
micro-/ macro- _____
mono-/ poli- _____

ante-/ post- _____
-fil/ -fob _____

6. Rescrie antonimele din următoarele texte:

a) *Ar fi fost cuminte să se abată în dreapta ori în stânga și să se ascundă în pădurea care stăpânea pretutindeni, deopotrivă de întunecos.* (Gala Galaction)

b) *Oamenii mari s-au născut adeseori în case mici.* (Nicolae Iorga)

c) *M-am născut ca să iubesc, nu ca să urăsc.* (Sofocle)

d) *Nu am putut să trăim frumos, să învățăm să murim frumos.* (Constantin Noica)

e) *Din sânul vecinului ieri
Trăiește azi ce moare
Un soare de s-ar stinge-n cer
S-aprinde iarăși soare.* (Mihai Eminescu)

7. Identifică relația de antonimie din versurile de mai jos. Explică semnificația acestor structuri:

a) *Șade Toma Alimoș/ Nalt la stat/Mare la sfat/ Și viteaz cum n-a mai stat.*

b) *D-alelei fecior de lele/ Și viteaz ca o muiere.* (Toma Alimoș)

8. Indică antonimele neologice pentru următoarele cuvinte:

trecător	_____	neîndemânatic	_____
a liniști	_____	a dezobișnui	_____
adânc	_____	a ponegri	_____
vinovat	_____	nemușumire	_____
șubred	_____	necunoscut	_____

Moment ortografic

Încercuiește forma corectă:

- Pentru exercițiul neînceput/ neânceput nu a primit punctaj.
- După vârsta de un an va fi dezvățat/ desvățat de biberon.
- Ei au fost tratați inegal/ innegal de către profesor.
- Acest gest a fost ne mai văzut/ nemaivăzut.
- Numărul de copii ce participau la întâlnire era inpar/ impar.

OMONIMELE

1. Alcătuieste scurte enunțuri din care să reiasă sensul următoarelor omonime: război, presă, vază, cod, lob, cursă, cală, bol, bar, capital.

2. Completează spațiile punctate cu omonimele lexico-gramaticale de mai jos: pară, pui, poartă, toc, mine, noi.

- a) Am cules o _____ coaptă. El vrea să _____ interesant.
b) Flăcăul a mâncat un _____ întreg. _____ timbrele pe plic?
c) La _____ se aflau părinții săi. Zamfira _____ o rochie albă.
d) A scris scrisoarea cu un _____ vechi. Eu _____ varză pentru salată.
e) Pe _____ mă caută prietenii. În _____ s-a oprit activitatea.
f) Avea pantaloni _____. _____ participăm la întrunire.

3. Indică formele de plural ale următoarelor omonime parțiale, construind enunțuri cu acestea:

corn _____

segment _____

raport _____

ochi _____

gol _____

curent _____

sol _____

4. Formează scurte propoziții cu omografele: *pară, foi, companie, lumina, mână, barem.*

5. Identifică în textele de mai jos câte trei cuvinte ce pot fi omonime și alcătuiește enunțuri pentru a ilustra sensul lor:

a) *Mi se păru că vine asupra-mi și inima începu a-mi bate cu putere. După un ocol, ca într-un vâjâit de vânt, se năpusti aproape de noi și-mi apăru mare și fioroasă lângă mine; pușca lui moș Sava trăsni scurt și grozav.* (Mihail Sadoveanu)

b) *Străin la vorbă și la port
Lucești fără de viață,
Căci eu sunt vie, tu ești mort,
Și ochiul tău mă-ngheață.* (Mihai Eminescu)

6. Indică sensurile următoarelor omonime:

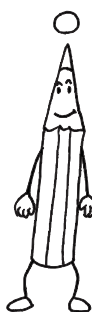
a absolvi _____

capital _____

bască _____

a contracta _____

elan _____

Moment ortografic

Subliniază forma corectă a omonimelor parțiale:

- *Eu acord/ acordez chitara.*
- *Copilul ordonă/ ordonează cărțile în bibliotecă.*
- *Se toarnă/ se turnează un nou episod din serialul meu preferat.*
- *Manifest/ manifestez interes pentru orice este nou.*
- *Gesturile lui reflectă/ reflectează cei șapte ani de acasă.*

CUVINTELE POLISEMANTICE

1. Construiește propoziții în care cuvintele polisemantice *a (se) petrece, mare, masă* apar cu cel puțin trei sensuri diferite; precizează-le.

2. Găsește câte un sinonim pentru fiecare sens al cuvintelor polisemantice *a (se) închina, dulce, cap*, apărut în enunțurile de mai jos:

Bătrânul Dan se închină, sărutând pământul strămoșesc.

Vodă a închinat țara sultanului în schimbul tronului.

Nașul a închinat în cinstea sărbătoritului.

Văzând isprava nepotului, bunicul s-a închinat.

A mâncat o piersică dulce și zemoasă.

Adeseori îi spunea vorbe dulci.

Somnul de dimineață este dulce.

A urcat o pantă dulce pentru a ajunge la schit.

În urma loviturii la cap a rămas cu un cucui.

Ilie Moromete era capul familiei.

În capul listei era elevul cu media 10.

A ajuns la capul pistei de alergare.

3. Alcătuieste contexte în care să illustrezi sensurile diferite ale verbelor *a se supune, a socoti, a călca, a vinde*.

4. Alege pentru fiecare enunț din coloana **A** explicația potrivită din coloana **B** pentru a explica polisemantismul substantivului *dor*.

A	B
<i>Mi-e dor de părinți.</i>	<i>durere fizică</i>
<i>Cine n-are dor pe lume/ Vină să ia de la mine...</i>	<i>dorință puternică, nostalgie</i>
<i>Bătrânul avea un dor de dinți insuportabil.</i>	<i>năzuință, aspirație</i>
<i>Dorul de țară îl măcina.</i>	<i>suferință pricinuită de dragoste</i>
<i>Dorul lui era să ajungă om de vază.</i>	<i>alean</i>

5. Indică patru sensuri ale cuvântului polisemantic *baie*, apoi precizează sensul omonimului său:

polisemie	omonimie
a) _____	_____
b) _____	_____
c) _____	_____
d) _____	_____

6. Se dă textul:

*Rămânem în tăcere pe banca de stejar;
Cu palmele uscate, fierbinți, ea îmi mângâie
Obrazul ars de soare și părul plin de praf,
Plin de poemul auriu din grâie. (Nicolae Labiș)*

a) Indică sensul din text al cuvintelor *uscat* și *ars*.

b) Arată în propoziții alte trei sensuri ale acestor cuvinte.

Moment ortografic

Identifică greșelile de exprimare din scrierile lui Caragiale:

- *Apoi nu mai era de suferit așa trai. N-o mai maltrata, domnule, măcar c-o vorbă bună.* _____
- *Bărbatu-meu suferă grozav de gelozie și e în stare a fi capabil să te omoare.* _____
- *Sunt compromentată... Mi-ai omorât viitorul, d-le Nae...* _____
- *Îmi pare rău că ne-am răcit împreună...* _____

PARONIMELE

1. Construiește propoziții din care să reiasă sensul următoarelor paronime:

instumental/ instrumental _____

digresiune/ diversiune _____

carbonier/ carbonifer _____

confuzie/ contuzie _____

libret/ livret _____

calitate/ caritate _____

a insera/ a însera _____

accidental/ accidentat _____

2. Indică paronimele cuvintelor de mai jos și alcătuiește enunțuri cu ambele forme.

prescris _____

destins _____

culinar _____

scară _____

erupție _____

3. Subliniază varianta corectă în cazurile de paronimie de mai jos:

- Am depistat mai multe **lacune/ lagune** la acel elev.*
- Își făcea **iluzii/ aluzii** în legătură cu venirea lui.*
- Casa bunicilor reprezenta o locuință **temporară/ temporală**.*
- Am remarcat câteva **erori/ orori** în executarea compoziției.*
- Medicamentul se află în ambalajul lui **original/ originar**.*
- Primirea făcută a fost destul de **glaciară/ glacială**.*

4. Găsește confuziile paronimice din enunțurile date, rescriind corect propozițiile:
Rochia din atlas verde a fost admirată de toți. _____

Mulți călătoresc pe spețele statului. _____

Părinții l-au gerat pe băiat pentru a lua credit. _____

Președintele țării a fost investit după alegeri. _____

El preferă să bea apă chioară. _____

5. Subliniază confuziile paronimice ce constituie mijloace de realizare a comicului în operele lui Caragiale, explicându-le pe scurt:

a) *Ei! geantă latină, domnule, n-ai ce zice. De ce-a băgat el în răcori pe toți împărații și pe papa de la Roma.* _____

b) *Mă-ntorc acasă, chem slujnica, îi trag două perechi de palme ca la poliție și pe urmă o supun la intrigatoriu.* _____

c) *Nimeni nu trebuie a mânca de la datoriile ce ne impun solemnamente pactul nostru fundamentale.* _____

d) *Aș! Aia a fost cerneală violentă, am cunoscut-o după miros; m-a stropit și-n gură; îi cunosc gustul...* _____

6. Arată în propoziții sensul următoarelor paronime: *expresie/ impresie, eclipsă/ elipsă, oroare/ eroare, a eluda/ a elida, fracțiune/ fațiune, depozitie/ dispoziție, înveterat/ învederat.*

Moment ortografic

Subliniază varianta lexicală corectă:

- *Luna aceasta am rămas pe jantă/ am rămas pe geantă.*
- *Renunerația/ remunerația era mică pentru munca depusă.*
- *I-am spus să facă o lăcrămație/ reclamație la Prefectură.*
- *Perceptele/ preceptele metodice nu sunt suficiente*
- *El a fost tras pe sfoară/ pe sfară de cel mai bun prieten.*

PLEONASMUL

1. Subliniază pleonasmul din enunțurile:

- *Mijloacele mass-media au deformat adevărul în legătură cu accidentul.*
- *Ortografia corectă a fost notată cu zece puncte.*
- *În fiecare zi avea niște dureri nevralgice insuportabile.*
- *Jandarmii vor asigura securitatea participanților.*
- *Îmi place marea, dar prefer mai bine muntele.*
- *Am mers până unde se bifurca drumul în două.*

2. Corectează, prin rescriere, pleonasmul:

- a) *A băut vin îmbuteliat în sticlă.* _____
- b) *Retrospectiva trecutului îmi provoacă nostalgie.* _____
- c) *Producția a scăzut cu un procent de 10%.* _____
- d) *Mama avea o îngrozitoare migrenă la cap.* _____
- e) *L-am revăzut din nou pe George.* _____
- f) *Directorul a rostit o scurtă alocuțiune cu ocazia încheierii anului școlar.* _____

3. Explică succint de ce sunt pleonastice următoarele construcții și combinații lexicale:

- averse de ploaie* _____
- a conviețui laolaltă* _____
- cel mai optim* _____
- hartă a mapamondului* _____
- etnogeneza poporului* _____
- a comemora memoria* _____

4. Identifică greșelile lexicale din următoarele enunțuri; rescrie-le, eliminând greșelile:

- a) *Și-a făcut singur autoportretul.* _____
- b) *Din cauza hemoragiei de sânge a ajuns la spital.* _____
- c) *A câștigat concursul datorită caligrafiei frumoase.* _____
- d) *Rezumați pe scurt textul dat.* _____
- e) *Nu-mi place cromatica acestor culori.* _____
- f) *Meșterul a asamblat împreună piesele pentru a realiza un radio.* _____

g) *Contraargumentele lui împotriva teoriei propuse erau lipsite de coerență.* _____

h) *Eminescu este cel mai remarcabil poet al românilor.* _____

i) *Sunt un june tânăr și nefericit...* (I.L. Caragiale) _____

5. Subliniază pleonasmul din enunțurile de mai jos, precizând felul lor, apoi rescrie corect enunțurile:

Și-a legat șireturile sale. _____

Avansați înainte, că blocați trecerea! _____

Plecarea jucătorului era o altă alternativă la situația actuală. _____

Melodia Andrei s-a dovedit un hit de mare succes. _____

A făcut un referat despre biografia vieții marelui scriitor Lucian Blaga. _____

Deoarece e vară, românii preferă să bea un șpriț de vin pentru a se răcori. _____

Serialul a fost împărțit în două părți. _____

Chiar eu însumi am rezolvat exercițiul. _____

S-a legiferat legea caselor naționalizate. _____

Peste ani scriitorul va reveni iar în orașul natal. _____

Toți membrii echipei și-au adus aportul la realizarea proiectului. _____

Bătrâna a murit din cauza unei demențe senile de bătrânețe. _____

Creangă era apreciat la Junimea pentru anecdotele glumețe pe care le spunea. _____

EVALUARE – VOCABULAR

TEST

*Sara pe deal buciumul sună cu jale
Turmele-l urc, stele le scapără-n cale,
Apele plâng, clar izvorând în fântâne;
Sub un salcâm, dragă, m-aștepți tu pe mine.*

*Luna pe cer trece așa sfântă și clară,
Ochii tăi mari caută-n frunza cea rară,
Stelele nasc umezi pe bolta senină
Pieptul de dor, fruntea de gânduri ți-e plină.*

*Nourii curg, raze-a lor șiruri despică,
Streșine vechi casele-n lună ridică,
Scârțâie-n vânt cumpăna de la fântână,
Valea-i în fum, fluiere murmură-n stână.*

*Și osteniți oameni cu coasa-n spinare
Vin de la câmp; toaca răsună mai tare,
Clopotul vechi împle cu glasul lui sara,
Sufletul meu arde-n iubire ca para.*

*Ah! în curând satul în vale-amuțește;
Ah! în curând pasu-mi spre tine grăbește;
Lângă salcâm sta-vom noi noaptea întreagă,
Ore întregi spune-ți-voi cât îmi ești de dragă.*

*Ne-om răzima capetele unul de altul
Și surâzând vom adormi sub înaltul,
Vechiul salcâm. Astfel de noapte bogată
Cine pe ea n-ar da viața lui toată?*

(Mihai Eminescu, *Sara pe deal*)

1. Scrie câte un sinonim pentru cuvintele din text: **8 puncte**
nasc _____ *jale* _____
vechiul (salcâm) _____ *murmură* _____
2. Găsește antonime potrivite pentru cuvintele: **8 puncte**
clară _____ *tare* _____
vechi (clopotul) _____ *bogată* _____
3. Transcrie două cuvinte ce pot avea omonime, exemplificând. **8 puncte**

4. Alcătuieste propoziții cu formele de plural ale omonimului parțial *piept*. **8 puncte**

5. Extrage, din text, două cuvinte/ grupuri de cuvinte cu sens figurat. **8 puncte**

6. Evidențiază, în enunțuri, sensul propriu și figurat al cuvântului *rază*. **8 puncte**

7. Scrie cinci expresii și locuțiuni ce au în componență substantivul *suflet*. **10 puncte**

8. Precizează sinonimele neologice pentru cuvintele: *noroc, jertfă, a trimite, bețiv*. **8 puncte**

9. Construiește trei propoziții din care să reiasă polisemantismul cuvântului *cumpănă*. **6 puncte**

10. Ilustrează, în propoziții, sensul paronimelor: **10 puncte**
maestru/ maistru _____

floral/ florar _____

a evoca/ a invoca _____

cauzal/ cazual _____

focal/ focar _____

11. Subliniază pleonasmul din enunțurile de mai jos, rescriindu-le corect: **8 puncte**
Și-a dedicat viața scrierii autobiografiei proprii vieți.

Rănitul cu numeroase politraumatisme a fost adus la București.

Încă nu s-a ajuns la o concluzie finală. _____

Se acordă 10 puncte din oficiu.

Total 100 de puncte.

3. NOȚIUNI DE FONETICĂ

Actualizare – I

Se dă textul:

*Au vuit prelung ca vântul păsările migratoare
Peste casa părintească, unde ieri m-am regăsit
Singur cu lumina, care galbenă venea din soare
În odaia de-altădata, să-mi ureze bun sosit.*

*Toamnă, iată-ne-mpreună, gospodină ce porți cheia,
Ruginită ca o frunză, a trecutului meu mort.
Toamnă, iată-ne alături, noi cu visul, pe aleea
Nucilor ce ancorează pentru iarnă-n al tău port.*

(Ion Pillat, *Toamna*)

1. Precizează din ce sunete este format cuvântul *migratoare*.

2. Transcrie, din prima strofă, cinci cuvinte ce conțin diftongi.

3. Indică hiatul din cuvintele: *vuit, odaia, alee*. _____

4. Precizează numărul de litere și de sunete din care sunt alcătuite cuvintele:
cheia _____; *ruginită* _____.

5. Explică, din punct de vedere fonetic, rolul cratimei în structura *de-altădată*.

6. Desparte în silabe cuvintele:

prelung _____ *părintească* _____
alături _____ *ancorează* _____

7. Extrage, din textul de mai jos, cuvintele ce conțin diftongi și triftongi:

*Din seceratul grâului și din ridicarea snopilor se scuturaseră pe miriște o groază
de boabe cu care se hrăneau și măcar că nu era vreo apă prin apropiere, nu sufereau
de sete, că beau dimineața picături de rouă de pe firele de iarbă.*

(Ion Al. Brătescu-Voinești)

8. Desparte în silabe cuvintele:

<i>afluent</i>	_____	<i>agrafă</i>	_____
<i>patrulă</i>	_____	<i>astmatic</i>	_____
<i>punctual</i>	_____	<i>fiică</i>	_____
<i>dezaproba</i>	_____	<i>neproductiv</i>	_____
<i>înființat</i>	_____	<i>atlet</i>	_____
<i>copiii</i>	_____	<i>jertfă</i>	_____
<i>altceva</i>	_____	<i>subiect</i>	_____

9. Rescrie, din șirul dat, cuvintele ce conțin diftongi: *caisă, noapte, iar, eu, maidan, gheată, picioare, oștean, fînță, soare, ceasornic.*

10. Încercuiește diftongii din cuvintele date, precizând care sunt ascendenți și care descendenți: *toamnă, setea, tău, spuie, abia, mai, iarnă, crai, moșneag, leu, dintâi, coloane.*

diftongi ascendenți _____
diftongi descendenți _____

11. Scrie câte două exemple ce conțin următorii triftongi: *eau, ioa, oai, iau.*

12. Urmărind relația dintre sunete și litere alege varianta corectă în formulările următoare:

- a) În cuvintele *unchi, unghi* apar:
a. cinci litere și cinci sunete; b. cinci litere și trei sunete;
c. cinci litere și patru sunete;
- b) În cuvintele *ceas, geam* apar:
a. patru litere și patru sunete; b. patru litere și trei sunete;
- c) În cuvintele *cireșe, ginere* apar:
a. șase litere și cinci sunete; b. șase litere și șase sunete;
- d) În cuvântul *exemplu* există:
a. șapte litere și șapte sunete; b. șapte litere și opt sunete;
c. șapte litere și șase sunete.

13. Selectează din textul suport de la început câte două cuvinte care sunt:

monosilabice _____
bisilabice _____
trisilabice _____
plurisilabice _____

Actualizare – 2

1. Desparte în silabe următoarele cuvinte și explică ce reguli ai aplicat:

<i>aerian</i>	
reguli	
<i>despre</i>	
reguli	
<i>zoologie</i>	
reguli	
<i>aspectuos</i>	
reguli	
<i>excursie</i>	
reguli	
<i>portdrapel</i>	
reguli	
<i>sculptor</i>	
reguli	
<i>vârșnic</i>	
reguli	

2. Marchează accentul corect pentru următoarele cuvinte: *duminică, aripă, splendid, firav, gingaș, anost, neutru, mafie, marin, suburbie, intoxică, ostrov, intim, ianuarie.*

3. Stabilește, pentru următoarele forme, perechile de omograme. Alcătuieste câte un enunț pentru fiecare cuvânt, indicând accentuarea diferită: *director, haină, veselă, mozaic, dincolo, ochi, casă, bară.*

4. Scrie numărul de litere și de sunete din cuvintele:

<i>gheară</i> ☐ L; ☐ S	<i>german</i> ☐ L; ☐ S	<i>gen</i> ☐ L; ☐ S
<i>ghinion</i> ☐ L; ☐ S	<i>expresiv</i> ☐ L; ☐ S	<i>circ</i> ☐ L; ☐ S
<i>ciută</i> ☐ L; ☐ S	<i>geamgiu</i> ☐ L; ☐ S	<i>bâlci</i> ☐ L; ☐ S
<i>girafă</i> ☐ L; ☐ S	<i>ciot</i> ☐ L; ☐ S	<i>chior</i> ☐ L; ☐ S
<i>eram</i> ☐ L; ☐ S	<i>ciudat</i> ☐ L; ☐ S	<i>excursie</i> ☐ L; ☐ S

5. Încercuiește seria de cuvinte corect despărțite:

a) *în-spre, di-a-frag-mă, ab-rupt, cin-ste, a-cru;*

b) *îns-pre, di-a-frag-mă, a-brupt, cins-te, ac-ru;*

c) *în-spre, di-a-frag-mă, a-brupt, cin-ste, a-cru.*

6. Alcătuieste enunțuri cu următoarele perechi de omofone:

înscris – în scris

vreodată – vreo dată

deoparte – de o parte

cumva – cum va

decât – de cât

7. Explică rolul cratimelor din următoarele versuri, din punct de vedere fonetic:

Împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă

Au venit și-n țara noastră de-au cerut pământ și apă. (Mihai Eminescu)

○ **Moment ortografic**

Notează **A**, dacă este adevărată afirmația și **F**, dacă este falsă.

a) Se scriu cu **e** la inițială și se pronunță **ie** cuvintele: **el, ești, ei, era.**

b) Se scrie și se pronunță: **elev, elegant**, dar **iepure, ienupăr, ierbar.**

c) Se scrie și se pronunță: **afectos, find, estenuat, ideie.**

d) Sunt corecte formele: **abțibild, mingie, tobogan, servici.**

e) Sunt acceptate ambele variante de despărțire în silabe:

de-o-da-tă/ deo-da-tă.

f) Cratima este semn de punctuație.

VALORILE STILISTICE ALE NIVELULUI FONETIC ÎNTR-UN TEXT LITERAR

1. Identifică aliterațiile din textele de mai jos, arătând ce sugerează acestea:

- a) *Lănci scânteie lungi în soare, arcuri se întind în vânt,
Și ca nouri de aramă și ca ropotul de grindeni,
Orizonu-ntunecându-l, vin săgeți de pretutindeni
Vâjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie...
Urlă câmpul și de tropot și de strigăt de bătaie.*

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

- b) *Sălbatecul Vodă e-n zale și-n fier
Și zalele-i zuruie crunte.* (George Coșbuc, *Pașa Hassan*)
-
-
-

- c) *Voinicii cai spumau în salt;
Și-n creasta coifului înalt
Prin vulturi vântul viu vuia,
Vrun prinț mai tânăr când trecea
C-un braț în șold și pe prăsea
Cu celălalt.* (George Coșbuc, *Nunta Zamfirei*)
-
-
-

2. Arată ce cuvinte din versurile date îți sugerează sonorități și precizează ce rol au în crearea portretului celor două personaje:

- a) *Măicuță bătrână
Cu brâul de lână,
Din ochi lăcrimând
Pe câmpi alergând,
Pe toți întrebând
Și la toți zicând:*
-
-
-

- b) *Fețișoara lui,
Spuma laptelui;
Mustăcioara lui,*

*Spicul grâului;
Perișorul lui,
Pana corbului;
Ochișorii lui
Mura câmpului! (Miorița)*

3. Identifică aliterațiile și asonanțele din versurile date, precizând efectele lor:

- a) *Lângă lacul care-n tremur somnoros și lin se bate
Vezi o masă mare-ntinsă cu făclii prea luminate.*

(Mihai Eminescu, *Călin* (file din poveste))

- b) *Cu pene albe, pene negre
O pasăre cu glas amar
Străbate parcul secular...
Cu pene albe, pene negre. (George Bacovia, *Decor*)*
-
-
-

- c) *Pe decindea Dunării, la vale,
Printre triste miriști cu ciulini,
Trece-n baltă, legănat agale,
Un chervan cu coviltir de rogojini. (Vasile Voiculescu, *Pe decindea Dunării*)*
-
-
-

- d) *Mereu rătăcitoare, substratul lor închide
Tot darul unui soare roșiatec și avar
Apoi, de-a lungul nopții, tot aurul stelar
Și toată înflorirea reflexelor fluide. (Ion Barbu, *Banchizele*)*
-
-
-

4. SINTAXA PROPOZIȚIEI ȘI A FRAZEI

PREDICATUL. PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ

PREDICATUL VERBAL (Pv)

1. Subliniază cu o linie predicatul verbal din textele următoare; precizează partea de vorbire prin care sunt exprimate; delimitează propozițiile:

a) *Iată câteva aduceri-aminte din tinerețe, în care vei găsi multe din viața unora din oamenii generațiunii noastre cu cari în tinerețe te-ai găsit în contact.* (Ion Ghica)

b) *Acolo unde-i cer senin/ Și ca seninul cer zâmbesc/ Femei ce poartă l-al lor sân/ Copii ce pentru luptă cresc./ Acolo este țara mea/ Și neamul meu cel românesc./ Acolo eu să mor aș vrea./ Acolo vreau eu să trăiesc!* (Ioan Nenițescu)

c) *La urmă, Agripina știa că mai erau pe acasă și alte gospodine, care trebuie să fi fugit, cum fugise și ea, prin pădure, și turcii negreșit că se luaseră după ele!* (Gala Galaction)

2. Stabilește funcțiile sintactice ale verbelor la moduri nepredicative, nepersonale din exemplele următoare; precizează modul fiecăruia:

a) *A nu se rupe florile!* _____

b) *De rezolvat această cerere!* _____

c) *Ocupat!* _____

3. Construiește trei enunțuri în care să folosești verbul *a fi* cu valoare predicativă (personal/ impersonal) și trei enunțuri în care acesta să aibă valoare de auxiliar (la moduri diferite).

4. Găsește câte două locuțiuni/ expresii verbale în care să se afle și verbele:

a lua: _____

a găsi: _____

a da: _____

5. Completează textul următor cu formele adecvate ale predicatelor, utilizând verbele din paranteză la modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana I, numărul singular:

(a cutreiera) _____ orașul. Nu mă (a interesa) _____ nici de numele străzilor, nici de al marilor bulevarde. Nu (a intra) _____ în magazine (...). Nu (a se uita) _____ nici la vitrine. (după Marin Preda)

6. Stabilește valorile verbelor subliniate:

a) Am aici o carte formidabilă, am continuat eu. _____

b) De-ar fi mândra-n deal la cruce,/ De trei ori pe zi m-aș duce... _____

c) De-ar fi lăudată permanent, ar fi fericită. _____

d) Ce voi eu? Să vrei să faci mai multe pentru țară, că atunci voi fi mulțumit. _____

e) Avea nevoie de ajutor, că avea să stea acolo câteva zile. _____

7. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului pe care îl consideri corect:

A. Într-un text descriptiv, timpul verbal preferat este: a) prezent; b) imperfect; c) viitor.

B. Forma verbală *fură* corespunde: a) verbului *a fi*; b) verbului *a fura*; c) ambelor verbe, fiind un caz de omonimie gramaticală.

C. Moduri nepersonale sunt: a) infinitiv, gerunziu, supin, participiu; b) infinitiv, gerunziu, participiu, imperfect; c) indicativ, imperativ, infinitiv, imperfect.

D. În textele narative, pentru dinamizarea unei acțiuni trecute se utilizează frecvent timpul: a) prezent; b) perfect simplu; c) supin.

E. Verbele care au în finala infinitivului grupul *-ii* sunt: a) *fii, știi, sosii, scrii*; b) *înmii, prii, pustii, sfii*; c) *fii, știi, sfii, pustii*.

F. Sunt auxiliare verbele: a) *a avea, a fi, a voi*; b) *a avea, a fi, a vrea*; c) *a fi, a vrea, a putea*.

G. Predicatul verbal se poate exprima prin: a) adverbe predicative; b) adjective; c) verbe; d) interjecții predicative.

H. În propoziția *Mi-e frică.*, predicatul este: a) *e*; b) *e frică*; c) *mi-e*.

○ **Moment ortografic**

Subliniază formele corecte ale predicatelor din exemplele următoare; precizează modul și timpul fiecărui verb:

a) Ce voiești/ vroiești? _____

b) Să scri/ scrii tu textul. _____

c) Tu reți/ reții versurile? _____

d) Cu cine vi/ vii? _____

e) Vi-i/ vii acasă feciorul? _____

f) Ia/ i-a cerut ajutorul. _____

g) Cum voesc/ voiesc dumnealor friptura? _____

h) S-a înegrit/ înnegrit la față de ciudă. _____

i) Vezi-ți/ veziți de drum! _____

j) Ce naș/ n-aș da să ai dreptate... _____

PREDICATUL NOMINAL (Pn)

1. Identifică predicatoarele din textele următoare și precizează felul fiecăruia (Pv/ Pn); analizează-le pe cele nominale:

a) *Dacă te întâlnești cu cineva, să nu-i spui că ești de patrulă, că o să te întrebe cu cine ai făcut și de ce ești singur.* (Marin Preda)

b) *...Fie pâinea cât de rea,/ Tot mai dulce mi se pare când o știu din țara mea!*
(B.P. Hasdeu)

c) *Ea-i munții mei și codrii plini de vlagă/ Și-a râurilor mele legănare,/ Tot ce-i pustiu când sunt în depărtare,/ Când vin spre ea, începe să m-atragă!* (Mihai Codreanu)

d) *Poporul e stâlpul țării... fiecare părticică de pământ e văpsită cu sângele lui.*
(Alec Russo)

2. Subliniază predicatoarele și precizează felul acestora; încercuiește literele corespunzătoare situațiilor în care verbele au valoare copulativă, fiind parte a unor Pn:

a) În natură totul devine.	a*) Tu vei deveni totul pentru familia ta.	___/___
b) Ai rămas neschimbată.	b*) Ai rămas lângă ai tăi.	___/___
c) Am văzut cum pare lumea.	c*) Doar ți se pare, draga mea.	___/___/___
d) Ați ajuns mai devreme acasă.	d*) Ați ajuns de speriat.	___/___
e) Cum a ieșit el primul dintre toți?	e*) Pata a ieșit cu lămâie.	___/___
f) Cine este medic aici?	f*) Unde este cabinetul acestuia?	___/___
g) Studiul înseamnă cunoaștere.	g*) Tu ți-ai însemnat tema.	___/___
h) Ce faci tu fără mine?	h*) Ce te vei face când vei ajunge adult?	___/___/___

3. Subliniază predicatoarele și arată felul acestora; precizează valorile verbului a fi în exemplele următoare (predicativ personal/ impersonal; copulativ personal/ impersonal; auxiliar marcă a perfectului/ marcă a diatezei pasive):

- a) *Aș fi dorit mai multă încredere.* _____
- b) *Tu ai fost la expoziție?* _____
- c) *Asta a fost pe vremea bunicilor.* _____
- d) *Trupa a fost aplaudată la scenă deschisă.* _____
- e) *Este neîndoielnic că vom participa.* _____
- f) *Voi ați fost cei mai buni.* _____

4. Alcătuieste șase propoziții cu predicatoarele nominale, numele predicativ fiind exprimat prin diferite părți de vorbire; precizează-le:

5. Indică, în exemplele următoare, felul pronumelor cu funcția de nume predicativ și cazul acestora:

- a) *Cărțile sunt ale lui.* _____
- b) *Principiile susținute par ale alor tăi.* _____
- c) *Pentru cine sunt florile?* _____
- d) *Știu care va ieși câștigătorul.* _____
- e) *Casa aceea a rămas a nimănu.* _____
- f) *Cartea este de la aceasta.* _____
- g) *Tu pari acum altul.* _____

6. Alege situațiile în care numele predicative sunt exprimate prin diferite locuțiuni; precizează felul acestora:

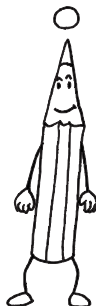
- a) *Ea a fost cu băgare de seamă.* _____
- b) *Omul părea de treabă.* _____
- c) *Exercițiul rămâne de rezolvat.* _____
- d) *Asta e prea-prea.* _____
- e) *Nu vei deveni Excelența Sa în acest fel!* _____
- f) *Voi ați ajuns te miri cum.* _____
- g) *Nu este sigur că veți pleca mâine.* _____
- h) *Acum a ajuns cam tra-la-la.* _____

7. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului pe care îl consideri corect:

A. Numele predicativ se exprimă: a) prin orice parte de vorbire ce poate avea funcție sintactică; b) numai prin adjective și substantive în nominativ; c) prin locuțiuni adverbiale.

B. Sunt expresii (verbale) impersonale: a) *desigur/ firește/ negreșit*; b) *e bine/ rău/ frumos/ posibil*; c) *pare bun/ mic/ curat/ neastâmpărat*.

C. Este verb copulativ, în exemplele date: a) *a (se) ști* – *Se știa bine cu Ioana*; b) *a însemna* – *Și-a însemnat locul pe hartă*; c) *a veni* – *Acum, după măritiș, îmi vine cumnată*.

Moment ortografic

Selectează formele incorecte din următoarele exemple și corectează-le.

- a) *Ar fii bine să am doi fiii.* _____
- b) *Nu fii curajos doar uneori, fii același permanent!* _____
- c) *Nor fii toți ca aceia.* _____
- d) *Oare ce va devenii acest oraș acum?* _____
- e) *Și lui îi va pare rău.* _____

**PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ (PR).
PREDICATUL NOMINAL INCOMPLET (Pni)**

1. Identifică verbele la moduri personale, apoi delimitează și numerotează propozițiile; stabilește predicarele și felul acestora:

- a) „Obiceiul lui/Era [să] nu șadă ziua niciodată.” (Grigore Alexandrescu)
b) *Interesul oricui rămâne [să]-și facă un viitor.*
c) „Faptul e [că] l-ați omorât.” (Marin Preda)
d) *Fapt e [că] nu ai dreptate.*
e) „Fericirea mea e [să] fii tu liber.” (Camil Petrescu)
f) *El a devenit [ce] a putut [să] fie.*

2. Stabilește situațiile în care verbele copulative au numele predicativ exprimat printr-o propoziție, fiind predicate nominale incomplete (Pni):

- a) *Asta înseamnă curajul.* _____
b) *Asta înseamnă să fii curajos.* _____
c) *Voi ați rămas aceiași.* _____
d) *Voi ați rămas cum vă știusem.* _____
e) *Se știa nevinovată.* _____
f) *Ea se știa că nu era vinovată.* _____

3. Împarte fraza dată în propoziții, respectând ordinea indicată a operațiunilor:

I. Subliniază cuvintele susceptibile a fi predicate (verbe la moduri personale, adverbe și interjecții predicative).

II. Identifică elementele de relație la nivelul frazei (conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare, pronume și adjective pronominale relative, adverbe relative).

III. Delimitează propozițiile obținute și numerotează-le.

IV. Stabilește felul predicatelor.

V. Stabilește felul propozițiilor, după ce ai identificat propoziția/ propozițiile principale.

Dacă pe chitanță lipsește timbrul din ziua aceea, înseamnă că mașina nu ți-a prins degetele, nu te-a prins dedesubt, nu te-a omorât. (Geo Bogza)

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ (PR) – I

1. Identifică funcția propozițiilor subordonate din fraza următoare:

Dorința noastră este ca, până diseară, materialele să fie adunate, să fie prelucrate, să se redacteze articolul și să fie predat pentru publicare.

2. Alcătuieste scurte fraze în care propozițiile predicative (PR) să fie introduse prin conjuncțiile subordonatoare indicate:

că: _____

să: _____

dacă: _____

de (= dacă): _____

ca (...) să: _____

3. Stabilește funcțiile sintactice îndeplinite de pronumele relativ *cine* în propozițiile subordonate predicative din frazele următoare, precum și cazul acestuia în fiecare exemplu:

a) *Întrebarea mea este cine va răspunde pentru accident.* _____

b) *Chestiunea rămâne cui îi vom da votul nostru.* _____

c) *Problema lor a rămas al cui copil este mai talentat.* _____

d) *Preocuparea lui majoră devenise pe cine să mai invite.* _____

e) *Întrebarea lor rămăsese de cine au fost rupte florile.* _____

4. Transformă numele predicative din propozițiile următoare astfel încât să obții fraze în care să apară subordonate predicative:

a) *Misiunea poeziei este de a întări sufletele, de a înălța adevărul, de a înnobila libertatea.* (Cezar Bolliac)

b) *În păduri trosnesc stejarii! E un ger amar, cumplit! / Stelele par înghețate, cerul pare oțelit, / Iar zăpada cristalină, pe câmpii strălucitoare, / Pare-un lan de diamanturi ce scârțâie sub picioare.* (Vasile Alecsandri)

○ **Moment ortografic și de punctuație**

Corectează greșelile, indiferent de natura acestora:

a) *Sarcina ta este, să înveți.* _____

b) *Acum îmi v-ei venii profesoară.* _____

c) *Nu îmi va mai pare că ea ieste rea.* _____

d) *Tu vei rămânea cum ția-i dorit.* _____

e) *Asta însemnează ca să fi profesor.* _____

f) *Întrebarea mia este ce v-ei deveni.* _____

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ PREDICATIVĂ (PR) – 2

1. Realizează expansiunea textelor date, transformând numele predicative subliniate în propoziții subordonate predicative:

a) *Dacă sensul ultim nu este de a adăuga țării tale viața ta, atunci lasă-te de scris.* (Nichita Stănescu)

b) *Fața lui Florea era ca șofranul, iar ochii îi păreau trști.* (Mihail Sadoveanu)

c) *Acum, Simina părea alta.* (Marin Preda)

2. Delimitează frazele următoare, stabilind propozițiile principale, regentele și subordonatele predicative; indică natura elementului de relație subordonator al PR:

a) *Dacă însă Eminescu a fost angajat la Giurgiu, atunci însemna că peste iarnă n-a avut legături cu niciun teatru.* (G. Călinescu)

b) *S-a schimbat boierul, nu e cum îl știi.* (Gr. Alexandrescu)

c) *Nu e pentru cine se gătește, ci pentru cine se nimerește.*

d) *Interesul tău e să te duci acolo unde te cheamă.* (M. Sadoveanu)

e) *Adevărul este că ai ajuns să fii cum era bunicul tău.*

f) *Ajungând ce ți-ai dorit i-ai impresionat.*

3. Alcătuieste fraze scurte în care să apară propoziții subordonate PR introduse prin adverbele relative indicate:

unde: _____

când: _____

cum: _____

cât: _____

4. Completează frazele date cu PR cerute contextual ori cu regentele acestora:

Problema noastră rămâne ^{1/}_____ în vacanță.^{2/}

Situația aceasta părea ^{1/}_____ rezolvată.^{2/}

Asta înseamnă ^{1/}_____ erou?^{2/}

Simona a ajuns ^{1/}_____ admirația tuturor.^{2/}

_____ ^{1/}era preocuparea părinților.^{2/}

_____ ^{1/}cum să ne hrănim sănătos.^{2/}

Să-i fie apreciat talentul^{1/}_____.^{2/}

_____ ^{1/}că nu vei ajunge ^{2/}unde ți-ai propus.^{3/}

_____ ^{1/}cine a spart mingea.^{2/}

_____ ^{1/}dacă veniți cu noi la teatru.^{2/}

5. După modelul dat, realizează contragerea propozițiilor PR din textele următoare, în felul următor: elimină elementul de relație; elimină predicatul (pune verbul la un mod nepredicativ sau găsește un echivalent substantival/ adjectival; dacă ai Pn în PR, elimină doar verbul copulativ, iar Np al acestuia va deveni Np al verbului

copulativ anterior); eventual, fă alte modificări ale relațiilor în restul enunțului, pentru claritatea acestuia: *Ea părea* (Pni) ¹ (PPr)/să *fie alta* (Pn) (PR)² ./= *Ea părea alta* (Pn).

a) *Și-o fântână strâmbă pe lumina zării/ Pare că sporește liniștea-nserării.*

(G. Topîrceanu)

b) *Pace înseamnă/ să nu-mi fie teamă,/ Să nu mă pândească/ mâna hoțască.*

(N. Cassian)

c) *Un vânt părea că bate.* (Eugen Jebeleanu)

d) *Rostul omului e să aibă o familie, să aibă copii în care să retrăiești.* (G. Călinescu)

e) *Scopul societății este ca România să fie bine și tot românul să prospere.*

(I.L. Caragiale)

6. Construiește fraze în care pronumele relativ *cine* să îndeplinească, în subordonatele predicative rezultate, funcțiile sintactice de:

- subiect: _____

- nume predicativ: _____

- complement direct: _____

- complement de agent: _____

7. Încercuiește **A** pentru răspunsurile pe care le consideri corecte sau **F** pentru cele eronate.

A/F Propoziția PR nu poate fi introdusă prin conjuncții subordonatoare.

A/F Verbele copulative sunt regente numai pentru PR.

A/F Verbul *a fi* nu este copulativ în propoziția: *Mi-e dor de tine.*

A/F Propoziția subliniată este PR: *Adevărat este că s-a bucurat.*

A/F Termenul încadrat este pronume relativ, subiect: *Întrebarea era ce s-a petrecut.*²

A/F Prin contragerea PR rezultă un nume predicativ.

A/F În propoziția: *Ești frumoasă și bogată.* apare un nume predicativ multiplu.

A/F În fraza: *Adevărul este că s-a înveselit văzându-te.* subordonata este PR.

A/F Verbele copulative pot avea și valoare predicativă.

○ **Moment ortografic și de punctuație**

Corectează greșelile, indiferent de natura acestora:

Bucuria mea este, că ai devenit profesor. _____

Nai fost cum am crezut. _____

Devenind, cum doreai, te-ai schimbat. _____

A eșit ce au visat bunici lui. _____

A citii însemnează, a afla multe despre viață. _____

Ia sa făcut cum ie pământul de frică. _____

SUBIECTUL. PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ

SUBIECTUL (S) – I

1. Identifică subiectele din textul următor și analizează-le (după ce ai găsit verbele la moduri predicative și ai stabilit propozițiile):

(...) *Fusesem sfătuit să evit planeta celor doi sori, așa cum făceau de regulă rătăcitorii solitari, dar tocmai aceasta mă decisese... Nu speram să închei, în cursul unei singure vieți, ocolul coloniilor terestre de la frontierele galaxiei, dar o vizită în plus nu era de lepădat. Despre Arha circulau tot soiul de basme, dar nimeni nu mă avertizase concret și practic să-mi aduc un sac de dormit. Din fericire aveam pe navă un culcuș exemplar, astfel că răul nu avea să dureze.* (...) (Horia Aramă)

Subiecte exprimate: _____

Subiecte incluse (indică predicatele și felul acestora): _____

2. Analizează subiectele din propozițiile următoare, extrase din textul *Domnu' Trandafir* de Mihail Sadoveanu:

a) — *Eu sunt inspectorul cutare.*

b) — *Celălalt e domnul ministru.*

c) — *Cum, dumneata crezi că glumesc?*

3. Indică funcția sintactică, valoarea morfologică și cazul cuvintelor subliniate din enunțurile următoare:

a) Nu ești tu, zise el scurt, dintre ai lui Ionașcu, care au pribegit peste Nistru? (Mihail Sadoveanu)

b) Am știut că tot ce ne calcă pământul/ Devine pașnică recoltă./ (Marin Sorescu)

c) Împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă/ Au venit și-n țara noastră de-au cerut pământ și apă. (Mihai Eminescu)

d) „A” este o literă a tuturor limbilor pământului. (Nichita Stănescu)

e) Topoarele, securile, ghioagele bătură turbat asupra haitei lupilor... (N. Iorga)

4. Alcătuieste propoziții ale căror subiecte să fie exprimate prin pronume posesiv, pronume nehotărât compus, pronume negativ, pronume interogativ:

5. Alege varianta pe care o consideri corectă:

a) În propoziția: *Rarăul reprezintă dimensiunea fundamentală a lumii, latura cosmică a vieții și a istoriei.* (Geo Bogza) există:

- i. un S simplu și un Np multiplu; ii. un S subînțeles și un Np simplu;
iii. un S inclus și un Np multiplu; iv. un S multiplu și un Np. multiplu.

b) În fraza: *Iar apa vie, care ne învia și pe noi ca pe Făt-Frumos, era iubirea de neam, de limbă, de lege și de pământul acesta.* (George Coșbuc) există:

- i. S *apa vie* și S *iubirea*; ii. S *apa* și S *Făt-Frumos*;
iii. S. *apa* și S *care*; iv. S. *apa vie* și S *care*.

c) S propoziției *Mi-e sete de repaus.* (Mihai Eminescu) este:

- i. inclus; ii. subînțeles; iii. substantivul *sete*; iv. pronumele personal *mi*.

6. Alcătuieste patru propoziții în care subiectele să fie exprimate prin substantive obținute prin conversiune/schimbarea valorii gramaticale din:

– pronume personal propriu-zis: _____

– adverb de mod: _____

– adjectiv: _____

– interjecție: _____

○ **Moment ortografic**

Taie forma incorectă a subiectelor din enunțurile următoare:

- *Toți copii/ copiii au fost la spectacol.*
- *Acești copii/ copiii participă la concurs.*
- *Sunt mai mulți fii/ fiii ai satului la serbarea câmpenească.*
- *Niște tinichigiii/ tinichigii au reparat capota lovită de crengi.*
- *Macaragiii/ Macaragii s-au strâns pe platformă.*
- *Acele poezii/ poezii au fost învățate în vacanță.*
- *Mai mulți poeți/ poieți sunt invitați la cenaclul școlii.*
- *Epopееle/ epopeile lui Homer ne poartă în lumea veche Elade.*
- *„Ai noștri sunt acești munți/ munții.” (Aron Cotruș)*
- *Tustrei membrii/ membri juriului au venit.*
- *Ambii tigrii/ tigri s-au îmbolnăvit.*

SUBIECTUL (S) – 2

1. Precizează valoarea morfologică și funcția sintactică pentru fiecare cuvânt subliniat din exemplele următoare:

- A venit iar primăvara. _____
- Copilăria este primăvara vieții. _____
- Primăvara se numără bobocii. _____
- E bine de noi. _____
- Binele făcut se răsplătește. _____
- Unu este o cifră. _____
- Doi plâng și unu râde. _____
- Unul cântă și altul joacă. _____
- O! ce frumos e apusul... _____
- O carte valorează mai mult decât banii. _____
- O fată scrie, alta pictează. _____
- Se aude claxonând taxiul. _____

2. Alcătuește scurte propoziții ale căror subiecte să fie exprimate prin:

- numeral colectiv: _____
- verb la infinitiv: _____
- substantiv compus: _____
- pronume demonstrativ: _____
- interjecție: _____
- verb la supin: _____
- numeral ordinal: _____
- pronume relativ în acuzativ: _____

3. Precizează felul subiectelor (exprimat – simplu/ multiplu sau neexprimat – inclus/ subînțeles/ nedeterminat) pentru fiecare propoziție din următoarele enunțuri selectate din *Viața ca o pradă* de Marin Preda, după ce ai stabilit predicatele și ai delimitat propozițiile:

a) *Și el se intimidă și tăcu.* _____

b) *Marile taine nu se dezvăluiesc nimănui...* _____

c) *Urcându-mă în tren cu grabă să nu se pună în mișcare și să-l pierd, (...), uitai de tata, când îl auzii că mă strigă.* _____

d) *Să câștigi de partea ta oameni pe care ai fi putut să-i strivești, fiind niște ticăloși, mi se părea desigur ușor de făcut când ești un uriaș conștient de forța ta (Gulliver, n.n.), dar când adversarii sunt egali în putere, încearcă deci...*

4. Scrie o scurtă compunere descriptivă (5-8 rânduri) în care să folosești, cu funcția sintactică de subiect, mai multe toponime simple, compuse, derivate sau obținute prin conversiune:

5. Alege **A** (adevărat) sau **F** (fals) pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos:

- A/F S este o parte principală de propoziție, aflată în relație de interdependență cu predicatul.
- A/F S nedeterminat poate fi raportat la orice persoană, când acțiunea are valoare generală.
- A/F În propoziția: *Pe aici nu se trece*. S este subînțeles.
- A/F S nu poate fi exprimat prin verbe.
- A/F Cazul S exprimat prin substantiv/ pronume/ numeral este nominativul.
- A/F În propoziția subliniată (*Ai fost lăudat de cine te-a ascultat.*), S este în cazul acuzativ (excepție).
- A/F S multiplu se realizează prin coordonare și prin subordonare.
- A/F S se acordă în gen, număr și caz cu numele predicativ.
- A/F S se exprimă prin orice parte de vorbire.
- A/F În propoziția: *Ce se întâmplă?* S este exprimat prin pronume interogativ.
- A/F Pot avea S și verbele la moduri nepredicative.
- A/F Între subiect și predicat se pune virgulă.

○ **Moment ortografic și de punctuație**

Corectează greșelile, indiferent de natura acestora:

Am citit volumul „balade și idile” de George Cojbuć. _____

Manolache, îi răspunse liniștit. _____

„Găinușa-i spre asfințit, rarițele de-asemine...” (I. Creangă) _____

Mai mulți membrii ai cenaclului vor citii mâine. _____

Amândoi colegi a greșit. _____

Nu ieste multe hotele la Cămpeni. _____

Stolul de vrăbi au zburat. _____

Tinerimea sunt optimiști. _____

Mai mulți uliții s-au adunat. _____

Camionagii nu respectă automobilisții amatorii. _____

Înseși patria ne-o cere. _____

Nor mai pleca și când e înorat. _____

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ (SB) – I

1. Stabilește subiectele următoarelor propoziții, după ce ai stabilit predicatul:

- a) *Leneșul mai mult aleargă.*
- b) *A citi înseamnă a ști.*
- c) *E greu de rezolvat ecuația.*

2. Compară propozițiile anterioare cu frazele următoare; stabilește predicatul și felul lor, apoi subiectele acestora:

- a*) *Cine e leneș¹/mai mult aleargă.²/*
- b*) *Să citești¹/înseamnă²/să știi.³/*
- c*) *E greu¹/să rezolvi ecuația.²/*

3. Transformă propozițiile subliniate din frazele de mai jos pentru a putea obține partea de propoziție corespunzătoare și indică ce valoare morfologică are cuvântul respectiv:

- a) Cine a pățit-o¹/e priceput.²/

-
- b) Cine-i harnic¹/și muncește²/are tot³/ce vrea.⁴/

-
- c) Să minți¹/nu e frumos.²/

-
- d) Mă interesează¹/unde plecați în vacanță.²/

4. Subliniază cuvintele care pot avea funcția de predicat în frazele următoare; încercuiește elementele de relație subordonatoare și încadrează-le pe cele coordonatoare; delimitează propozițiile, numerotează-le și stabilește felul predicatelor; arată felul propozițiilor identificate (PP, PR, SB, Ps = altfel de subordonată):

a) *Se pare cum că alte valuri / Cobor mereu pe-același vad, / Se pare cum că-i altă toamnă... / (Mihai Eminescu)*

b) *Dacă o fi adevărat că toate viețuitoarele de pe pământ se trag dintr-o tulpină și că s-au deosebit unele de altele numai silite de împrejurările deosebite prin care au trecut, ce fel de împrejurări au fost acelea care au putut sili privighetoarea să ajungă să cânte așa, iar cârsteiul, bunăoară, să hârâie ca un ceasornic de buzunar? (I.A.I. Brătescu-Voinești)*

c) *Tot așa de curând se află că, deși mic cum era, soldatul Vintilă era destul de rezistent, putea duce liniștit pe umeri piese grele de mitralieră, ținea foarte bine la marșuri, la sete și la foame, nu se văieta niciodată și nu purta ură nimănui pentru instrucția grea la care era supus. (Marin Preda)*

5. Identifică propozițiile subiective din frazele următoare, după ce le-ai delimitat și ai stabilit PP; precizează felul predicatelor și valoarea morfologică a termenului regent:

a) *Nu se cade vrăjmășia s-o lovim întâi la noi?* (Alexandru Davila)

b) *Era adevărat că nici scrierea cărților nu era o îndeletnicire pașnică, fără riscul de a fi exilat, urmărit, închis.* (Marin Preda)

c) *Cine știe și ne spune/ Va primi coroane bune,/ Cine-anume ni-l arată/ Va primi mare răsplată.* (folclor – Haiducul Rudeanu)

d) *Urmează să declarați mai târziu ce s-a petrecut.*

e) *Nu-i convine ce-ai afirmat despre el când ai vorbit cu părinții lui.*

f) *Ți-ar prinde bine să te hotărăști mai repede ce vei face în viitor.*

g) *Mă doare că a fost necesar să treci printr-o asemenea experiență neplăcută.*

h) *N-are nici o noimă ce tot spune și tot face.*

i) *Mi-a fost dat să aud și treaba asta...*

j) *Firește că vom merge împreună la spectacol.*

k) *E de mirare cum a ajuns el să fie contabil.*

○ **Moment ortografic**

Alege variantele corecte:

Nu trebuiește/ trebuie să insiști atât.

Să înveți înseamnă/ însemnează să te pregătești pentru viață.

Nu iar/ i-ar trece prin minte să vie/ vină cu noi.

Oare ți-ar plăcea/place să vi/ vii la spectacolul celor mici?

Ea își înseamnă/ însemnează pe hartă locurile ce urmează să fie vizitate.

Nu vi-e/ vie rușine că se zvonește că ați copiat/ copiat?

I-a/ ia venit să i-a/ ia trenul.

Mi-ar pare/ părea rău să pierd meciul.

E neobișnuit/ neobișnuit că nu se cuvine să salute un bărbat.

Nu te privește dacă alcătuie/ alcătuiește mai multe chestionare.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ (SB) – 2

1. Alcătuieste scurte fraze în care propozițiile subiective să fie introduse prin conjuncțiile/ locuțiunile conjuncționale subordonatoare indicate:

- că: _____
- să: _____
- dacă: _____
- cum că: _____

2. Subliniază cu o linie propozițiile subordonate PR, cu două linii pe cele SB și cu linie punctată pe cele care au altă funcție (Ps); precizează prin ce relatori sunt introduse:

a) *Dacă se întâmplă ceva de care tu să nu iei cunoștință e ca și cum n-ar exista.* (Marin Preda) _____

b) *Cine pierde așa cum a pierdut ciobanul „Mioriței” este înstăpânit în sufletul pământului.* (Nichita Stănescu) _____

c) *Să-ți placă muzica înseamnă să fii un om sensibil.* _____

d) *Desigur că n-am înțeles decât mai târziu de ce Gulliver, în țara piticilor, se poartă atât de blând cu acei omuleți cât un deget, când ar fi fost atât de ușor să-i distrugă pe toți.* (Marin Preda) _____

3. Construiește enunțuri în care să ai propoziții PR și SB introduse prin adverbe relative; precizează funcțiile sintactice ale acestora:

unde: _____

când: _____

cum: _____

cât: _____

4. Transcrie propozițiile subordonate subiective din textele următoare și precizează valoarea morfologică a elementului regent și a relatorului:

a) *Agripina știa că mai erau pe acasă și alte gospodine care trebuie să fi fugit, cum fugise și ea, prin pădure, și turcii negreșit că se luaseră după ele!* (Gala Galaction)

b) — *Intră, zise ea, că Ilie trebuie să vie și el acuma.* (Marin Preda)

c) *Ce naște din pisică șoareci mănâncă.*

5. Scrie fraze în care să apară propoziții SB introduse prin pronumele relativ *care*, cu funcțiile sintactice de:

complement direct: _____

complement de agent: _____

atribut pronominal genitival: _____

nume predicativ: _____

subiect: _____

complement indirect (în cazul dativ): _____

6. Identifică propozițiile subordonate subiective din versurile următoare; indică termenul regent și precizează valoarea morfologică a fiecăruia:

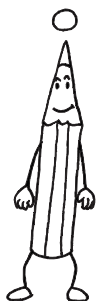
a) *Cine a aflat în lume prieten adevărat,/ El o comoară bogată-n viața sa a câștigat.* (Anton Pann) _____

b) *Dacă strămoșii lor cu tine semăna,/ Negreșit erau proști câți lor se închina.* (Grigore Alexandrescu) _____

c) *Însă tu îmi vei răspunde că e bine ca în lume/ Prin frumoasă stihuire să pătrunză al meu nume,/ Să-mi atrag luarea-aminte a bărbaților din țară,/ Să-mi dedic a mele versuri – la cucoane – bunăoară,/ Și dezgustul meu din suflet să-l împac prin a mea minte.* (Mihai Eminescu) _____

d) *Și-acum, bărbați, un fier și-un scut!/ E rău destul că ne-am născut:/ Dar cui i-e frică de război/ E liber de-a pleca-napoi./ Iar cine-i vânzător vândut/ Să iasă dintre noi!* (George Coșbuc) _____

e) *Dar ți-a fost dat să fii deasupra/ Acestor inimi seci și strâmte/ Și tu să-nduri toată durerea/ Pe care lumea n-o mai simte, // Să plângi tu plânsul tuturor.../ Din zbuciumul eternei lupte,/ Să smulgi fulgerătoare versuri/ Bucăți din inima ta rupte...* (Al. Vlahuță)

Moment ortografic

Stabilește valorile morfologice și funcțiile sintactice ale omonimelor din textul:
Maică-ta de-i vie/ Bine-ar fi să vie/ Pân-la noi la vie. (C. Negruzzi)

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ SUBIECTIVĂ (SB) – 3 PROPOZIȚIA INSUFICIENTĂ

1. Grupează, cu câte o linie, regentele din coloana stângă cu SB adecvate din coloana dreaptă:

<i>Era adevărat</i>	<i>că aceasta era direcția optimă.</i>
<i>Pesemne</i>	<i>ce au hotărât.</i>
<i>Fără îndoială</i>	<i>ceea ce s-a întâmplat la banchet.</i>
<i>I-a fost sortit</i>	<i>să fie mai politicos.</i>
<i>Se cuvine</i>	<i>cum ai rezolvat.</i>
<i>N-avea nicio noimă</i>	<i>să vă duceți la mare în week-end.</i>
<i>Te neliniștește</i>	<i>că vei reuși.</i>
<i>V-a trecut prin cap</i>	<i>că nu știa adevărul.</i>
<i>Îmi displace</i>	<i>că n-ai înțeles problema.</i>
<i>Rezultă</i>	<i>să mă rog de cineva.</i>

2. Desparte textele următoare în propoziții, indică felul predicatelor și analizează apoi toate propozițiile SB (după structură: *simple/ dezvoltate*; forma predicatului: *afirmative/ negative*; scopul comunicării: *enuțiative/ interogative; exclamative/ nonexclamative*; funcție: *principale/ secundare*; raportul cu alte propoziții: *regente/ coordonate/ subordonate*):

a) (...) *bucheaua poate s-o învețe și acasă cine vrea.* (Ion Creangă)

b) *Ar trebui să mă silească cineva, să mă împingă. Mi-e greu să-i vorbesc maichii...* (Ioan Slavici)

c) *Probabil că din pricina acestei scăderi am deprins mecanismul cititului (...)* *printr-o revelație dramatică.* (Mihail Sadoveanu)

3. Identifică și analizează subiectele din SB de la textele anterioare:

a) _____

b) _____

c) _____

4. Selectează propozițiile insuficiente din textele date și analizează-le, după indicațiile de la exercițiul 1:

a) *Dacă ai citit toată bibliografia înseamnă că ești bine pregătit pentru test.*

b) *Ceea ce ai făcut în viață este ce te definește ca om.*

c) *Cine a exersat mai mult va deveni ce și-a propus.*

d) *Ceea ce s-a petrecut atunci pare să-ți fi marcat întreaga existență.*

5. Alcătuieste 6 fraze scurte în care să fie propoziții SB cerute de trei adverbe predicative, respectiv de trei expresii (verbale) impersonale:

6. Realizează contragerea propozițiilor SB din exemplele următoare; fii atent(ă) la modificările necesare:

a) *Cine este silitor va reuși în viață.* _____

b) *Te privește unde pleci în vacanță.* _____

c) *Mă bucură ce ai decis.* _____

d) *E ușor să te transformi.* _____

e) *Se bănuia că testul va fi dificil.* _____

7. Construiește fraze în care verbele *a fi*, *a rămâne*, *a ajunge*, *a deveni*, în propoziții insuficiente, să fie regente pentru propoziții SB și PR:

a fi: _____

a rămâne: _____

a ajunge: _____

a deveni: _____

○ **Moment ortografic**

Corectează greșelile din enunțurile următoare; subliniază propozițiile SB:

Cine are valoare va devenii admirat. _____

Nul privește cum a-i procedat. _____

Cinei harnic are tot ce vroiește. _____

Nu se știi ce sa pitrecut. _____

Probabil că naș fii crezut asta. _____

Mar mira să nu se înegrească. _____

Cea ce sa petrecut la intrigat. _____

Se vede ce-s cu astea. _____

Că noi face cum zice e clar. _____

Cine sa fript cu ciuorbă suflă iaourt. _____

ACORDUL ÎNTRE SUBIECT ȘI PREDICAT

1. Realizează acordul dintre subiect și predicatul verbal în propozițiile următoare:

Amândoi (a pleca) _____ *măine la țară.*

Ai noștri (a juca) _____ *fără greșeală.*

Eu și ea (a citi) _____ *cartea indicată de doamna profesoară.*

Eu și cu tine (a pleca) _____ *înaintea colegilor.*

Tu împreună cu ei (a răspunde) _____ *de desfășurarea campionatului.*

Excelența-voastră (a participa) _____ *la festivități?*

(a birui) _____ *inteligenta ori prefăcătoria?*

Nu toți, ci doar eu (a se întoarce) _____ .

Mama sau tata (a veni) _____ *la ședința cu părinții.*

Nimeni și nimic nu (a clinti) _____ *din hotărârea sa.*

2. Alege formele corecte ale subiectelor sau ale predicatelor din enunțurile următoare, respectând regulile acordului:

Nadia Comăneci va ajunge la 14 ani gimnast/ gimnastă de renume mondial.

Puzderie de păsări călătoare a/ au trecut pe deasupra satului.

Tot felul de plante se cățara/ cățarau pe vechiul zid.

O mulțime dintre colegii noștri păreau/ părea mulțumită/ mulțumiți de rezultate.

Fiecare elevă de la liceul pedagogic devine învățător/ învățătoare/ învățători.

Florico, pari supărat/ supărată.

Este sigur că va fi premiat/ premiată colega noastră.

Ea este sigur/ sigură că va primi distincția.

3. Subliniază propozițiile SB din următoarele exemple și încercuiește, în fiecare situație, termenul regent – expresie (verbală) impersonală:

Este ușor să înveți.

Este ușoară problema dacă știi formulele.

Este sigură că nu va întârzia.

Este sigur că vine furtuna.

Suntem fericiți că ne-am întâlnit.

Fericit este să ai dreptate.

E rău că nu te-ai gândit mai repede.

El este rău, că n-a fost învățat altfel.

Pare firească apropierea dacă știi că erau colegi.

Pare firesc să vă apropiați.

Fusese hotărât să plecăm la munte.

Fusese hotărâtă să plece la bunici.

4. Realizează acordul în gen și în număr al numelor predicative (exprimate prin substantive mobile) cu subiectele de genul feminin din propozițiile următoare:

Ea va ajunge _____ (inginer).

Ele sunt _____ (ministru) *de nădejde în acest cabinet.*

Surorile mele au devenit _____ (profesor) *de limba română.*

Când va ajunge ea _____ (președinte) *a organizației noastre?*

Ea va ajunge _____ (prim-ministru) *peste câțiva ani.*

Ele vor rămâne _____ (director) *la grădinițele din sector.*

Tu vei ieși _____ (doctor).

Voi păreți _____ (elev) *silitoare.*

Tu vei fi _____ (psiholog).

5. Alcătuieste o scurtă compunere (6-8 rânduri) în care să prezinți o întâmplare hazlie; utilizează cel puțin cinci predicte nominale cu numele predicativ exprimat prin adjective variabile, cu o/ două terminații; subliniază-le; urmărește cu atenție realizarea acordului cu predicatul:

6. Pune forma adecvată a verbelor la diateza pasivă, urmărind realizarea acordului cu subiectul:

- *Drumurile* (a păzi) _____ *de jandarmi.*
- *Sora mea* (a vizita) _____ *la spital de colegi.*
- *Moartea domnitorului* (a porunci) _____ *de dușmanul său.*
- *Copiii rătăciți* (a găsi) _____ *de săteni.*
- *Bunicul* (a vedea) _____ *la coliba din pădure.*
- *Profesoarele exigente* (a iubi) _____ *de elevii conștiincioși.*

7. Subliniază cu două linii predicte exprimate prin verbe la diateza reflexiv-pasivă; transformă-le punând verbele la diateza pasivă; atenție la acordul cu subiectul:

a) *Și pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,/ Se văd satele pierdute sub clăbuci albi de fum.* (Vasile Alecsandri)

b) *S-au tras zăvoarele, s-au deschis porți, călăreții au intrat.* (Mihail Sadoveanu)

c) *S-a ordonat îndată o adunare (...), unde s-a citit acea proclamațiune.* (Ion Ghica)

○ **Moment ortografic**

Corectează greșelile, indiferent de natura acestora:

Era mulți dintre ai voștrii acolo. _____

Ele părea nemulțumite. _____

Se părea că s-a întânplat multe. _____

Se vede, care este rezultatul votului. _____

Ea este sigur că vroia să fie ministă. _____

Să nu știi nu însemnează că ești curat. _____

Adevărat iese că nu ai fost ertat. _____

Nu s-e vede clar cine are să fie căpitanul. _____

Ei trebuiau să plece mai de devreme. _____

EVALUARE

VARIANTA I

Citește cu atenție fragmentul următor pentru a răspunde cerințelor formulate mai jos:

(...) *Profesorul nostru de istorie de la Cristur-Odorhei, unde fusesem transferat în urma desființării școlii normale din Abrud, era un om mic de statură, chiar foarte mic, la limita dintre un pitic și un om normal, cu toate acestea nu se întâmplă nimic rău între noi și el, reuși să ne impună respect fără să fie silit să ne determine să ne fie frică de puterea pe care o avea, ca orice profesor, de a ne da note pedepsitoare sau subiecte grele la teze. Pentru un om pândit de complexul staturii sale, desigur că asta era o victorie pe care o apreciam doar cu instinctul, ținând la el în mod nejustificat, deși în privința notelor era la fel de sever ca orice profesor care nu dorește să aibă la clasa lui corigenți. Nici măcar nu-mi amintesc să-mi fi dat seama până la ora aceea că ar fi știut atâta istorie încât să ne facă la orele lui să-l ascultăm cu răsuflarea tăiată.* (...)

(Marin Preda, *Viața ca o pradă*)

1. Selectează, din text, câte un predicat verbal exprimat prin verbe la diatezele activă, pasivă, reflexivă, printr-o locuțiune verbală și printr-un adverb. **10 puncte**

2. În propoziția *să ne fie frică de puterea*, predicatul este: **10 puncte**
a) *să fie*; b) *să fie frică*; c) *să ne fie frică*.

3. Transcrie, din text, un nume predicativ exprimat printr-un adjectiv la gradul comparativ; precizează-i cazul. **10 puncte**

4. Exemplifică din text două situații de subiect neexprimat, inclus și subînțeles. **10 puncte**

5. Fă analiza completă a propoziției subliniate din fraza: *desigur că asta era o victorie pe care o apreciam doar cu instinctul.*: **10 puncte**

6. Alcătuieste două fraze în care să apară, dependente de verbul regent *a rămâne*, câte o propoziție predicativă, respectiv una subiectivă. **10 puncte**

7. Scrie, pe o foaie separată, o compunere de 10-15 rânduri (80-120 de cuvinte), în care să-ți prezinți profesorul preferat. **30 de puncte**

VARIANTA 2

Citește cu atenție fragmentul următor pentru a răspunde cerințelor formulate mai jos:

(...) în câteva minute am devenit elevul acelei școli. A doua zi falsul librar a plecat, iar eu am aflat că era adevărat ce spusese el, la această școală nici măcar nu se dădeau examene de admitere, fiindcă locurile nu erau complete. (...) Se dădeau însă examene de bursă și bineînțeles că m-am înscris și eu. (...)

Examenul de istorie cu profesorul Mayer a fost însă foarte obositor. Mă săturasem să-i tot răspund. Mai pe urmă am aflat că el nu dădea niciodată nota zece și că mie a trebuit să-mi dea fiindcă deși întrebările lui mă vârău adânc în istorie, scuturam capul și ieșeam ușor la suprafață. (...)

A doua zi spre prânz s-a afișat în hol lista celor reușiți la examenul de bursă. Eram în capul ei, pe toată școala, cu media generală zece. (...)

(Marin Preda, *Viața ca o pradă*)

1. Transcrie, din text, câte un predicat verbal exprimat prin trei verbe la modul indicativ, la timpuri diferite, printr-un un adverb predicativ și un predicat nominal. **10 puncte**

2. Selectează, din text, o situație în care să apară două propoziții principale coordonate adversativ și două propoziții secundare coordonate copulativ. **10 puncte**

3. Exemplifică, din text, două predicate nominale, cu numele predicativ exprimat printr-un adverb, respectiv printr-un adjectiv la gradul superlativ absolut. **10 puncte**

4. Propoziția regentă a subordonatei subiective din al doilea alineat este:

a) și că mie a trebuit; b) că a trebuit; c) că mie a trebuit. **10 puncte**

5. Scrie două fraze în care să ai câte o propoziție predicativă având ca regente două verbe copulative diferite. **10 puncte**

6. Analizează propoziția subordonată subliniată în text. **10 puncte**

7. Alcătuieste un dialog între colegi, în care să apară și cel puțin câte o propoziție subordonată predicativă și una subiectivă, precum și toate tipurile de subiect (exprimat, inclus, subînțeles). **30 de puncte**

ATRIBUTUL. PROPOZIȚIA ATRIBUTIVĂ

ATRIBUTUL (A) – I

1. Stabilește funcțiile sintactice ale cuvintelor subliniate din exemplul următor; precizează cazul fiecăruia:

Greierul, cântăreț neobosit () al zilelor () de vară (), amuțise, istovit (), sub umbra înălțimii () ocrotitoare () a ierburilor (); veverița puse frâu neobositei () sale () zburdălniciei și, cuprinsă () parcă de neclintirea prefăcută () a morții (), își () mistui se ființa sa () în încheietura umbroasă () a unei crengi () aeriene (). (Calistrat Hogaș)

2. Dă câte un exemplu pentru toate tipurile de atribut substantival, în cazurile acuzativ, genitiv și dativ (Asp, Asg, Asd):

3. Subliniază atributele adjectivale din textul următoare; pune apoi adjectivale propriu-zise la numărul plural, ambele genuri:

a) *După câteva minute de plimbare sub cerul ușor violaceu, de o nuanță dulce, sub lumina blândă a soarelui diurn, am început să respir mai liber și m-am destins.* (Horia Aramă)

b) *Era o frumusețe! O figură clasică, încadrată de niște plete mari negre; o frunte înaltă și senină, niște ochi mari – la aceste ferestre ale sufletului se vedea că cineva este înăuntru; un zâmbet blând și adânc melancolic. Avea aerul unui sfânt tânăr coborât dintr-o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare., Mă recomand Mihail Eminescu". (I.L. Caragiale)*

4. Construiește trei enunțuri în care să folosești, antepuse, adjectivale derivate de la substantivalele *cărămidă, cenușă, trandafir*, pe lângă substantive de genul masculin, la numărul plural.

5. Completează fragmentele date cu adjectivale potrivite din paranteze, făcând acordul:

a) *Trecea prin codri (pustiu) _____, prin munți cu fruntea (nins) _____ și, când răsărea dintre stânci (bătrân) _____ luna cea (palid) _____ ca fața unei fete (mort) _____, atunci vedeam din când în când câte o streanță (urias) _____ (atârnat) _____ de cer.* (Mihai Eminescu)

b) *Dimineața trecuse (călduros) _____ și sosi de-amiaza ucigător de (arzător) _____. Soarele își ridicase de pe față zăbranicul (sa) ____ de aburi (roșiatic) și, ajuns în răscrucile cerurilor, își cumpănea, parcă (neclintiți) _____, pe albastrul (ștearsă) _____, al adâncurilor, discul (sa) _____ (albi) _____ de lumină (topit) _____; iar din ceruri peste pământ, ca dintr-o sită (imens) _____, mâni (colosal) _____ și (nevăzut) _____ cerneau o ploaie de foc (mistuitoare) _____.* (Calistrat Hogaș)

6. Selectează, din textele de la exercițiile anterioare, adjectivele care sunt obținute prin conversiunea unor verbe la modul participiu:

7. Alcătuieste propoziții în care adjectivele participiale *ajuns, adus, așezat, apăsător, înfîpt*, cu funcția de atribute, să aibă două sensuri; precizează-le:

8. Dă trei exemple în care să apară, cu funcția de atribut, trei adverbe:

de loc: _____

de timp: _____

de mod: _____

○ **Moment ortografic**

Corectează greșelile din exemplele următoare:

Toți întunecați codrii se zăresc la orizont. _____

A folosit cele mai optime imagini. _____

Ea este o persoană mai perfectă decât altele. _____

O privea pe o singura femeie ministru. _____

Cele mai complecte lucrări au fost premiate. _____

Trandafirii galbenii sunt minunați. _____

Liliachile bluze s-au vândut. _____

Cenuși nori au umplut cerul. _____

ATRIBUTUL (A) – 2

1. Construiește scurte enunțuri în care să folosești, cu funcția de atribut în cazul genitiv, adjectivele pronominale indicate:

acești _____
acea _____
ceilalți _____
același _____
aceeași _____
nostru _____
săi _____
sa _____
fiecare _____
câțiva _____
altă _____
niciuna _____
care (interogativ) _____
care (relativ) _____
însele _____
însăși _____

2. Identifică atributele verbale din textele următoare; precizează modul fiecărui verb:

- a) *Chipul ei nu-mi sugera nimic de bănuț.* _____
b) *Dorința de a-i vorbi nu mă părăsea.* _____
c) *M-am întors cu gândul de a-i mărturisi adevărul.* _____
d) *Pentru o singură greșeală, suferi fără dreptul de a murmura pedepsele cele mai grele.* (C. Mille) _____
e) *Ascultam o mulțime de păsărele ciripind.* _____
f) (...) *obiceiurile noastre sunt destul de pitorești și de poetice ca să putem găsi și la noi subiecturi de scris.* (Mihail Kogălniceanu) _____
g) *Înainte de el, ca pe un răboj, stau însemnate zilele de muncă, fâlcile (falce, fălci = veche unitate de măsură) de arătură, de prașilă, de cosit și de secerat.* (Al. Vlahuță) _____
h) *Rochia de probat va fi gata mâine dimineață.* _____

3. Construiește enunțuri în care să apară atribute pronominale exprimate prin pronume personale și reflexive în cazurile acuzativ, dativ, genitiv (când este posibil!):

4. a) Scrie o compunere descriptivă (5-8 rânduri) în care să prezinți un răsărit de soare; utilizează și sintagmele: *lumina de aur idealizat a razelor*; *potirul lor strălucitor*; *fire limpezi de lumină trandafirie*; *înmărmurire solemnă*; *religioasă așteptare*; *geana de aur și de purpură*; *trandafirie fulguială de petale*; dă-i un titlu sugestiv:

b) subliniază atributele din textul creat.

5. Încercuiește A (adevărat) sau F (fals), având în vedere enunțurile următoare:

- A/F Atributul este o parte de propoziție secundară.
 A/F Regentele atributelor pot fi substantive, pronume, adjective, numerale.
 A/F În secvența: *Soarele își ridicase de pe față zabranicul său de aburi roșietici* apar trei atribute.
 A/F Pronumele nu poate fi regent al atributelor.
 A/F Numeralesle nu pot fi atribute.
 A/F În secvența: *mâni colosale și nevăzute cerneau o ploaie de foc mistuitor* se află trei atribute adjectivale.
 A/F În propoziția: *Tustrei colegii vor vorbi la banchet.* numeralul colectiv are funcția sintactică de atribut substantival.
 A/F Numeralul multiplicativ are valoare adjectivală, deci poate îndeplini funcția de atribut adjectival în secvența: *A câștigat înzecit.*
 A/F Atributele pot avea valoarea stilistică de epitet.
 A/F În sintagma *ploaie de foc*, atributul substantival are valoare stilistică de epitet metaforic.
 A/F Nu poate exista atribut pronominal în cazul dativ.
 A/F Verbele predicative la moduri nepersonale pot fi atribute.
 A/F Participiile și gerunziile cu valoare adjectivală au funcția de atribut verbal.

○ **Moment ortografic**

Încercuiește formele corecte:

Dragi/ drage bunicuțe...

Dorința de a scri/ de a scrie...

„Podul de piatră/ pietros s-a dărâmat...”

Oamenii sătului/ sătuli...

Auriile/ aurile câmpii...

Popoarele îngenunchiate/ îngenuncheate...

Țara înseși/ însăși...

Ambii/ambilor colegi le mulțumim.

Violaceile/ violaceele zări...

Păduri arginții/ argintii...

Ultimile/ ultimele rânduri...

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ ATRIBUTIVĂ (AT) – I

1. Transformă propozițiile date în fraze, făcând expansiunea cuvintelor subliniate: stabilești termenul regent al cuvântului indicat, introduci relatorul adecvat, găsești un predicat (verbal sau nominal) potrivit, faci alte modificări necesare în subordonata AT rezultată:

a) *Se aude o mașină claxonând.*

b) *Cel de acolo este prietenul meu.*

c) *Am citit astăzi un articol interesant.*

d) *Dedesubtul Brăcinelului era o poiană unde baciul aduna fânul cosit de pe culmi și unde în fiecare vară mai rămâneau câteva câpițe din celălalt an.*

e) *Ideea nemuririi omului de geniu este o constantă a creației eminesciene.*

2. Identifică propozițiile atributive din textele următoare; subliniază cu două linii cuvintele regente ale acestora:

a) *Trebuie să fac mărturisirea de credință că poporul este părintele meu literar, că trecutul pulsează în mine ca un sânge al celor dispăruți, că mă simt ca un stejar vânos cu mii de rădăcini înfipte în pământul neamului meu. (Mihail Sadoveanu)*

b) *Dedesubtul Brăcinelului era o poiană unde baciul aduna fânul cosit de pe culmi și unde în fiecare vară mai rămâneau câteva câpițe din celălalt an. (Gala Galaction)*

c) *Tata avea privirea rotundă și îi jucau ochii în cap ca și când ar fi fost fascinat de vocea ascuțită și atrăgătoare a acestui om, de siguranța lui, și de felul decis și protector cu care pusese el degetul pe rana care ne durea. (Marin Preda)*

3. Construiește cinci fraze în care să ai cel puțin câte o propoziție subordonată atributivă introdusă printr-o conjuncție subordonatoare:

că: _____

să: _____

ca (...) să: _____

dacă: _____

de: _____

4. Indică funcțiile sintactice și cazurile pronomelor relative care introduc propoziții subordonate atributive în textele următoare, după ce ai subliniat verbele la moduri predicative, ai încercuit/ încadrat relatorii și ai stabilit propozițiile; subliniază cu două linii cuvintele regente ale AT:

a) *Gândul cine va conduce expediția ne preocupă.* _____

b) *Nu ne mai stătea mintea decât la poveștile Mendebilului, a căror continuare o așteptam de pe o zi pe alta.* (Mircea Cărtărescu) _____

c) *Întâmplarea la care a făcut aluzie a fost hazlie.* _____

- d) Pe ecranul computerului meu, în fața căruia lucrez de o oră și jumătate, văd ultimele rânduri ale povestirii pe care tocmai o citești. (Mircea Cărtărescu) _____
- e) Într-o exaltare greu de descris, am dezgropat din memorie în câteva minute niște lucruri despre care eram convins că nu mai știam nimic. (Mircea Cărtărescu) _____
- f) Cred că doar un fragment din tot ce am citit vreodată se poate compara în spirit cu ceea ce ne spunea atunci băiatul. (Mircea Cărtărescu) _____

5. Completează enunțurile următoare, adăugând, în spațiile libere, propozițiile AT necesare sau regentele acestora:

- Colegul _____ este admirat de toți.
- Ziua _____ se cunoaște de dimineață.
- Muntele _____ mă atrage mereu.
- Îmi amintesc ziua _____.
- _____ cum ți-o îngrijești.
- O temă a creației eminesciene este iubirea _____.
- Satul Humulești este locul _____ și _____.
- Data _____ este controversată.
- _____ în care te pregătești.

6. Stabilește felul subordonatelor din frazele următoare; pentru a te verifica, realizează și contragerea acestora:

- Nici minciuna care salvează pe cineva nu este scuzabilă.

- Ceea ce ai spus este o mare minciună.

- O minciună este că nu te interesează rezultatul.

- Ceea ce s-a petrecut în ziua când am ajuns la bunici a însemnat că neatenția poate duce la accidente grave.

○ **Moment ortografic**

Corectează greșelile din frazele următoare, indiferent de natura acestora:

Copilul care l-am văzut s-a speriat de un câine. _____

Caietul a cărei copertă s-a rupt era verde. _____

Gândul, care va obține premiul îi preocupa. _____

Sănătatea omului, depinde de felul în care, te îngrijești. _____

O preocupă, doar felul cum se înbracă. _____

Florile, care sunt rozuliie, par de piersic. _____

Nu avea prea multe obțiuni care să le noteze. _____

A trecut zilele unde s-a petrecut aceste fapte. _____

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ ATRIBUTIVĂ (AT) – 2

1. Fă analiza completă a propozițiilor subordonate AT din frazele următoare:

a) *Dapix, ce era rege în vremea aceea peste geți, era un om nu prea înalt, însă voinic peste măsură.* (Alexandru Mitru)

b) *Probabil că prietena mea nu citise cartea pe care i-o recomandasem și despre care cerea acum tot soiul de lămuriri.*

c) *Propunerea lui ca în vacanță să mergem la mare nu a fost acceptată de părinți.*

d) *Autocarul ce trebuia să-i ducă la munte a întârziat.*

e) *Placa înfierbântată de soare, ce o poartă pe trunchi, cu inscripția anului când a fost smuls din pământul lui, și peste care se înclină curiozitatea trecătorilor, îl arde ca un stigmat.* (Dimitrie Anghel)

2. Indică termenii regenți ai propozițiilor subordonate AT din textele anterioare; realizează și contragerea AT:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) _____

3. Construiește propoziții în care pronumele interogativ *care* să îndeplinească funcțiile sintactice de:

subiect: _____

nume predicativ (în G): _____

atribut pronominal prepozițional: _____

complement direct: _____

complement indirect (în D): _____

complement de agent: _____

4. Transformă propozițiile independente anterioare în subordonate atributive, introducând regentele care sunt necesare:

5. Identifică propozițiile subordonate AT din textele următoare și precizează ce relatori se utilizează (unde se poate, arată funcția sintactică a fiecăruia); indică și felul predicatelor.

a) *Trei veacuri și jumătate au trecut de la muma lui Ștefan, care încuie porțile cetății fiului său și îl trimite la biruință, și până la Doamna I..., care cu arma în mână îmbărbătează norodul, se pune în fruntea lui și scapă pre aleșii poporului de complotul unor ticăloși parveniți, ce voiau să stângă în noaptea despotismului Steaua României.* (C. Negruzzi)

b) *Ar dori numai să aflu semnul vrăjit care împacă omul cu toate sălbăticiunile cerului și-ale codrului, cum scrie în carte c-a fost vârsta de aur, când toți se-nțelegeau într-același grai și fiarele veneau să mănânce cuminți și încrezătoare din palma drumefului.* (Cezar Petrescu)

6. Notează DA sau NU, în funcție de corectitudinea enunțurilor indicate:

- Propoziția AT are ca regente numai substantive. _____
- În fraza: *Sfarmă o cojiță pe care o țin cu amândouă lăbuțele din față.* (Cezar Petrescu) subordonata AT este introdusă prin pronume relativ în acuzativ. _____
- Nu este corectă exprimarea: *Copilul care-l cunoști este dansator.* _____
- Toate AT se despart prin virgulă de regent. _____
- Într-o frază complexă, toate AT au același termen regent. _____
- În fraza: *Îl preocupă gândul de cine a fost adus caietul.*, pronumele relativ *cine* este în cazul genitiv și are funcția sintactică de complement de agent. _____
- În fraza: *Ea a fost prima pe care au premiat-o.*, subordonata AT are ca regent un numeral ordinal cu valoare substantivală. _____
- Subordonatele AT nu pot fi coordonate copulativ. _____
- Este incorectă exprimarea: *Ideea că să plecăm nu e prea grozavă.* _____
- În fraza: *Cei ce au forță interioară înving.* apare o subordonată SB. _____

○ **Moment ortografic**

Alege formele corecte ale conectorilor propozițiilor AT din exemplele:

- *Colegul care/ pe care îl vezi este campion la șah.*
- *Îl preocupă gândul căruia/ a cărui carte s-o împrumute.*
- *Are dorința mare să/ ca să plece la bunici.*
- *A aflat răspunsul că cine/ cine va fi antrenor.*
- *Nu-i place modul când/ cum ai procedat.*
- *Colegii, câți/ cât au fost la meci, ne-au susținut.*
- *Ideea că să/ să insiste pentru numirea ca portar al echipei căruia/ căreia îi va fi căpitan pe fratele său nu-i dă pace.*

APOZIȚIA (Ap)

1. Cu toate că în manuale Ap este considerată atribut substantival în cazul nominativ, aceasta nu se află în raport de subordonare, ci în raport de echivalență cu un cuvânt bază; găsește, în exemplele următoare, Ap, indică valoarea morfologică a cuvântului prin care aceasta se exprimă și subliniază cu două linii cuvântul bază (pe care fiecare îl explică/ îl completează):

- a) Orașul Sighișoara este singura cetate medievală locuită în secolul XXI. _____
- b) Toți îl știau un zgârie-brânză, adică un zgârcit. _____
- c) Au venit doar câțiva, vreo zece. _____
- d) A persevera, adică a nu renunța, fusese idealul său. _____
- e) Acest fapt rămâne de analizat, adică de studiat. _____
- f) Nu vei realiza nimic fugind, adică evadând din cotidian. _____
- g) I-am cerut lui părerea, vărului tău, cel din facultate. _____
- h) S-au dus tocmai la Paris, cam departe. _____
- i) A rostit doar atât: hai! _____

2. Analizează morfologic cuvintele bază ale Ap din exemplele anterioare:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) _____
- f) _____
- g) _____
- h) _____
- i) _____

3. Subliniază cu o linie ondulată apozitiile simple (Aps), pe cele multiple (Apm), pe cele dezvoltate (Apd) și pe cele complexe (Apc) din exemplele următoare; notează prin ce parte de vorbire se exprimă fiecare bază și Ap propriu-zisă:

- a) Plecăm noi toți. _____ / _____
- b) Tustrele, mama, fiica și bunica, îmi zâmbeau. _____ / _____
- c) Mihai Viteazul, domnitorul venerat al celei dintâi uniri, a fost asasinat. _____ / _____
- d) Poemul „Luceafărul” a apărut în 1883. _____ / _____
- e) „O pupăză își făcuse cuib la moș Andrei, fratele tatei cel mai mic”. _____ / _____
- f) Tuturor copiilor, de la cei mai mici până la cei ajunși în pragul maturității, li se va acorda sprijinul autorităților. _____ / _____
- g) Eveniment major al istoriei noastre moderne, Marea Unire din 1918 a fost punctul de plecare al marilor înfăptuiri. _____ / _____
- h) „D-apoi cu moș Chiorpec ciubotarul, megieșul nostru, ce necaz aveam!” _____ / _____
- i) Spectacolul începe la ora șapte. _____ / _____
- j) Colega mea e potrivită, nici grasă, nici slabă. _____ / _____

4. Precizează cazul Ap nominale și pe cel al bazei fiecăreia din următoarele exemple:

- a) *Municipiul București este capitala României.* _____ / _____
b) *Pe fratele lui, doctorul, nu-l cunoscusem.* _____ / _____
c) *De el a fost spart geamul, de Ionică.* _____ / _____
d) *Ale ei sunt desenele, ale Ancăi.* _____ / _____
e) *Le vorbise celor trei, colegilor, despre tine.* _____ / _____
f) *Codrule, codruțule, / Ce mai faci, drăguțule?* _____ / _____

5. Selectează, dintre semnele de punctuație enumerate mai jos, pe acelea care pot marca apozitii și alcătuieste trei exemple folosind câteva dintre acestea: *două puncte, punct, paranteze, semnul întrebării, ghilimele, semnul exclamării, virgulă, linii de pauză, puncte de suspensie, punct și virgulă, apostrof, egal, bară.*

6. Alcătuieste trei enunțuri în care să apară Ap marcate cu ajutorul unor adverbe/locuțiuni adverbiale cu rol de conectori apozitivi, dintre: *adică, anume, bunăoară, ca, de exemplu, de pildă, vasăzică, de obicei, de regulă, în general, în particular, în fond, mai exact, îndeosebi, respectiv, sau, pesemne* etc. ori cu ajutorul unor structuri propoziționale, precum *aș zice, s-ar putea spune, cum s-ar zice, ca să zic așa* etc.:

○ **Moment ortografic**

Subliniază Ap și pune virgule sau paranteze unde pot să apară apozitii izolate:

- a) *Articolul hotărât „-a” este specific substantivelor feminine.*
b) *Vecina mea Elena a ajuns campioană națională la atletism.*
c) *La ora cinci începe meciul.*
d) *Tatăl său medicul Carol Davilla participase la războiul pentru independența principatelor.*
e) *„Și cine era ea Maria?”*
f) *Nicolae Iorga a fost un om complex: istoric scriitor profesor om politic personalitate enciclopedică și emblematică a culturii române.*
g) *Adunaseră curechi adică varză.*
h) *Cifra trei este în basme una simbolică.*
i) *Modul infinitiv mod nepersonal poate avea diferite funcții sintactice.*

EVALUARE

Varianta I

Citește cu atenție textul următor, pentru a rezolva cerințele formulate:

(...) *D-apoi cu moș Chiorpec, ciubotarul, megieșul **nostru**, ce necaz aveam! Ba adică, drept vorbind, el avea necaz cu mine; căci una-două, mă duceam la om și-l tot sucăleam să-mi deie curele, ca să-mi fac biciu. Și cele mai de multe ori găseam pe moș Chiorpec răbuind ciubotele cu **dohot** de cel **bun**, care face pelea **cum** îi bumbacul. Și dacă vedea omul și vedea că nu se poate descotorosi de mine cu vorbe, mă lua frumușel de bărbie cu mâna **stângă**, iar cu cea dreaptă muia feleștiocul în strachina cu **dohot** și-mi trăgea un pui de răbuială ca aceea pe la bot, de-i bufnea râsul pe toți ucenicii din ciubotărie. (...)* (Ion Creangă)

1. Selectează, din text, o propoziție subordonată AT; analizeaz-o. **10 puncte**

2. Transcrie o structură care conține o secvență apozitivă (inclusiv baza); precizează în paranteze atât cazul bazei, cât și cazul/ cazurile Ap. **10 puncte**

3. Precizează funcțiile sintactice, valorile morfologice și cazurile cuvintelor îngroșate din text. **20 de puncte**

4. Fă expansiunea cuvântului subliniat în text; precizează rezultatul obținut. **10 puncte**

5. Scrie cinci propoziții în care să apară atribute adjectivale la gradul superlativ, construit cu ajutorul unor substantive precum *lună, lulea, cuc, cobză, tun*. **10 puncte**

6. Alcătuieste o scurtă compunere (8-10 rânduri) în care să descrii, folosind atribute și atributive, o persoană care ți-a marcat copilăria. **30 de puncte**

Varianta 2

Citește cu atenție textul următor, pentru a rezolva cerințele formulate:

*Mai întâi pictezi o colivie/ cu ușița larg deschisă,/ apoi pictezi/ ceva cât mai simplu:/ (...)/ Când pasărea sosește/ – Dacă sosește –/ păstrezi cea mai adâncă liniște:/ aștepti mai întâi ca pasărea să intre în colivie/ și după ce-a intrat/ închizi ușa binișor cu pensula,/ apoi/ ștergi toate gratiile una câte una/cu mare grijă, nu cumva s-atingi vreo pană./ Pe urmă faci portretul arborelui, alegând/ din toate crengile pe cele mai frumoase, iar pentru pasăre pictezi/ după aceea/ frunzișul verde și răcoarea vântului,/ pulberea soarelui,/ foșnetul găzelor prin iarba în căldura verii,/ apoi aștepti ca pasărea să cânte.../ Dacă nu cântă/ e semn rău –/ semn că tabloul nu e bun,/ dar dacă vrea să cânte, e semn bun,/ e semn că poți semna./ (...) (Jacques Prévert, *Ca să faci portretul unei păsări*, trad. de Nina Cassian)*

1. Selectează din primul rând un atribut substantival prepozițional; fă-i expansiunea și prezintă rezultatul obținut. **10 puncte**

2. Identifică în text două atribute adjectivale la grade de comparație diferite; menționează-le. **10 puncte**

3. Construiește un scurt enunț în care substantivul propriu *Pasărea* să intre în structura unei a poziții multiple. **10 puncte**

4. Alcătuieste trei propoziții în care substantivul comun *colivie* să îndeplinească funcțiile sintactice de nume predicativ, subiect, atribut substantival genitival. **15 puncte**

5. Indică felul propozițiilor subordonate din frazele date. **15 puncte**

- a) Ideea lui era să plece la mare. _____
- b) Gândul să plece la mare îl preocupa. _____
- c) Important este să plece la mare. _____

6. Scrie o scurtă compunere narativă despre un animal de companie, în care să folosești cel puțin cinci atribute diferite și patru subordonate atributive. **30 de puncte**

COMPLEMENTE NECIRCUMSTANȚIALE. PROPOZIȚII SUBORDONATE NECIRCUMSTANȚIALE

COMPLEMENTUL DE AGENT (Cag)

(= DE (CĂTRE) CINEVA)

1. Stabilește funcțiile sintactice ale părților de propoziție precedate de prepoziția simplă *de* în următoarele exemple; menționează și valoarea lor morfologică:

- a) *Lesne de zis! spuse prostul cel cuminte.* _____
- b) *Tot zbatându-se, ajunse într-o băltoacă de apă stătută.* _____
- c) *Caietul acesta este de matematică.* _____
- d) *De cine a fost scrisă poezia?* _____
- e) *Mă tem de cei trei din colțul străzii.* _____
- f) *Cel de acolo pare supărat.* _____
- g) *Ea pleacă de dimineață la antrenament.* _____
- h) *Tremura de frig în toiul verii.* _____
- i) *Venise de departe.* _____

2. Identifică, din lista dată, părțile de vorbire care pot fi determinate de un Cag: verbe la diateza activă, interjecții predicative, substantive, verbe la diateza pasivă, adjective propriu-zise, adjective participiale, adjective pronominale; alcătuiește câte un enunț pentru a exemplifica fiecare situație:

3. Subliniază complementele de agent; fă verificarea, modificând structura propozițiilor după modelul dat:

Cartea (S gramatical) *a fost cumpărată* (Pv, diateza pasivă) *de mine* (Cag/S logic). =
Eu (S) *am cumpărat* (Pv, diateza activă) *cartea* (Cd).

- a) *Ai fost văzută de cineva la plimbare.* _____
- b) *Ați fost copleșiți de necazuri.* _____
- c) *Oastea a fost înconjurată de cei care stăteau ascunși.* _____
- d) *Mingea a fost aruncată de acela.* _____
- e) *Modificarea a fost propusă de către comisia parlamentară.* _____

4. Desparte frazele în propoziții, precizează felul acestora și subliniază cu două linii complementele de agent din textele următoare:

a) *Zmeul, sforăind, purta acest blestem pe deasupra capului, fiind pândit de toți băieții mahalalelor și, când i se întâmpla să cadă din văzduh, devenea pradă lor.*
(Vasile Alecsandri)

b) *În zadar flamura verde o ridică înspre oaste,/ Căci cuprinsă-i de pieire și în față și în coaste.* (Mihai Eminescu)

c) *Dar știi că nici o stea/ N-a fost făcută de mâna ta.* (Lucian Blaga)

d) *Și, minunați, zărirăm icoana minunată,/ De-un visător visată.* (Ion Pillat)

e) *Către asfințit, sosirăm la Horaița, unde furăm primiți cu oarecare răceală de egumenul mânăstirii, care stetea în cerdac la aer curat.* (Alexandru Vlahuță)

5. Construiește scurte enunțuri în care să apară Cag exprimate prin toate tipurile de pronume, având ca regente fie verbe la diateza pasivă, fie adjective:

personal: _____

personal de politețe: _____

demonstrativ (de identitate): _____

posesiv: _____

nehotărât: _____

negativ: _____

interogativ: _____

relativ: _____

6. Încercuiește literele corespunzătoare răspunsurilor pe care le consideri corecte:

a) Complementul de agent este o parte de propoziție principală.

b) Propoziția: *Ușa este deschisă.* are predicat verbal.

c) Prepoziția „de” precedă numai complemente de agent.

d) În propoziția: *Culoarea este deschisă.* apare un predicat verbal.

e) Propozițiile: *Fata este o încuiată.* și *Ușa este încuiată.* nu au același tip de predicat.

f) În propoziția: *Fiind acceptați de toată clasa, au intrat în echipa de conducere.*, ambele substantive precedate de prepoziția *de* sunt Cag.

g) Pot avea funcția sintactică de Cag substantivele, pronumele și numeralele în cazul acuzativ.

h) La diateza pasivă, verbul *a fi* este auxiliar.

○ **Moment ortografic**

Alege variantele corecte dintre următoarele:

A. Sunt corecte formele verbale din seria:

a) *a fii, fuseserăți, (eu) fusesei, fiind, fostără, nu fii;*

b) *a veni, veniserăți, venirăm, venind, venit, nu veni.*

B. Formele de condițional-optativ prezent corecte sunt în seria:

a) *ar vedea, ar fi, ar face, ar bate, ar coase, ar părea, ar descrie;*

b) *ar vede, ar fii, ar făcea, ar bătea, ar cosea, ar pare, ar descrii.*

C. Sunt corecte formele de perfect simplu ale tuturor verbelor din seria:

a) *făcui, cusui, dăduserăți, copseseși, furăți, scrisăși, văzuseși;*

b) *făcui, cusui, dădui, copsei, fuseși, văzuși, scrisei, văzui.*

COMPLEMENTUL DIRECT (Cd) (= PE CINEVA/ CEVA)

1. Subliniază cu două linii, în textele următoare, complementele directe și menționează prin ce părți de vorbire sunt exprimate; du o săgeată la cuvintele regente:

a) *Primăvara, cu brațe de mireșme,/ a sădit razele albe ale soarelui/ neuniform prin crâng;/ apoi a așezat pe ramuri/ frânturi de curcubeie/ cu aripi de triluri./ Trecând, mlădioasă, printre copaci,/ a desenat în fiecare buchete de frunze. (...)* (Constantin Drăgulescu)

b) (...) *degeaba mai voiți a strica orzul pe găște. Vedeți bine că nu-l ducem noi la spânzurătoare numai așa, de flori de cuc, să-i luăm năravul. Cum chitiți? Un sat întreg n-ar fi pus oare mână de la mână ca să poată face dintr-însul ceva? Dar ai pe cine ajuta? (...)* (Ion Creangă)

c) *Pentru mulțumirea ta, mă hotărăsc a-mi scutura lenea și a încăleca pe condei spre a întreprinde o primblare pitorească pe ulițele capitalei Moldovei.* (V. Alecsandri)

d) *Nu mă tem, în mine, chinuri port cotropitoare,/ Le-am cătat tămăduire-n răzbu-nare-asupra ta,/ Dar de ele numai moartea, blânda moarte m-a ierta.* (Al. Davila)

e) *Dar până atunci na-ți o palmă, ca să îți minte ce ți-am spus.* (Ion Creangă)

f) *Am fost plesnită fix în față de lumea imaginată de Leigh Bardugo în Regatul Umbrelor. Cartea a ajuns la mine din întâmplare, inițial era destinată altcuiva și m-am apucat s-o citesc din lipsă de activitate (a se înțelege lipsă de conexiune la internet). Și nu m-am putut opri până n-am terminat-o. Am început-o seara, am citit până am adormit și a doua zi nu am putut face nimic până n-am terminat-o.* (hyperliteratura.ro)

2. Construieste scurte enunțuri în care Cd să fie exprimate prin verbe la moduri nepersonale:

infinitiv: _____

supin: _____

gerunziu: _____

3. Scrie patru enunțuri în care să apară câte două complemente directe, subordonate verbelor (bitranzitive) indicate, după modelul: *I-a anunțat tema concursului.*

- a asculta: _____
- a îndemna: _____
- a întreba: _____
- a sfătui: _____
- a vesti: _____

4. Precizează valorile morfologice ale cuvintelor cu funcția sintactică de Cd din exemplele următoare; subliniază-le cu două linii:

- a) *Cumpără zilnic tot felul de ziare.* _____
- b) *Ne-au chemat la școală duminică.* _____
- c) *Are la case!* _____
- d) *N-a adunat nimic toată viața.* _____
- e) *Se laudă mereu pe sine.* _____
- f) *Pe a doua nu am citit-o.* _____
- g) *Când auzeam trosc!, auzeam și aoleu!* _____

5. Notează funcțiile sintactice și valorile morfologice ale cuvântului „o”:

- a) O văd ca prin vis. _____ / _____
- b) „O” este vocală. _____ / _____
- c) O!, ce bine îți stă! _____ / _____
- d) N-o să stea mult acolo. _____ / _____
- e) O fată scrie, alta nu. _____ / _____
- f) Ia-o pe acolo, pe potecuță. _____ / _____
- g) Scrisese o poezie bună. _____ / _____
- h) O mătă și doi pisoi miaună. _____ / _____
- i) Muma n-o ajuns la câmp. _____ / _____
- j) O veni el mâine, poate. _____ / _____

○ Moment ortografic

Încercuiește cu roșu formele incorecte din următoarele exemple:

- *Chemându-l/chemând-ul, i-am/ia-m dat ocazia săi/să-i laude pe ai săi/să-i.*
- *Propunându-mi-le/propunându-mi-le, a greșit, fiindcă/fincă na/n-a apreciat corect.*
- *Nu-l/Nul știam așa de dornic să facă echipa un meci nul/nu-l.*
- *No/N-o, hai s-o/so probăm șii/și-i vedea/vede de-oi/deo-i cumpăra-o/cumpărao.*
- *Atâta sa/s-a lăudat cu prietena sa/s-a, cai/c-ai/ ca-i crezut că-i/căi o Miss...*
- *O, văzui/văzu-i alergând iute pe câmpul plin de nea/ne-a, de nea/ne-a speriat.*
- *Și mă rostogolii/rostogoli cât miți/mi ți-i găliganul, de nu-mi m-ai/mai simții oasele.*
- *Apropinduise/Apropiindu-i-se examenul, nu-i/nui mai/m-ai vedea-i/vedeai chipul.*
- *M-a întrebat de cel/ce-l tot cert pe cel/ce-l ce-i/cei doar bănuir, nui/nu-i dovedit.*
- *Bucuria deal/de-al/de-a-l primii/primi la noi/n-oi acasă noi/n-oi mai trăi-o.*

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ DIRECTĂ (CD) – I

1. Transformă, după modelul dat, partea de propoziție subliniată în propoziția subordonată corespunzătoare, făcând modificările ce se impun:

A terminat de citit (Cd). = *A terminat* (PPr) ¹/*să citească* (CD)²/

a) *A început a scrie și a citi de la o vârstă fragedă.*

b) *Ea nu poate desena.*

c) *Ține minte sfaturile părinților tăi.*

2. Împarte în propoziții textele următoare; stabilește subordonatele CD și indică verbele regente ale acestora:

a) *Dacă te întâlnești cu cineva, să nu-i spui că ești de patrulă, că o să te întrebe cu cine ai făcut și de ce ești singur.* (Marin Preda)

b) *Hassan de mirare e negru-pământ;/ Nu știe de-i vis ori aieve-i;/ El vede cum zboară feciorii Sucevei;/ El vede ghiaurul că-i suflet de vânt/ Și-n față-i puterile turcilor sunt/ Puterile plevei.* (George Coșbuc)

c) *Am jurat ca peste dânșii să trec falnic, fără păs;/ Din pristolul de la Roma să dau calului ovăz.* (Mihai Eminescu)

d) *Spuie râul cel oltean;/ Spuie valul dunărean/ Și codrul călugărean/ Câte lupte a privit;/ Câte oști a mistuit;/ Câte oase a albit.* (Folclor)

e) *Spune-mi unde, când și cum pot să te mai văd săptămâna aceasta.*

3. Construiește cinci fraze în care să apară propoziții subordonate CD introduse prin conjuncții subordonatoare:

că: _____

să: _____

ca (...) *să:* _____

dacă: _____

de (= dacă): _____

4. Completează spațiile libere cu propozițiile subordonate CD cerute de context; efectuează și celelalte operații necesare, după modelul dat:

- *A aflat ¹/unde _____ cu părinții.*

- *Nu știam când _____ în excursie.*

- *Am constatat de îndată cum _____ pentru a câștiga.*

- *Nu mi-a spus cât _____ rochia pentru banchet.*

- *Că _____ am aflat prea târziu.*

- *Dacă _____, asta mă tot întreba, neliniștită.*

- *Ce _____ m-a înștiințat cu întârziere.*

5. Analizează propozițiile subordonate CD din textele următoare; încercuiește cu roșu cuvintele regente ale acestora, indicând și valoarea lor morfologică:

a) *Socotesc că putem zice, fără să ne îndoim,/ Că e prea bun pentru fabuli veacul în care trăim;/ Măcar că se află oameni care nu pricep deloc/ Cum a putut să vorbească un sălbatic dobitoc/ și care vin să te-ntrebe dacă e adevărat/ Că în vremea veche câinii au vorbit așa curat?* (Grigore Alexandrescu)

b) *Atunci porunci Șoimaru să s-aducă șumuiioacele de paie și tăciunii și dădu foc curții de la Murgeni el singur cu mâna lui.(...) Ș-a poruncit pe urmă răzășilor s-o dărâme și s-o împrăștie în patru părți.* (Mihail Sadoveanu)

6. a) Stabilește felul propozițiilor subordonate cunoscute din textul următor, încercuiește cuvintele regente și stabilește valoarea lor morfologică:

Dar nu poți să-l judeci nici pe copil, nici pe ea, nu poți decât să taci și să înțelegi că pentru a te lua cu cineva pentru tot restul vieții nu e atât de greu, ci mai greu e ca acest luat să nu devină o povară de care să nu te mai poți lepăda niciodată și care să te apese cu anii ca o piatră de moară de care să nu scapi decât în moarte. (Marin Preda)

b) extrage predicatelor și precizează felul acestora:

c) analizează complementele directe din textul dat:

○ **Moment ortografic**

Alege formele corecte ale gerunziilor (+/- pronume) din perechile:
fășâind/fâsiind; find/fiind; neștind/neștiind; înființând/înființind; neînștiințând/neânștiințând; sfășind/sfâșiind; scrind/scriind; călcând/călcînd; înmind/înmiind; suferind/suferiind; postind/postiind; priindu-i/priindui; sfiindu-se/sfinduse; dându-i/dădându-i; silind/siliind; vuând/vuind; vindând/vânzând; âncercuind/încercuind; neândrăznind/neîndrăznind; vâjiind/vâjâind; copind/copiind; aprecind/apreciind; sfidînd/sfidând; pârându-mi-se/pârîndumi-se; neîntrebuițându-ți-l/neîntrebuițându-țil; ne mai văzându-l/ne-maivăzându-l; conducându-l/conducîndul; văzînduși/văzându-și.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ DIRECTĂ (CD) – 2

1. Identifică propozițiile subordonate CD din textele următoare (subliniază cuvintele care pot îndeplini funcția sintactică de predicat; identifică relatorii subordonatori și coordonatori; delimitează și numerotează propozițiile; stabilește propozițiile principale; notează felul predicatelor; precizează felul subordonatelor în funcție de termenul regent); stabilește și complementele directe și precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate:

a) *Vru să-l piarză cu orice chip și, neîndrăznind a-l prigoni pe față, trimise ucigași spre a-l prinde și a-l aduce în București sau a-l ucide în taină.* (Nicolae Bălcescu)

b) *Din depărtare suflă un vânt ce geme, plânge/ Și spune că în zare ard sate și orașe./ Că fiare fără număr ucid copii în fașe,/ Că țara e-n nevoie, că mor români sub chinuri...* (Vasile Alecsandri)

2. Construiește cinci fraze în care să apară propoziții CD introduse prin pronumele relative indicate, cu funcția sintactică de complement direct în subordonată:

cine: _____

care: _____

ce: _____

câți: _____

a câta: _____

3. Transformă, făcând expansiunea, complementele directe indicate din textul următor în propozițiile subordonate corespunzătoare, păstrând contextul:

Gramatica e meșteșugul ce-arat-alcătuire,/ Și toți printr-însa pot afla verice (= orice) povățuire/ Și-a scrie încă într-ales cu reguli arătate,/ Pă toți învață d-a le ști fără greșală toate. (Ienăchiță Văcărescu)

4. Alcătuieste scurte fraze în care să fie CD ale căror regente să fie:

a) Verb la modul gerunziu, antepus predicatului din PP:

b) Interjecție predicativă (dintre *iată, uite, na, poftim*):

c) Verb la infinitiv:

5. Stabilește valorile gramaticale și funcțiile sintactice ale elementelor de relație care introduc CD în frazele următoare:

- a) *Vezi ce înseamnă teama?* _____
b) *Ai aflat ce s-a întâmplat?* _____
c) *Știu ce vei spune acum.* _____
d) *Nu mi-a spus ce cadou a cumpărat.* _____

6. Încercuiește **A** (adevărat) sau **F** (fals), având în vedere enunțurile următoare:
A/F Propoziția CD poate avea ca regente verbe tranzitive, interjecții predicative și verbe intransitive care se pot pasiviza.
A/F Propozițiile CD antepuse nu se despart niciodată prin virgulă de regentă.
A/F În fraza: *Dorea să glumească, să se distreze.*, există două CD coordonate adverbial.
A/F Propozițiile CD se pot introduce prin pronume nehotărâte cu rol relativ.
A/F Prin expansiunea cuvântului subliniat din propoziția: *Am auzit o mașină claxonând.* se obține o subordonată CD.
A/F Pronumele relative care introduc propoziții CD pot avea orice funcție sintactică specifică.
A/F Verbele la modul conjunctiv nu pot fi regente ale unor CD.
A/F Subordonatele CD pot fi antepuse, postpuse sau intercalate în regentă.
A/F Subordonata din fraza: *Se știa când va veni.* este CD.

7. Corectează enunțurile notate cu F la exercițiul anterior:

○ **Moment ortografic**

Taie formele greșite din perechile următoare, care conțin Cd:
m-ai/mai văzut; la/l-a crezut; tei/te-i lăuda; nea/ne-a ajuns; nul/nu-l cunosusem; săi/să-i ascuți; cerând-umi-o/cerându-mi-o; neîntrebuințând-o/neîntrebuințândo; l-ai/l-ai descoperit; reînfințându-o/reînfințând-o; cântatu-mi-l-ai/cântatumi-la-i; trimite-l-voi/trimite-l-voi; vedea-l-aș/vede-laș; arzăl-ar/arde-l-ar focul; so/s-o vezi; pre-făcându-l/prefăcându-l; îndatorîndo/îndatorînd-o; nu mi-o da/nu-mi o da; da i-l/dă-i-l; le făcuși/făcu-și; adusu-vi-l-a/adusu-vi-la; adusuio-ai/adusu-i-o-ai; certându-mi-l/certându-mi-l.

COMPLEMENTUL INDIRECT (Ci)
(= CUIVA; LA/ DESPRE/ DIN/ ÎN... CEVA/ CINEVA)

1. Identifică, în exemplele următoare, complementele indirecte și stabilește valorile morfologice ale regentelor acestora:

- a) *S-au opus dictaturii tiranului.* _____
- b) *Au adresat mulțumiri profesorilor.* _____
- c) *Ne-au dat de știre imediat.* _____
- d) *Este o persoană capabilă de orice.* _____
- e) *Acum e bine de noi.* _____
- f) *Bravo lor!* _____

2. Precizează cazurile substantivelor care îndeplinesc funcția sintactică de complement indirect în exemplele următoare:

- a) *Au luptat contra dușmanilor.* _____
- b) *Se gândesc la copiii lor.* _____
- c) *Le-ai dat lor scrisorile?* _____

3. Alcătuieste scurte propoziții în care să apară complemente indirecte exprimate prin toate tipurile de numerale (cardinale și ordinale) cu valoare substantivală în cazul dativ:

- nr. propriu-zis: _____
- nr. colectiv: _____
- nr. fracționar: _____
- nr. ordinal: _____

4. Analizează complementele indirecte din exemplele următoare:

a) *Și în ziua de Paști am tras un „Îngerul a strigat” la biserică, de-au rămas toți oamenii cu gurile căscate la mine. Și mamei îi venea să mă înghită de bucurie. Și părintele Ioan m-a pus la masă cu dânsul și Smărăndița a ciocnit o mulțime de ouă cu mine. (Ion Creangă)*

b) *Nu se mai satură visând. Acum s-a apucat de făcut bijuterii, gândindu-se la părinții ei, care acum nu mai sunt capabili de a munci.*

5. Scrie exemple în care să apară, cu funcția sintactică de complement indirect în cazul acuzativ, toate tipurile de pronume:

- personal: _____
- de politețe: _____
- reflexiv: _____
- demonstrativ: _____
- posesiv: _____
- nehotărât: _____
- negativ: _____
- interogativ: _____
- relativ: _____

6. Alcătuieste scurte propoziții în care să apară complemente directe și indirecte care să determine verbele regente indicate:

- a ceda: _____
- a da: _____
- a închina: _____
- a opune: _____

7. Precizează în ce cazuri sunt substantivele și pronumele cu funcție de complemente indirecte din exemplele următoare:

a) *Atențiunea mea a făcut mare plăcere amicei mele și mai ales copilului.* (I.L. Caragiale)

b) *Se vede în luptă cu ceilalți: cu ucenicii, cu calfele, cu meșterii mărunți și cu toptangii. La unii surâde, unora le strânge mâna, cu alții se ceartă, la urmă se împacă cu toți, îi atrage, îi momește, îi înșală.* (Barbu Ștefănescu Delavrancea)

c) *De aceste basne să dea seama ei și de această ocară. Nici este șagă a scrie ocară vecinică unui neam, că scrisoarea este un lucru vecinic. Eu voi da seamă de ale mele câte scriu.* (Miron Costin)

○ **Moment ortografic**

Scrie structuri în care să apară:

- verbe la gerunziu urmate de forme neaccentuate ale pronumelui personal în D (Ci) _____

- verbe la gerunziu urmate de forme neaccentuate ale pronumelui personal în Ac (Cd) _____

- verbe la gerunziu urmate de ambele forme neaccentuate ale pronumelui personal în D (Ci) și în Ac (Cd) _____

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ INDIRECTĂ (CI) – I

1. Transformă partea de propoziție subliniată în propoziția subordonată corespunzătoare, făcând modificările care sunt necesare:

a) *Nu este apt pentru a merge în excursie.*

b) *S-a apucat de modificat prin casă.*

c) *S-a plictisit uitându-se la filme proaste.*

d) *Se temea de plecarea în excursie.*

e) *Convins de adevărul spuselor tale, ți-a acceptat propunerea.*

2. Împarte în propoziții textele următoare; stabilește subordonatele CI și indică regentele acestora; subliniază cu două linii complementele indirecte:

a) *Ce-i pasă copilului când mama și tata se gândesc la neajunsurile vieții, la ce poate să le aducă ziua de mâine, sau că-i frământă alte gânduri pline de îngrijorare.* (Ion Creangă)

b) *Mă mir că sunt de-atuncea tot pur, ca o oglindă/ În care nu rămâne nimic din ce-a trecut, / C-am șters chip, umeri, brațe întinse să mă prindă, / Și negrii ei luceferi de dincolo de lut.* (Vasile Voiculescu)

3. Scrie scurte fraze în care să fie propoziții CI introduse prin adverbele relative indicate; precizează funcțiile sintactice ale acestora:

unde: _____

când: _____

cum: _____

cât: _____

4. Completează spațiile libere cu regentele necesare, așa încât subordonata dată să fie, pe rând, PR, SB, AT, CD, CI:

_____ (PPr)¹/că nu l-ai ascultat. (PR)²/

_____ (PPr)¹/că nu l-ai ascultat. (SB)²/

_____ (PPr)¹/că nu l-ai ascultat. (AT)²/

_____ (PPr)¹/că nu l-ai ascultat. (CD)²/

_____ (PPr)¹/că nu l-ai ascultat. (CI)²/

5. Identifică propozițiile subordonate cunoscute și fă analiza completă a propozițiilor regente ale CI din frazele următoare (după forma predicatului, după structură, după scopul comunicării, după funcția în enunț, după relațiile cu alte propoziții):

a) Când în fața mea culcat/ Vițeluș fără păcate/ Din copite m-a rugat/ Ca să-l scarpin eu pe spate,/ Mi-am dat seama că miștea,/ C-avea crupa scărpinată/ Dar că, dulcele, voia/ Gândurile să-mi abată. (Leonid Dimov)

b) Mi s-a întâmplat să pierz un amic, un bun amic, și nu mă pot căi îndestul de această nereparabilă pierdere; de-aceea trebuie să spun oricui vrea să mă asculte trista mea întâmplare. (I.L. Caragiale)

c) Nu mă mir că dincolo de hotar, spre răsărit, s-a ridicat norodul de jos. (Z. Stancu)

6. Alcătuieste cinci fraze în care propozițiile CI să fie introduse prin pronumele relativ *care* cu funcțiile sintactice de:

- S: _____
- Np: _____
- Apg: _____
- Cd: _____
- Ci: _____

7. Scrie DA sau NU în dreptul enunțurilor următoare, având în vedere corectitudinea acestora:

- _____ Propoziția CI are ca regente orice părți de vorbire.
- _____ Relatorul CI în fraza: *Povesteați oricărui om aștepta cu tine în stație ce se întâmplase.* este adjectiv pronominal nehotărât cu rol relativ, a cărui formă este impusă de regentul subordonatei.
- _____ CI poate fi introdusă prin orice conjuncție subordonatoare.
- _____ Regentul CI din fraza: *Sunt mândră că sunteți elevii mei.* este adjectiv.
- _____ CI, ca și Ci, poate fi reluată sau anticipată prin forme neaccentuate ale pronumelui personal în cazul dativ.
- _____ Pronumele personale neaccentuate în dativ *mi*, *ți* și *i* au valoare neutră în enunțurile: *Și când mi ți l-am prins, vai de el! Dă-i cu bere, dă-i cu vin....*

○ **Moment ortografic**

Completează spațiile cu formele neaccentuate ale pronumelor personale în cazul dativ impuse de contextele date și elimină-le apoi, unde este posibil, pe cele accentuate:

Mie ___-au cerut ajutorul. ___-au oferit sprijinul cui l-a solicitat. Căroră ___-ai fost prieten de nădejde adesea te pot trăda. Lui ___ dădusem invitația la expoziție. Dându-__-l ție, am scăpat de teama de a fi certat. Nouă nu ___-a spus de excursia plănuită. ___ le-au cerut vouă pe cele deja completate, iar nouă ___ le-au luat așa, neterminate. Lor ___ vor aduce biletele la spectacolul de la Sala Thalia. Cui ___-au dat nota maximă? Apucându-l în brațe, unde nu ___ l-a trântit odată, de ___-au pârâit oasele!

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ COMPLETIVĂ INDIRECTĂ (CI) – 2

1. Realizează contragerea propozițiilor CI din exemplele următoare și precizează valorile morfologice ale Ci rezultate în urma acestei operații:

a) *Nu mă mai săturam să privesc și să admir frumusețea munților noștri.*

b) *I-a dat cartea cui a solicitat-o.*

c) *Temându-se că-l vei refuza, nu te-a invitat.*

d) *E vai și amar de care nu știe carte.*

e) *Erau siguri că vei accepta propunerea.*

2. Alcătuieste fraze în care să apară CI introduse prin conjuncții subordonatoare diferite:

că: _____

să: _____

ca (...) să: _____

dacă: _____

de _____

cum că: _____

3. Stabilește felul propozițiilor din textul de mai jos; transcrie PP și apoi analizează propozițiile CI ale căror regente sunt adjective; fii atent(ă) la fragmentarea unei/unor propoziții:

Încredințat că nimic din ce a făcut în anii pe care i-a petrecut în școală nu a fost de prisos, dar convins că mai are multe de învățat, chiar dacă rezultatele obținute par să fie destul de bune, tânărul, doritor cum era să se afirme cât mai repede, s-a prezentat la uzină, sigur fiind că ceea ce și-a propus fără îndoială că se va realiza. (M. Preda)

4. Completează spațiile libere cu propozițiile CI necesare; atenție la punctuație:

Că _____ era foarte sigură.

Mă preocup doar de ce _____.

Pe unde _____ habar n-am!

Îi cerea oricui _____.

Să _____ de asta mi-e teamă.

Ți-ai bătut joc tocmai de cine _____.

5. Stabilește felul predicatelor din propozițiile următoare; fă apoi expansiunea Ci:

a) *Se bucura de răbdarea ta.* _____

b) *Era convinsă de vinovăția copiilor voștri.* _____

c) *Își bătea capul cu primirea oaspeților.* _____

d) *Copiii arată respectul cuvenit vârstnicilor.* _____

e) *Smaranda era apreciată de tot satul pentru hărnicia și inteligența sa.* _____

f) *Ai ajuns demnă de stima tuturor prin tenacitatea ta.* _____

6. Stabilește felul propozițiilor din textele următoare și menționează valoarea gramaticală a relatorilor ce introduc CI; subliniază cu două linii Ci:

a) *Ea a doua zi se miră cum de firele sunt rupte.* (M. Eminescu) _____

b) *Bologa avu aceeași impresie, vru să-i mulțumească, dar simți că de va rosti o singură vorbă nu-și va putea stăpâni lacrimile și se va face de râsul soldatului care se apucase să-i descarce bagajele și să așeze toate cum au fost acum o lună.*

c) *Când am sosit amorțit de frig la Cocorăști, îmi era frică să mă duc acasă; pentru aceea Huțu a venit cu mine, ca să spună că el e de vină că m-a luat și pe mine, și toate au fost bine, fiindcă mama se bucura că n-am degerat pe drum (...).* (Ioan Slavici)

d) *Această știre era destul de veche și Dănilă i-o spunea Agripinei, încă o dată, la începutul lui mai, supărat și mâhnit în inimă-i că veștile cele mari pe care le aștepta nu mai veneau deloc.* (Gala Galaction)

e) *Și găsim un mijloc nu se poate mai nimerit: noaptea, când vor dormi toți, să punem poște la talpe cui vom socoti noi.* (Ion Creangă) _____

○ **Moment ortografic**

Stabilește valoarea morfologică și funcția sintactică a cuvântului „i” în exemplele următoare; pune cratima unde aceasta este necesară:

- Nu i frumos ce i frumos, îi frumos ce-mi place mie. _____

- Acum i acasă. _____

- Pe fruntea i curată poartă o diademă. _____

- I am cerut cartea pe care i o împrumutasem. _____

- Nu i veni tu la mâna mea, pungașule?! _____

- Nu i am întâlnit de câteva zile. _____

- Pune doi „i” la pluralul substantivului „fiu”. _____

EVALUARE

Varianta I

Citește cu atenție textul următor, pentru a rezolva cerințele date mai jos:

— *Ei, spuse Gandalf, încântat să vadă că povestea lui făcea impresie bună, am făcut și eu ce-am putut. Stăteam acolo, cu lupii înnebuniți la picioarele noastre și cu pădurea care începuse să ardă din loc în loc, când au pornit și gnomii să coboare de pe dealuri și să ne descopere. Au început să țipe de bucurie și să cânte cântece în care-și băteau joc de noi.* (J.R.R. Tolkien, *Hobbitul*, trad. de Catinca Ralea)

1. Selectează, din text, secvența incidentă și stabilește felul propozițiilor. **10 puncte**

2. Transcrie o locuțiune verbală; precizează felul propoziției al cărei predicat este aceasta. **10 puncte**

3. Găsește, în text, două subordonate CI coordonate copulativ. **10 puncte**

4. Alege răspunsul pe care îl consideri corect:

A. În ultima frază se află:

a) două SB coordonate adversativ; b) două PR coordonate copulativ;

c) două CD coordonate copulativ. **10 puncte**

B. Pronumele subliniat are funcția sintactică de:

a) subiect simplu; b) complement indirect; c) atribut pronominal. **10 puncte**

C. Propoziția subliniată este:

a) simplă; b) dezvoltată; c) negativă. **10 puncte**

5. Alcătuieste o scurtă compunere narativă în care să relatezi întâlnirea cu o ființă fantastică. Vei utiliza toate tipurile de complemente (direct, indirect, de agent), precum și toate tipurile de subordonate (PR, SB, AT, CD, CI). **30 de puncte**

Varianta 2

Citește cu atenție textul următor, pentru a rezolva cerințele date mai jos:

Zăcură o vreme, suflând și găfâind. Dar nu trecu totuși prea mult și începură să pună întrebări. Îi cerură lui Bilbo să le explice în cele mai mici amănunte cum se făcea nevăzut, iar inelul pe care-l găsisese îi interesă atât de tare, încât un timp uitară de propriile lor necazuri. Balin, mai cu seamă, insistă să i se spună de mai multe ori povestea cu Gollum, cu ghicitorile și tot restul, și unde, și cum găsisese Inelul. (...) De unde se vedea că își schimbaseră cu totul părerea despre domnul Baggins și începuseră să-l respecte cum se cuvine. (J.R.R. Tolkien, *Hobbitul*, trad. de Catinca Ralea)

1. Transcrie, din text, un complement direct și unul indirect exprimate prin substantive, un atribut substantival prepozițional, un subiect simplu și un predicat verbal.

10 puncte

2. Selectează, din text, două propoziții CD și două SB coordonate copulativ.

10 puncte

3. Indică funcțiile sintactice ale cuvintelor subliniate în text.

10 puncte

4. Alege răspunsul pe care îl consideri corect:

A. Prima frază din text conține: a) două propoziții principale și una CD;

b) o PP și două CD;

c) două PP și una CI.

10 puncte

B. Propoziția subliniată este PP, regentă pentru: a) o AT; b) o CI; c) o CD. **10 puncte**

C. Prin contragerea propoziției *pe care-l găsisese* se obține un:

a) atribut adjectival;

b) complement direct;

c) nume predicativ. **10 puncte**

5. Scrie o scurtă compunere narativă în care să relatezi o confruntare cu niște ființe supranaturale. Vei utiliza toate tipurile de complemente (direct, indirect, de agent), precum și toate tipurile de subordonate (PR, SB, AT, CD, CI). **30 de puncte**

COMPLEMENTE CIRCUMSTANȚIALE. PROPOZIȚII SUBORDONATE CIRCUMSTANȚIALE

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE LOC (Ccl)

(= UNDEVA +/- prepoziții și locuțiuni prepoziționale cu regim de acuzativ/ genitiv)

1. Precizează ce părți de propoziție sunt cele precedate de prepoziția simplă *de* în exemplele următoare:

- *Vitele par de piatră.* _____
- *Nu mă puteam apropia de tine.* _____
- *De care a fost rezolvat exercițiul?* _____
- *Fata de acolo este sora ta?* _____
- *De acolo priveam munții.* _____

2. Scrie cinci enunțuri în care să utilizezi adverbe de loc pronominale cu funcția sintactică de Ccl:

- negativ: _____
- nehotărât: _____
- interogativ: _____
- demonstrativ: _____
- relativ: _____

3. Subliniază, în textele date, Ccl și arată prin ce părți de vorbire sunt exprimate:

- a) *Dintr-o peșteră, din râpă, noaptea iese, mă-mpresoară./ De pe multe, de pe stâncă, chipuri negre se cobor./* (Grigore Alexandrescu) _____
- b) *Din izvoare și din gârle/ Apa sună somnoroasă./ Unde soarele pătrunde/ Printre ramuri a ei unde,/ Ea în valuri sperioase/ Se azvârle.* (M. Eminescu) _____
- c) *Joacă toți cu voie bună,/ Duduie sub ei pământul.* (Șt. O. Iosif) _____
- d) *De-aceea poate-n libertate să lucească,/ Deasupra noastră, universala boltă-albastră.* (Nichita Stănescu) _____
- e) *De la arcul Carpaților/ Am înțeles că putem visa/ Până la luceafăr și chiar mai sus/ Cu capul pe bogățiile noastre/ De uraniu și aur.* (Marin Sorescu) _____
- f) *Copiii nu stăteau locului o clipă.* _____

4. Indică termenii regenți ai Ccl din exemplele următoare:

- a) *Se tânguiesc/ Tălângi pe căi,/ Și neguri cresc/ Din negre văi,/ Plutind pe munți...* (Șt. O. Iosif) _____
- b) *Când ajunse la mijlocul podului, Emil se opri.* (D.R. Popescu) _____
- c) *Mă-ntorc la tine, Argeș, o, râu de-odinioară,/ Pe drumul de fânețe ce fuge printre clăi.* (Ion Pillat) _____
- d) *Hai și noi la craiul, dragă,/ Și să fim din nou copii.* (M. Eminescu) _____
- e) *Echipa victorioasă acasă primește trei puncte.* _____
- f) *O ia la sănătoasa prin spatele ogrăzii, înspre râu.* _____

5. Explică punctuația Ccl din următoarele exemple:

a) *Și atunci întorcându-se, au lăsat oaste cu bucate în cetate, în Neamț și în Suceava, în mănăstirea arminească și în mănăstire în Agapie, și în Săcul, și în Câmpulung, în Hangu.* (Ion Neculce)

b) *Sus, în deal, peste câmpie,/ În pustiul Bărăgan,/ Este scumpa mea moșie.* (Alexandru Odobescu)

6. Analizează sintactic și morfologic cuvintele subliniate în exemplele următoare:

- Pe fața lui se ivise un zâmbet.

- În față nu mai ajunsese niciunul.

- În fața lui apăruse din senin o mașină.

7. Alcătuieste patru enunțuri în care să folosești, cu valoare adverbială și cu valoare prepozițională cuvintele *deasupra, dedesubt*.

8. Scrie cinci enunțuri în care să ai Ccl exprimate prin substantive și pronume în cazul genitiv, cu diferite locuțiuni prepoziționale:

○ **Moment ortografic**

Explică rolul cratimei în fiecare structură indicată:

- Pe-un picior de plai...

- Ia cartea de-acolo!

- Știu c-ar pleca la munte.

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC/LOCATIVĂ (CL) – I

1. Fă expansiunea cuvintelor subliniate după modelul dat, fiind atent la faptul că apar modificări structurale; folosește-te de propozițiile din coloana dreaptă:

Am ajuns la locul întâlnirii mai devreme.

Am ajuns (Pv) mai devreme (PPr)¹/unde aveam (Pv) întâlnirea. (CL)²/

- *S-a întors la locul plecării.* ... unde-o vedea cu ochii.
- *S-au dus acasă la noi.* ... de unde a plecat.
- *Plecă oriunde.* ... unde i-am chemat.

2. Precizează valoarea gramaticală a termenilor regenți ai CL din exemplele:

- a) *Le-a spus să se întoarcă de unde au venit.* _____
- b) *Văzând numai munți oriîncotro privea, era copleșit.* _____
- c) *Hai unde am hotărât aseară.* _____
- d) *Ți-ai luat tălpășița pe unde ai apucat.* _____
- e) *Au terminat de montat decorurile unde ați stabilit.* _____

3. Stabilește valorile morfologice și funcțiile sintactice ale conectorilor CL din exemplele următoare:

- a) *Mă îndreptai spre cine mă strigase.* _____
- b) *Oriîncotro privești, vezi doar întinderea nesfârșită de ape.* _____
- c) *Aici, unde aveau casă bunicii, nu mai fusesem de multă vreme.* _____

4. Propozițiile circumstanțiale au, frecvent, corelativi în regente. Identifică-i în exemplele date mai jos și stabilește-le valoarea morfologică:

- Vino acolo unde ți-am spus.* _____
- Unde te-am pus, aici să stai!* _____

5. Identifică, în textele următoare, propozițiile subordonate CL și analizează-le; subliniază cu două linii Ccl:

- a) *Astăzi, capitala noastră, care-a stat pitită prin munți atâtea veacuri, sporește sigură și puternică în mijlocul câmpiei dunărene, ridicând palat lângă palat, pe unde-și păștea odinioară turmele legendarul Bucur. (Alexandru Vlahuță)*

- b) *Nu știu cum se cheamă satul acesta, dar știu că pretutindeni pe unde m-ai dus, unde s-a vorbit românește, este pământul Patriei mele, este Patria mea. (B. Șt. Delavrancea)*

c) *Acolo unde nu e lege, nu e nici slobozenie, și acolo unde legea e numai pentru unii și ceilalți sunt scutiți de sub ascultarea ei, slobozenia a pierit.* (Alec Russo)

6. Indică valoarea semantică a verbelor regente ale Ccl și CL, din coloana stângă, identificând-o în coloana din dreapta; adaugă și alte verbe cu aceeași valoare:

- mișcare – *a ploua, a ninge*, _____
- acțiune – *a sta, a se simți*, _____
- eveniment – *a porni, a alerga*, _____
- stare – *a lucra, a meșteri*, _____

7. Construiește șase enunțuri în care să apară CL având ca regente: verbe (atât la un mod predicativ, cât și la moduri nepersonale), un adjectiv participial, un adverb:

8. Scrie **A** (adevărat) sau **F** (fals) în dreptul enunțurilor următoare:

- _____ Propoziția CL nu se desparte prin virgulă de regentă.
_____ Adverbele nehotărâte *oriunde, oriîncotro* sunt formate prin compunere.
_____ Pronumele nu pot îndeplini funcția de Ccl.
_____ În fraza: *Se îndreaptă încotro zărește o lumină.* există o CL.
_____ Pronumele relativ îndeplinește funcția de subiect în fraza: *Se uita curios spre cine își repara mașina.*
_____ Propoziția CL nu poate preceda regenta.
_____ Subordonata din fraza: *Pornind încotro l-ai trimis, și-a luat și câinele.* este intercalată în regentă.
_____ Adjectivele participiale ale verbelor de mișcare nu pot fi regente pentru subordonate CL.

○ **Moment ortografic**

Încercuiește formele corecte ale prepozițiilor și ale locuțiunilor prepoziționale cu regim de genitiv și de acuzativ care pot preceda Ccl ori CL:

de/dă/di; pi/pă/pe; dăpe/după/dupe; piste/preste/peste; în mijlocul/în mișlocul/în mijlocul; de-a-supra/deasupra/de-a supra; de de subt/dedesubtul/dedesuptul; înăuntrul/înăuntrul; în jurul/în jur de/în jur; de-a lungul/de-a-lungul/dealungul; în sus/în sus-ul/în susul; a lături/alături/alătura; de parte de/departe de/de-parte-de; în față/în-fața/în fața; sub/subt/supt.

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC/LOCATIVĂ (CL) – 2

1. Analizează frazele de mai jos; indică regentele CL și funcțiile sintactice ale lor, precum și corelativul:

a) *Acolo unde întâlnești/ Cât ține țara-n lung și-n lat/ Bătrâne urme vitejești/ Și osul celor ce-au luptat,/ Și unde vezi mii de mormane/ Sub care-adânc s-au îngropat/ Mulțime de oștiri dușmane/ Ce cu robia ne-au cercat,/ Și unde dorul de moșie întotdeauna drept a stat/ Și bărbăteasca vitejie/ A-mpodobit orice bărbat,/ Acolo este țara mea/ Și neamul meu cel românesc, (...)* (Ioan Nenițescu)

b) *Câți au vrut să ne-o răpească/ Niciodată n-au putut,/ A rămas aici de veacuri/ Unde viața și-a-nceput.* (Andrei Bârseanu)

c) *Ce cauți unde bate luna/ Pe-un alb izvor tremurător/ Și unde păsările-ntruna/ Se-ntrec cu glas ciripitor?* (Mihai Eminescu)

d) *Ca Lazăr la auzul duioaselor porunci,/ Oricând și orideunde mă vei striga pe nume,/ Chiar de-aș zăcea în groapă cu lespeda pe mine,/ M-aș ridica din moarte ca să alerg la tine.* (Vasile Voiculescu)

2. Precizează felul subordonatelor introduse prin adverbul relativ *unde* în frazele:

a) *Atunci ai să te poți duce unde n-au putut merge frații tăi.* (I. Creangă) _____

b) *Nu știi dacă cunoaște careva dintre cei mai tineri unde a fost prisaca lui Buburuz.* (Mihail Sadoveanu) _____

c) *Îi convinseseră să discute cu toții unde va pescui.* (Petru Dumitriu) _____

d) *Nu se știe unde se vor opri.* _____

e) *Problema lor a rămas unde să plece în vacanță.* _____

f) *Mi-a rămas pentru totdeauna în amintire locul unde te-am văzut prima oară.* _____

3. Arată care este valoarea morfologică a cuvântului *unde* în fiecare dintre exemplele următoare și, acolo unde este cazul, funcția sintactică/ rolul sintactic:

a) *Căci unde-ajunge nu-i hotar...* (M. Eminescu) _____

b) *Dar unde mai sunt astăzi, să ție-aceleași căi,/ Tustrei copiii veseli, de-atunci, din cărioară?* (Ion Pillat) _____

c) — *Mergi și tu cu ei?* _____

— *Da de unde!* _____

d) *Zăreau, unde și unde, pâlcuri de păsări călătoare.* _____

e) *Mihnea îi răspunse scurt, unde nu se pot înțelege de-a dreptul.* (Alexandru Odobescu) _____

f) *Și unde nu dă o căldură ca aceea...* (I. Creangă) _____

g) *Unde soarele pătrunde/ Printre ramuri a ei unde,/ Ea în valuri sperioase/ Se ascunde.* (Mihai Eminescu) _____

4. Desparte frazele următoare în propoziții; arată felul predicatelor; analizează Ccl și/sau propozițiile CL:

a) *Colo unde stau Carpații cu de stânci înalte coaste,/ Unde paltinii pe dealuri se înșir ca mândră oaste;/ Munții țeapăna lor frunte o suiau-n-albastre bolți.* (Mihai Eminescu)

b) *Pe unde trece ea, fața pământului se ususcă, satele se risipesc, târgurile cad năruite. Mers-am asupra ei cu bătălie, dar n-am isprăvit nimica.* (Mihai Eminescu)

c) *Unde este puterea, acolo-i și dreptatea.* (folclor)

d) *Ai să pleci unde zic eu.* (Ion Creangă)

5. Ai citit romanul *Baltagul* de Mihail Sadoveanu. Scrie o scurtă compunere în care să prezinți drumul Vitoriei Lipan în căutarea soțului, utilizând cât mai multe Ccl și CL; subliniază-le diferit.

○ **Moment ortografic**

Taie formele incorecte ale adverbelor și ale locuțiunilor adverbiale de loc: *ici-cololici, colo; pretutindenii/pretutindenea; din loc în loc/din-loc-în-loc; dinafară/din afară; ori-și-unde/orișiunde; ori încotro/oriîncotro; dedesubt/dedesupt; unde și unde/unde și-unde; jur-împrejur/jurîmprejur; nici unde/niciunde.*

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE TIMP (Cct)

(= CÂNDVA; del până CÂND)

1. Stabilește valorile morfologice și funcțiile sintactice/ rolul sintactic ale cuvintelor subliniate în enunțurile următoare:

- a) S-au oprit înaintea școlii. _____
- b) Înainte plecării în tabără n-am dormit deloc. _____
- c) Înainte! _____
- d) Înainte de casa bunicilor se găsește o fântână. _____
- e) Înainte de a mânca te speli pe mâini. _____
- f) Aproape să nu te recunosc. _____
- g) Stă aproape. _____
- h) Voi vă sculați aproape de prânz. _____
- i) Aproape de școală este un părculeț. _____

2. Analizează complementele circumstanțiale de timp din exemplele următoare:

a) Lasă șaua, sai pe mine/ Și de coamă țin-te bine,/ Ca s-arăt la bătrânețe/ Ce-am putut la tinerețe./ (Folclor)

b) Noaptea-l coace și ea, luna. (Tudor Arghezi)

c) Noaptea trecută n-am putut dormi de zgomot.

d) Înaintând cu greu prin zloată, a auzit glasuri îndepărtate.

e) Înainte păreai altfel.

f) Din când în când se oprea din povestit, suspinând.

g) Când o să vii?

h) Pe vremea noastră totul era altfel.

i) De câteva ori pe zi și de câteva ori pe noapte trenurile străbat, cu șuiere lungi și cu vuiet de poduri metalice, pădurile și munții Bucovinei. (Geo Bogza)

j) Am locuit ani mulți pe valea Cernei.

k) După zugerăvit a plecat în excursie.

3. Alcătuieste șase propoziții în care să folosești cuvintele *dimineața* și *primăvara* cu valoare adverbială și substantivală, cu funcțiile sintactice de subiect și de complement circumstanțial de timp:

4. Identifică Cct din textele următoare și precizează valorile lor morfologice:
a) *Să mă las iar în cea vale/ Cu-o pereche de pistoale!* (Folclor)

b) *Credința lor, a noastră-i acum și-ntotdeauna!* (Zaharia Bârsan)

c) *... de copil eu m-am luptat/ În rând cu Volbură-mpărat.* (George Coșbuc)

d) *O cunoșteam de mică.*

e) *Brațul se încorda ridicând nuiaua, sfoara întinsă tremura ieșind din apă și deodată zvâcnea deasupra luciului...* (Mihail Sadoveanu)

f) *Plecăm la pescuit până a nu răsări soarele.*

g) *Pe parcursul discuției i-am înțeles punctul de vedere.*

5. Alege, dintre locuțiunile prepoziționale cu regim de genitiv/de acuzativ, pe acelea care pot preceda un substantiv/pronume cu funcția sintactică de Cct și alcătuiește exemple cu patru dintre ele.

G. – *în fața, în jurul, în spatele, în mijlocul, în timpul, pe vremea, de-a lungul, de-a latul, în preajma;*

Ac. – *în jur de, în loc de, aproape de, înainte de.*

○ **Moment ortografic**

Alege varianta corectă în fiecare enunț:

- *Spectacolul începe la ora/ orele 19.*
- *Poetul Mihai Eminescu s-a născut la/ în anul 1850.*
- *Examenele au loc între/ în zilele de 15 și 16 august.*
- *Nici o dată/ niciodată nu este mai importantă ca ziua mamei.*
- *Nu te voi părăsi nici o dată/ niciodată.*
- *Nu a zâmbit nici când/ nicicând ai plecat.*

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE TIMP/TEMPORALĂ (CT) – I

1. Fă expansiunea cuvintelor subliniate după modelul dat, fiind atent la faptul că apar, frecvent, modificări structurale:

Îi cunoștea de mici. = Îi cunoștea (Pv) (PPr) ¹/de când ei erau copii (Pn) mici. (CT)²/

Înainte de plecare fă-ți cruce. _____

Vom porni până a nu începe ploaia. _____

Au ajuns la cabană după voi. _____

Ajuns acasă, a și deschis televizorul. _____

2. Analizează exemplele următoare, stabilind valoarea morfologică a regentului fiecărei subordonate CT; fă și contragerea acestora:

a) *Când mă deșteptai a doua zi, numai după o clipă parcă de somn, băgai de seamă că soarele fusese cu mult mai harnic decât mine...* (Calistrat Hogaș)

b) *Când tremurându-și jalea și sfiala/ Un cânt pribeag îmbrățișează firea,/ Și-un trandafir crescut în umbră moare/ Și soare nu-i să-i plângă risipirea,/ Eu plâng atunci, (...)* (O. Goga)

c) (...) *a zburat cu puii zdraveni, pe când ăl rănit striga cu deznădejde.* (Ioan Alexandru Brătescu-Voinești)

d) *Și apoi, când venea moșneagul de unde era dus, gura babei umbla cum umblă melița.* (Ion Creangă)

e) *Și una e să mori la datorie, când te izbește un glonț sau o schijă, și alta e să fii legat de stâlp și să te execute plutonul de execuție.* (Marin Preda)

f) *Iar Ștefan-vodă Tomșa, dacă omori pre Despot-vodă la Suceava și bătu pre Mircea-vodă, se întoarce la Iași.* (Grigore Ureche)

g) *După ce a ruinat de ajuns pe nenorocitul boier, care nu l-a lăsat să piară de foame pe drumuri, și după ce și-a luat rangul de pitar, la care nu era vătav să nu aspire, omul nostru caută un pretext și părăsește casa stăpânului, tocmai atunci când acesta simte mai mare nevoie de dânsul.* (Nicolae Filimon)

3. Completează spațiile libere cu CT sau cu regentele unor CT, în funcție de relatori, de corelativi și de context.

- Când _____, păsările călătoare își pornesc exodul.

- În timp ce urca muntele, _____.

- După ce răsare soarele, _____.
- Cum _____, s-a și repezit la frigider.
- Îndată ce _____, mă scol din pat și fac un duș.
- Ce făcea bunicul când _____?
- Iau autobuzul ori de câte ori _____.
- Cât timp merg cu metrourl _____.
- Plecăm la pescuit înainte să _____.

4. Construiește mai multe fraze în care să apară propoziții subordonate introduse prin adverbul relativ *când*:

- SB – _____
- PR – _____
- AT – _____
- CD – _____
- CI – _____
- CT – _____

5. Precizează valorile morfologice și funcțiile sintactice/ rolul sintactic ale cuvântului *cum* în enunțurile următoare:

- a) *Cum ai procedat? m-a întrebat bătrânică.* _____ / _____
- b) *Nu se știe cum va fi vremea în week-end.* _____ / _____
- c) *Cum a intrat, îndată s-a dus la bucatărie.* _____ / _____

6. Scrie o scurtă compunere în care să prezinți o zi obișnuită de școală. Folosește cel puțin trei Cct exprimate prin verbe la moduri nepersonale și trei propoziții CT.

○ **Moment ortografic**

Scrie gerunziul negativ al verbelor derivate cu ajutorul prefixului *în-* de la cuvintele de bază:

- alb* – _____ ; *balsam* – _____ ;
- bărbat* – _____ ; *condei* – _____ ;
- drept* – _____ ; *fașă* – _____ ;
- groază* – _____ ; *nod* – _____ ;
- pachet* – _____ ; *preajmă* – _____ .

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE TIMP/TEMPORALĂ (CT) – 2

1. Notează C (corect) sau I (incorect) în dreptul enunțurilor de mai jos:

- Propoziția CT/ temporală nu se desparte prin virgulă de regentă.
- Cuvântul *cum* poate deveni, prin conversiune, conjuncție subordonatoare.
- În fraza: *Înainte să plece la școală își verifică ghiozdanul.* prima propoziție este CT.
- Unele adverbe nehotărâte pot avea rol de conectori frastici subordonatori.
- Locuțiunile prepoziționale pot preceda pronume negative cu rol de relator în frază.
- Adverbul *orișicând* este format prin compunere.
- Pronumele relativ *cui* din propoziția CT: *Ai venit ¹/înaintea cui era stabilit ²/să deschidă ușa.³* îndeplinește funcția de subiect al ultimei propoziții (propoziții împletite).
- În fraza: *Cum a intrat, pe loc s-a culcat.*, cuvintele subliniate reprezintă un corelativ adverbial al CT, îndeplinind funcția de Cct în regentă.
- Un verb la participiu (cu valoare adjectivală) nu poate fi expansionat/ dezvoltat într-o subordonată CT.
- Contragerea subordonatei CT din fraza: *Când l-am auzit, ți-am înțeles reacția.* se face punând verbul predicat la modul gerunziu și eliminând relatorul/ conectorul *când*. Rezultă un Cct exprimat prin verb la un mod nepredicativ: *Auzindu-l, ...*

2. Alcătuieste cinci fraze în care să existe propoziții CT; utilizează, în regenta fiecăruia, câte un corelativ din seria: *abia, apoi, atunci, și, pe urmă, numai iaca, doar ce, de atâtea ori, deodată, iaca și, pe loc, îndată.*

3. Arată valorile morfologice și funcțiile sintactice ale cuvântului *și* în exemplele:

- a) *Ai și terminat lucrarea?* _____
- b) *Verbul și substantivul sunt părți de vorbire flexibile.* _____
- c) *Și-a luat la teatru bluza cea nouă.* _____
- d) *Și-a amintit târziu că avea temă.* _____
- e) *Și-am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea așa.* _____

4. Desparte frazele următoare în propoziții; stabilește tipul de raport semantic caracteristic CT, notând: A = anterioritate, S = simultaneitate, P = posterioritate:

- *Mă îndreptam spre școală în timp ce tu abia te sculaseși.*
- *Imediat ce-l zări se schimbă la față.*
- *Până ce mama s-a dus în pod, eu mi-am făcut o salată.*
- *Am plecat înainte ca tu să te fi trezit.*
- *Cât timp exersezi la vioară, eu pictez.*
- *Salvarea a venit înainte să ajungă echipajul de poliție.*
- *După ce îți faci temele poți merge la joacă.*

5. Identifică propozițiile subordonate CT din frazele de mai jos, menționând și relatoriile și corelativele acestora (dacă există):

a) *Cucoșul, cum scăpă din mâinile moșneagului, fugi de-acasă și umblă pe drumuri. Și cum mergea el pe un drum, numai iacă găsește o punguță cu doi bani.* (Ion Creangă)

b) *Doar ce începuse să exerseze, că s-a luat curentul.*

c) *Când doarme plugul pe roțile/ În pacea serilor de toamnă,/ La voi coboară Cosânzeana,/ A visurilor noastre doamnă.* (Octavian Goga)

d) *După ce a spus ce avea pe suflet, a plecat la serviciu.*

e) *De câte ori încerca să spună ceva, de atâtea ori se oprea, suspinând.*

f) *Eu, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca aceste, iute mă sui în pod, umflu pupăza de unde era, sai cu dânsa pe sub streșina casei și mă duc de-a dreptul în târgul vitelor.* (Ion Creangă)

g) *Pe când cu zgomot cad/ Izvoarele-ntruna,/ Alunece luna/ Prin vârfulung lungi de brad.* (Mihai Eminescu)

h) *Iar a doua zi, când mă deșteptai și-mi aruncaii privirea peste împrejurimi, Firea întregă mi se păru ca răsărită atunci, pentru întâiași data, din sânul adânc al apelor creațiunii.* (Calistrat Hogaș)

i) *Frumoasă ești, pădurea mea,/ Când umbra-i încă rară/ Și printre crengi adie-abia/ Un vânt de primăvară...// Când de sub frunze moarte ies/ În umbră viorele,/ Iar eu străbat hugeacul des/ Cu gândurile mele...* (George Topîrceanu)

j) *Când îl văzu fata, îl rugă ca pe Dumnezeu să o scape de zmeu, care, zicea ea, e hotărât ca, îndată ce se va face sănătos bine, să o silească oricum să se însoțească cu dânsul.* (Petre Ispirescu)

○ **Moment ortografic**

Desparte în silabe cuvintele următoare:

substantiv – _____ ;	circumstanțial – _____ ;
deodată – _____ ;	transformare – _____ ;
contragere – _____ ;	propoziție – _____ ;
anterioritate – _____ ;	îngenunchere – _____ ;
exersare – _____ ;	înainte – _____ ;
subiectivitate – _____ ;	înfundătură – _____ ;
eliminator – _____ ;	neîndestulător – _____ ;
antarctic – _____ ;	anonim – _____ ;

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE MOD (Ccm)
(= CUMVA, CÂTVĂ)

1. Analizează sintactic și morfologic cuvintele subliniate din enunțurile următoare, indicând și termenul regent al fiecăruia:

a) *Atunci eu iute mă dau pe-o creangă mai spre poale și odată fac: zup! în niște câneapă care se întindea de la cireș înainte.* (Ion Creangă)

b) *Tot mai miroase via a tămâios și coarnă.* (Ion Pillat)

c) *Nădejdea mea ascunsă nu mințise/ Și nu-n zadar făcusem drumul lung.* (Alexandru Philippide)

d) *Se-nchide înserarea ca o carte/ Și sufletul în foi, ca o zăloagă.* (Tudor Arghezi)

e) *Te văd ca o umbră de-argint strălucită./ Cu-aripi ridicate la ceruri pornită./ Suind, palid suflet, a norilor schele.* (Mihai Eminescu)

f) *La noi nevestele plângând/ Sporesc pe fus fuiorul/ Și-mbrățișându-și jalea plâng/ Și tata, și feciorul.* (Octavian Goga)

g) *Viața se scurgea aici fără conflicte mari.* (Marin Preda)

2. Scrie șase enunțuri în care să folosești adverbul de mod *bine*, cu funcția de Ccm, la toate gradele de comparație:

3. Subliniază, în lista următoare, adverbele formate prin derivare cu sufixe și scrie apoi patru enunțuri în care să folosești patru dintre ele cu funcția sintactică de Ccm:

bătrânesc, bătrânește, bătrâior, bătrânețe, îmbătrânește, tinerel, tineret, tinerește, întineri, târâș, târâtoare, româtime, românește, furișă, furiș, desiş, desime, mișelie, mișelește, româncă, românesc, mutește, amuți, amuțește, ameșitor, ameșește.

4. Subliniază cu două linii Ccm comparative (comparantul) din următoarele exemple; încercuiește și comparatul fiecăruia, precizându-i funcția sintactică și cazul/modul:

a) *Aceasta este mai degrabă toporaș decât violetă.* _____

b) *Pentru banchet am ales mai greu pantofii decât rochia.* _____

c) *Povestea mai frumos despre bunici decât despre prieteni.* _____

d) *Examenul le este mai folositor colegilor decât mie.* _____

e) *Oare corectitudinea era odinioară la fel de rară ca azi?* _____

f) *Are mai mult de scris decât de citit.* _____

g) *Mai ușor decât a nu participa este a te implica.* _____

5. Alcătuieste patru enunțuri în care să folosești, cu rol expresiv, comparații cu funcția sintactică de Ccm:

6. Alege, dintre următoarele părți de vorbire, pe acelea care pot fi regente pentru Ccm și construiește câte un enunț pentru fiecare situație: *substantiv, locuțiune substantivală, adjectiv, locuțiune adjectivală, numeral cardinal cu valoare substantivală, verb, locuțiune verbală, adverb, prepoziție, conjuncție, interjecție predicativă, interjecție onomatopeică:*

Moment ortografic

Taie formele scrise greșit ale următoarelor adverbe/ locuțiuni adverbiale de mod:

astfel/asfel; asemenea/asemenea; cu nemiluita/cu ne-miluita; intradevăr/ într-adevăr; dejaba/degeaba; pe din afară/pe dinafară; bunioară/bunăoară; de loc/deloc; defel/de fel; pur și simplu/pur-și-simplu; fără tăgadă/fărătăgadă; nicidecum/nici decum; alfel/altfel.

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE MOD/MODALĂ (CM) – I

1. Transformă cuvintele subliniate din exemplele următoare în propoziții subordonate corespunzătoare:

- a) *A dispărut fără a lăsa vreo adresă.* _____
b) *Ești nevoit să lupți din răspuțeri.* _____
c) *Era frumoasă de nespus.* _____

2. Subliniază predicatul și împarte textele în propoziții, indicând felul acestora; stabilește rolul sintactic/funcțiile sintactice ale cuvântului *cum*:

- a) *Și s-așază toți la masă, cum li-s anii, cum li-i rangul./ Lin vioarele răsună iar cobza ține hangul.* (Mihai Eminescu) _____
b) *Cum a dat Dumnezeu, an,/ Holde mândre lui Troian,/ Astfel să dea și la voi,/ Ca s-avem parte și noi!* (Folclor) _____
c) *Cum o văzu, inima i se strânse ca într-un clește.* (I. Slavici) _____
d) *Cum ai procedat nu este bine.* _____
e) *Încă mai părea cum este pasărea cerului.* _____
f) *Nu știu cum să-ți explic rezolvarea.* _____
g) *Se gândise mult cum să procedeze.* _____
h) *Felul cum a rezolvat problema a fost surprinzător.* _____

3. Identifică propozițiile CM din exemplele următoare; încercuiește relatoriile și încadrează eventualele corelative:

- a) *Cum îți vei așterne, așa vei dormi.* (Folclor) _____
b) *Așa va proceda, cum l-ai învățat când era mic.* _____
c) *Copiii, așa săraci cum rămăseseră, creșteau cum crește răchita-n prundișul apăsos, iar muma lor întinerea...* (I. Slavici) _____
d) *Cărăbușul se făcu mai mic decât era, ținându-și sufletul.* (E. Gârleanu) _____
e) *Cum o vede, maiorul se oprește o clipă, ca și cum ar vrea să se reculeagă, fiind surprins de inamic.* (I.L. Caragiale) _____
f) *Te voi sluji cum am slujit și pe tată-tău.* (Petre Ispirescu) _____
g) *Părea că-i ceva frânt în el; umbla aplecat de spate, ca și când ar duce o povară grea.* (Ion Agârbiceanu) _____
h) *Când treci, zveltă și fragedă, odată cu zorile,/ de parcă ai căuta la tulpina curcubeului comorile,/ nu-ți întoarce profilul peste umăr...* (N. Stănescu) _____

4. Completează spațiile libere cu propozițiile CM impuse de context:

- Cât _____, atâta a cumpărat.
- L-am condus la gară, așa cum _____.
- Pe cât _____, pe atât era de silitor.
- M-a privit ca și cum _____.
- Decât să _____, mai bine să lenevească.
- Fără să _____, a pus rezultatul.
- Așa de tare se bucura, de parcă _____.

- Pe măsură ce _____, te înseninai la față.
- Zâmbea liniștit, ca și cum _____.

5. Precizează felul propozițiilor din zicalele următoare; analizează CM și Ccm din textele următoare; precizează valorile morfologice ale relatorilor:

a) *Nu e bine să vorbești fără îndestul să gândești.*

b) *Fără să aibă grijă de copii, niciun părinte nu poate trăi.*

c) *Decât să ai un car de frumusețe, mai bine un dram de minte.*

d) *E mai sigur să întrebi de două ori, decât să greșești o dată.*

e) *E plin de noroc cum e broasca de pene.*

6. Încercuiește **A** (adevărat) sau **F** (fals) în funcție de afirmațiile din enunțurile următoare:

A/F – Subordonata circumstanțială de mod se desparte întotdeauna prin virgulă de termenul regent.

A/F – Subiectul propoziției CM din fraza: *L-am propus pentru premiere, așa cum merita.* este subînțeles.

A/F – În fraza: *Cum îl văzu, îl și cunoscu.*, prima propoziție este CM.

A/F – Pronumele din fraza anterioară îndeplinește, în ambele propoziții, funcția sintactică de complement direct.

A/F – În propoziția subordonată din fraza: *Nu se știe cum a fost proiectul.*, adverbul relativ *cum* are funcția sintactică de nume predicativ.

A/F – Cuvântul *cum* poate avea valoare adjectivală.

A/F – Corelative ale propozițiilor CM pot fi adverbele de mod *așa, astfel, atât.*

A/F – Propozițiile subordonate pot fi în raport de coordonare.

A/F – Relația de subordonare se realizează cel mai frecvent prin juxtapunere.

○ **Moment ortografic**

Subliniază cu roșu formele incorecte din enunțurile următoare:

- *Preferă să procedeze altfel/ alt fel.*
- *A solicitat altfel/ alt fel la masă.*
- *Nici de cum/ nicidecum a procedat ea nu sunt mulțumită.*
- *N-are dreptate nici de cum/ nicidecum.*
- *Oricum/ ori cum a-i da-o, nu e bine.*
- *Ori cum/ oricum spui tu, oricum/ ori cum spune el, așa vom face.*

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE MODI MODALĂ (CM) – 2

1. Identifică propozițiile subordonate din textele următoare; indică valoarea morfologică a elementelor regente și a relatorilor propozițiilor CM; selectează și analizează morfologic Ccm:

a) *L-am auzit înșine în ultimele rânduri, să recite sute de versuri, ca și când ar fi citit într-o carte.* (Ion Ghica) _____

b) *Vezi-l pe român când vine primăvara, cum i se umple sufletul de bucurie, cum îi crește inima în piept ca frunza în pădure.* (V. Alecsandri) _____

c) *Pe când însă, pe sub șure și la vatra bordeiului, ospăturile și paturile se gătesc după cum pe fiecare-l taie capul, limbile se dezmoțesc.* (Al. Odobescu) _____

d) *Cum nu se dă scos ursul din bârlog, țăranul de la munte, strămutat la câmp, și pruncul, dezlipit de la sânul mamei sale, așa nu mă dam eu dus din Humulești în toamna anului 1855, când veni vremea să plec la Socola, după străduința mamei.* (Ion Creangă) _____

e) *...mergea ca praștia sărind peste gropi, peste mușuroaie, peste bușteni, fără să-l mai pot opri, fără să cunosc locurile și fără să știu unde mă ducea.* (I.L. Caragiale) _____

f) *Calul se clatină încet la dreapta ori la stânga, după cum pune femeia piatra.* (Ion Agârbiceanu) _____

g) *De abia când soarele se apropia de asfințit, mulțimea izbuti să se urnească de la primărie în jos, spre curtea lui Iuga, sporovăind și gâlcevind, parc-ar fi mers la nuntă.* (Liviu Rebreanu) _____

2. Construiește fraze în care să apară, introduse prin adverbul *cât*, propozițiile subordonate indicate:

SB – _____

PR – _____

CD – _____

CI – _____

AT – _____

CM – _____

3. Precizează valoarea morfologică a cuvântului *a* în exemplele următoare:

a) „*A*” este prima literă a alfabetului. _____

b) *Lucrările a doi copii păreau identice.* _____

c) *A! asta nu e ce ți-am cerut.* _____

- d) Colega mea a scris o poveste. _____
- e) Datoria oricărui elev este de a se pregăti. _____
- f) Aici miroase puternic a parfum. _____
- g) Părerea aceasta este a colegului tău. _____
- h) Banca a doua s-a deteriorat. _____
- i) Diploma voastră este la panou, a clasei noastre este la director. _____
- _____
- j) A veni ea mâine și-a vedea ce-a păți! _____
- k) Stă de-a dreapta Tatălui. _____
- l) Se dădu de-a dura prin iarbă. _____

4. Completează spațiile libere cu propozițiile regente ale CM indicate; precizează valoarea morfologică a relatorilor:

- a) *Parcă n-ar avea suflet, așa* _____ ; _____
- b) _____ *decât ești tu.* _____
- c) *Ca și cum n-ar fi auzit,* _____ ; _____
- d) _____ *ca și când nu ar fi fost vinovată.* _____
- e) _____ *după cum bate vântul.* _____
- f) _____ *fără să se scuze.* _____
- g) _____ *după cum s-a comportat.* _____
- h) *Fără ca mâine să plece* _____ . _____
- i) _____ *cum vrei.* _____
- j) *Cât poți de bine, atâta* _____ . _____
- k) _____ *oricât de mult vrei.* _____
- l) *Oricum vrei, așa* _____ . _____
- m) *Cu cât vorbește mai mult, cu atât* _____ . _____

5. Găsește, în tezaurul lingvistic folcloric, zece comparații sugestive cu rol de caracterizare a unor persoane (calități și/ sau defecte).

6. Scrie, pe o foaie separată, un portret al unei persoane dragi, în care să utilizezi CM și Ccm comparative.

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CAUZĂ (Cccz)
(DIN CAUZA/ CAUZĂ)

1. Analizează sintactic și morfologic cuvintele subliniate din exemplele următoare:
a) Când îi privești împiedecați în fier,/ Par, el de bronz și vitele-i de piatră. (Tudor Arghezi)

b) Departate sunt de tine și singur lângă foc... (Mihai Eminescu)

c) Toamna și-a întins marama de aramă pe zăvoi; (Ion Pillat)

d) Dușmănit vei fi de toate fără-a prinde chiar de veste. (Mihai Eminescu)

e) De treci codri de aramă, de departe vezi albind/ Și-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint. (Mihai Eminescu)

f) Codrul clocoti de zgomot și de arme și de bucium. (Mihai Eminescu)

2. Subliniază complementele circumstanțiale de cauză din exemplele ce urmează; precizează părțile de vorbire prin care sunt exprimate:

a) Tremura de frig doar privind la zăpada așternută pe drum. _____

b) S-au speriat de voi. _____

c) Se bucura datorită celor trei. _____

d) De asta nu ai venit, că ți-era somn? _____

e) Va fi sancționat pentru a nu-și fi respectat promisiunea. _____

f) Câștigând meciul decisiv, au intrat în prima divizie. _____

g) Toată lumea îl lăuda de serios ce era. _____

h) Mă doare capul de tare ce-au vorbit. _____

3. Arată în ce caz sunt cuvintele cu funcția sintactică de Cccz din exemplele date; încercuiește prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale care le precedă:

a) În anul acesta ai cam avut de tras cu examenul. _____

b) Nu s-a speriat de cei doi. _____

c) Din cauza ploii n-au mai plecat la mare. _____

d) A fost pedepsit din pricina aceluia. _____

e) S-a impus datorită sprijinului vostru. _____

f) Mulțumită ție, mamă, am ajuns om. _____

g) O să fii premiat pentru sârguința ta. _____

h) A lipsit de la test din cauză de boală. _____

4. Analizează complementele circumstanțiale de cauză din textele date, indicând și cuvintele regente ale acestora (nu uita că mai întâi trebuie să-ți stabilești propozițiile):

a) *Mai bine-ar fi pentru blândețe să-l asculte și să-l iubească și cu dragoste să-l slujească, decât de frică și de groază să i se plece.* (Grigore Ureche)

b) *Din pricina plămânilor săi șubrezi nu se putuse dedica unei cariere militare.* (Nicolae Breban)

c) *Mătușa Măriuca lui moș Andrei vine la noi c-o falcă-n cer și cu una-n pământ și se ia la ciondănit cu mama din pricina mea.* (Ion Creangă)

d) *Drumul a fost și scurt și lung, lung de neastâmpăr, scurt de gânduri.* (I.L. Caragiale)

e) *Să nu mai faci cum ai făcut/ S-aduni la tine satul/ De veselă că ți-ai văzut/ Acasă iar băiatul!* (George Coșbuc)

f) *De ce nu pot fi Zeus, stăpân pe slăvi?* (Vasile Voiculescu)

5. Alcătuieste scurte enunțuri în care să utilizezi prepoziția *pentru* ca element de relație ce va preceda:

Np: _____

Ci: _____

Ccz: _____

Asp: _____

6. Scrie o „notiță de jurnal” în care să-ți motivezi dorința de a te înscrie la un cerc artistic/sportiv, folosind cel puțin patru complemente circumstanțiale de cauză:

Moment ortografic

Încercuiește formele corecte din exemplele următoare:

datorită *munci/ muncii*; din cauza *a multora/ multora*; grație *mamii/ mamei*;
mulțumită *învățăturii/ învățături*; din cauza *inspecții/ inspecției*; din pricina
boalei/ bolii; datorită *la cei trei/ celor trei*; din cauza *fricii/ fricei*.

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE CAUZĂ/ CAUZALĂ (CZ) I

1. Transformă părțile de propoziție subliniate în subordonatele corespunzătoare; menționează rezultatul obținut:

a) Pierzându-și biletul, a fost amendat.

b) A suferit mult din cauza trădării.

c) Te dureau capul, de foame ce-ți era.

d) Simona a câștigat de bine ce-a jucat.

e) De asta îl apreciază, pentru a-și fi ținut fruntea sus în ocazii dificile.

2. Precizează valoarea morfologică a conectorilor propozițiilor cauzale din exemplele următoare:

a) Unde a fost prea supărat, de asta a întârziat la festivitate. _____

b) Se utilizează corelativi, deoarece ajută la identificare. _____

c) Unde pleci, că abia ai ajuns acasă? _____

d) Întrucât au pierdut, nimeni nu-i mai acceptă. _____

e) Din pricină că vorbea întruna, nimeni nu-l mai invita. _____

f) Ia-ți hainele de acolo, că mă superi. _____

g) Nu plângea pentru ce bănuiești tu. _____

h) Se supăraseră din cauza cui o lovise din greșeală. _____

i) A câștigat datorită căruia o sprijinise necondiționat. _____

3. Desparte frazele următoare în propoziții și precizează felul acestora; menționează valoarea morfologică a regentelor și eventualele corelative ale propozițiilor CZ:

a) De vreme ce nu doreai să participi la competiție, de ce ai mai promis că vii?

b) Dar eu râd, căci mi-am adus aminte de un prieten... (Mihail Sadoveanu)

c) Am tăcut și m-am rușinat că n-am priceput de la început ce-a vrut să-mi spună bunicul. (Eugen Jianu)

d) De aia se întristase, fiindcă nu găsisese pe nimeni capabil s-o ajute.

e) Mi-e inima de lacrimi plină,/ Că-n ea s-au îngropat mereu/ Ai mei, și-o să mă-ngrop și eu. (George Coșbuc)

f) De asta nu-l mai crede nimeni, fiindcă se dovedise că a mințit prima oară.

4. Fă analiza completă a propozițiilor subordonate circumstanțiale cauzale din exemplele următoare:

a) *Timpul mort și-ntinde trupul și devine vecinicie,/ Căci nimic nu se întâmplă în întinderea pustie,/ Și în noaptea neființei totul cade, totul tace,/ Căci în sine împăcată reîncep-eterna pace...* (Mihai Eminescu)

b) *Astfel, într-a vecinicieii noapte pururea adâncă,/ Avem clipa, avem raza, care tot mai ține încă.../ Cum s-o stinge, totul piere, ca o umbră-n întuneric,/ Căci e vis al neființii universul cel himeric...* (Mihai Eminescu)

c) *Aș vrea să plâng de fericit,/ Că simt suflarea ta divină,/ Că pot să văd ce-ai plăsmuit.* (George Coșbuc)

d) *D. Lefter a trimis turbatului o scrisoare, cerând, cu tot respectul, un concediu de două-trei zile, pe motiv că nu se simte deloc bine.*

e) *O! dar, atunci în pieptu-mi simt inima că saltă/ Ca la un glas de frate iubit și așteptat,/ Căci gingașele broaște sunt dulci poeți de baltă,/ Precum mulți poeți gingași sunt broaște de uscat.* (Vasile Alecsandri)

f) *Eu nu cânt că știu cânta,/ Dar mi-e dragă țara mea./ Eu nu cânt că știu să cânt,/ Dar mi-e drag acest pământ.* (Maria Banuș)

g) *Te ispitește jindul să-mbraci și fericirea,/ Cum pui, pentru petreceri, o rochie de brocarte;/ Dar trebuie-nfruntată cu spaimă, ca o moarte:/ Căci ea, ca să pătrundă, îți sparge-alcătuirea,/ Prefăce în genune lăuntrul tău, anume/ Ca să încapă-acolo, cu ea, întreaga lume...* (Vasile Voiculescu)

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE CAUZĂ/ CAUZALĂ (CZ) 2

1. Realizează contragerea subordonatelor circumstanțiale cauzale din exemplele următoare:

a) *Din cauză că nu se simțea bine, n-a mai venit la teatru.*

b) *Cum nu s-a întors până la miezul nopții, părinții s-au speriat.*

c) *Fiindcă ea procedase corect, toată lumea a apreciat-o.*

d) *Pentru că avea foarte multe de spus lumii, s-a hotărât să scrie o carte.*

e) *S-a speriat din pricina cui se ascunsese după ușă.*

2. Alcătuieste scurte fraze în care să apară propoziții subordonate diferite introduse prin cuvântul *cum*; precizează valorile morfologice și funcțiile sintactice/ rolul sintactic ale acestuia în fiecare caz; pune, unde este posibil, și corelativul:

- PR: _____

- SB: _____

- AT: _____

- CD: _____

- CI: _____

- CM: _____

- CT: _____

- CZ: _____

3. Analizează frazele următoare, precizează felul predicatelor și evidențiază subordonatele cauzale, precum și relatorii acestora:

a) *Și să nu credeți că nu mi-am ținut cuvântul de joi până mai de-apoi, pentru că așa am fost eu, răbdător și statornic la vorbă, în felul meu.* (Ion Creangă)

b) *Ce! oare socotit-ați voi că, unde a răposat Ciobanul, o să rămână turma în ghearele voastre ca să o jăfuiți după cum vă place?* (Al. Odobescu)

c) *Și amândoi bătrânii aceștia erau albi ca iarna și posomorâți ca vremea cea rea, din pricină că nu aveau copii.* (Mihai Eminescu)

d) *Cum, acasă, nu se ocupa nimeni de mine, am rămas o vreme destul de îndelungată în sama monitorilor.* (Mihail Sadoveanu)

e) *Cum însă sufletul meu niciodată n-a fost în stare să ducă prea multă vreme, în spate, povara ucigătoare a sublimului, și cum puterile întunericii, în urgia răzvrătirii lor, izbise, pe toate glasurile, clapele imense ale claviaturilor făpturii, aș fi ajuns în cele din urmă să găsesc banală și monotonă această rodomontadă a stihurilor...* (Calistrat Hogaș)

f) *De când te-aștept aproape-am și albit.../ Dar fiindcă-mi intri-n casă-ntâia oară,/ Te rog să nu-mi faci casa de ocară.../ Nu te grăbi să-mi intri pe furiș,/ C-abia sosisi...* (Ion Minulescu)

4. Alcătuieste, pe o foaie separată, o compunere în care să argumentezi, folosind și propoziții subordonate circumstanțiale de cauză, preferința pentru cinematograful, pentru textele narative sau pentru un anumit personaj.

○ **Moment ortografic**

Taie formele incorecte din exemplele următoare:

Gândituv-ați/Gânditu-v-ați la asta? Auzita-ți/Auzit-ați de-un Mihai? Văzutul-ai/Văzutu-l-ai căci/că plângea? Da-ia/D-aia no/n-a venit, fiindcă/fincă iera/era bolnav/bonlav. Amintindumil/Amintindu-mi-l, am constatat că îmi plăcu-se/plăcuse. Plângea datorită/din cauza dureri/durerii de cap. Datorită/Din cauza vremi/vremii favorabile recolta a fost mare anul trecut. Văzându-se/Văzându-se descoperit, a decis să fugă. I-a/Ia seamă, că/intrucât curtea e plină/e plină curtea și nu se știe/știe dacă v-ei/vei poate/putea să te inpui/impui.

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE SCOP (Ccs)
(ÎN/ CU SCOPUL, ÎN VEDEREA)

1. Analizează sintactic și morfologic cuvintele subliniate în exemplele următoare:

a) *Învață zilnic pentru a absolvi cu notă mare.*

b) *Plăcerea de a citi este mare doar pentru unii.*

c) *Se gândea la a găsi o soluție mai bună.*

d) *Ea poate candida la titlul olimpic.*

e) *Venise pentru examen.*

f) *Florile pentru mama sunt minunate.*

g) *O admir pentru succesele de la olimpiade.*

2. Identifică funcțiile sintactice și valorile morfologice ale termenilor precedați de cuvântul *la* sau ale acestui cuvânt, dacă are valoare morfologică diferită:

a) *Pleacă la munte vinerea viitoare.* _____

b) *Va merge la pescuit cu bunicul lui.* _____

c) *Se gândise mult la soluția problemei.* _____

d) *„La” este o prepoziție simplă.* _____

e) *Gândul la filmul de mâine nu-i da pace.* _____

f) *Tu păreai mereu la înălțime cu răspunsurile.* _____

g) *Nu se putură la rufele fără leșie.* _____

h) *A cumpărat la flori...* _____

i) *Nota „la” este a șasea în gama do major.* _____

j) *La ce i-ai dat drumul?* _____

3. Analizează morfologic complementele circumstanțiale de scop din exemplele date:

a) *Timpul lucrează în favoarea copiilor serioși.*

b) *Merge la piață la cumpărături.*

c) *În folosul cui lucrezi?*

d) *A venit la noi doar pentru tine.*

e) *Acționează în folosul amândurora.*

f) *A venit spre a constata faptele.*

g) *Au venit în peșit.*

h) *Pentru asta a venit, să-i arăți desenele.*

4. Identifică, în textele date, complementele circumstanțiale de scop și precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate:

a) *Vru să-l piarză cu orice chip și, neîndrăznind a-l prizoni pe față, trimise ucigași spre a-l prinde și a-l aduce la București sau a-l ucide în taină.* (Nicolae Bălcescu)

b) *Mă lungii pe iarba deasă spre sărbătorirea deplinei mele biruinți.* (C. Hogaș)

c) *El va putea influența spiritele sătenilor întru restabilirea liniștii și a ordinii tradiționale.* (Liviu Rebreanu)

d) *Se ducea cu tată-său în munte, la făcut ferestrea, și lucra toată săptămâna ca un bărbat pentru nimica toată.* (Ion Creangă)

e) *Când deodată un erete/ Polițai din naștere,/ Peste baltă și boschete/ Vine-n recunoaștere...* (George Topîrceanu)

5. Scrie scurte enunțuri în care prepoziția *după* să preceadă substantive cu funcțiile sintactice de:

Asp: _____

Ccl: _____

Ci: _____

Ccm: _____

Ccs: _____

○ **Moment ortografic**

Elimină greșelile din enunțurile următoare:

Pun/ P-un rămășag că el este.

E cam/ c-am strâmb desenul.

Trebuia să le car/ c-ar.

A cumpărat niște caș/ c-aș.

A fost cea/ ce-a mai bună.

Avea de băut un ceai/ ce-ai.

Stătea între dune/ du-ne moi.

Avea doi dinți lați/ l-ați.

Când pun/ p-un ram, când p-altul sare.

Nu regret cam/ c-am plecat.

Zău car/ c-ar fi bine.

Știu caș/ c-aș vrea să vin la meci.

Cea/ Ce-a fost a fost!

Am aflat ceai/ ce-ai făcut.

Dune/ Du-ne acasă la tine.

Nu lați/ l-ați văzut la film?

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOPI FINALĂ (CS) I

1. Transformă în propozițiile subordonate corespunzătoare cuvintele subliniate din enunțurile de mai jos:

- Trimise ucigași spre a-l prinde. _____
- Îți trimit ca mângâiere această vedere. _____
- Mergea cu părinții la cules de ciuperci. _____

2. Desparte frazele în propoziții și stabilește felul predicatelor și al subordonatelor din exemplele următoare:

a) *Ca să-l scoată, ca să iasă/ Căinii-l latră.* (Tudor Arghezi)

b) *Din câmp, de-acasă, de la plug/ Plecat-am astă vară,/ Ca să scăpăm de turci, de jug/ Sărmana, scumpa țară.* (Vasile Alecsandri)

c) *Când am sosit la Iași, cel dintâi gând al lui a fost să mă ducă la Copou și apoi la Socola, ca să-mi arate vederile ce se deschideau spre lunca Bahluiului, și să mă plimbe prin crângurile de prin prejurime, ca să mă încânt și eu de frunzișul pișcat de brumă și să iau parte la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vânt, care fâșâie la tot pasul.* (Ioan Slavici)

d) *Strada era pustie și lumea părea adormită, fiindcă lămpile de prin case erau stinse sau ascunse sub globuri de sticlă mată, ca să nu dea căldură.* (G. Călinescu)

3. Selectează propozițiile subordonate circumstanțiale de scop/ finale din exemplele anterioare și fă, apoi, contragerea acestora, punând și regentele necesare:

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

4. Alcătuieste șase fraze în care să apară toate tipurile de propoziții subordonate învățate care pot fi introduse prin conjuncția simplă subordonatoare *să*:

5. Precizează felul propozițiilor subordonate introduse prin conjuncția simplă subordonatoare *de*:

- a) *Chestia e de are ce face în situația asta.* _____
b) *Nu știa de vrei să vii și tu.* _____
c) *O preocupă gândul de poți să participi și tu.* _____
d) *Mă interesează de vin sau nu.* _____
e) *Mă gândeam de va accepta sau nu.* _____
f) *S-a dus de-a adus struguri pentru desert.* _____

6. Stabilește care dintre variantele date mai jos sunt adevărate:

- A. În fraza: *S-a dus de-a cumpărat struguri și apoi de-a luat pâine.* există:
a) o PPr și două CD; b) două PP și o CS; c) o PPr și două CS.
- B. Cuvântul *de* poate avea valorile morfologice:
a) prepoziție, interjecție și adverb; b) prepoziție și adjectiv;
c) prepoziție, conjuncție, interjecție, pronume relativ.
- C. Corelativele propoziției CS sunt:
a) *de aceea/ asta; pentru asta/ aceea;* b) *astfel, așa;*
c) *îndată ce, pe loc ce, și.*
- D. Propoziția CS nu se desparte, de obicei, prin virgulă de regentă:
a) când este antepusă; b) când este intercalată; c) când este postpusă.
- E. Conjuncția subordonatoare simplă *că* nu poate introduce subordonatele:
a) necircumstanțiale; b) circumstanțiale, în totalitate;
c) circumstanțiale, cu excepția CZ.
- F. Complementul subliniat din propoziția: *Au plecat la urât.* devine, prin expansiune, o propoziție subordonată:
a) CZ; b) CS; c) CL.
- G. Complementul subliniat din propoziția: *Se întorc de la semănat.* este:
a) Ccz; b) Ccs; c) Ccl.

○ **Moment ortografic**

Încercuiește formele corecte, literare din lista următoare, apoi folosește-le în enunțuri:

împrejurime/ prejurime; întradins/ într-adins; a nume/ anume; care cumva/ nu care cumva; ca nu care cumva/ ca nu carecum va.

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOPI FINALĂ (CS) 2

1. Completează enunțurile următoare cu subordonatele CS cerute de contexte:

Să _____, de asta se grăbea așa de tare.
De aceea i-a cumpărat atâtea jucării, ca nu care cumva _____.
Îl urmăreau neîncetat, că doar-doar _____.
Îl vedeam luptând ca să _____ și să _____.
Plecând repede să _____, și-a uitat cheile în ușa.
Vino mai repede de- _____ să _____!
Hai mai iute de _____!
S-a întors pentru care _____ că-l va ajuta.
După ce _____ să-i cumpărăm pentru sărbători, după acelea a venit.

2. Delimitează frazele următoare și precizează felul propozițiilor, notând în paranteză, după fiecare subordonată, numărul propoziției regente; analizează propozițiile subordonate CS:

a) *Din stânga, de sub curmătura unui deal, vine râul Bahna să întâmpine, să salute sosirea marelui fluviu la pragul țării, cu al cărui pământ și destin se leagă pentru totdeauna.* (Alexandru Vlahuță)

b) *Pârcălab, vreau poporul meu să fie înștiințat/ De unirea și-nrudirea care aici s-au încheiat,/ Ca să pomenească țara, ca pe-o zi de praznic mare,/ Ziua când din letopiseț și-a șters anii de-nchinare.* (Alexandru Davila)

c) *Dacă e așa – și-a zis el – se vede că sunt rânduie să plec și eu în drum lung, cum atâția au plecat, ca s-o caut pe Alba-împărăteasa și s-o aduc aici pentru ca lumea să se bucure de bunătatea ei.* (Ioan Slavici)

d) *La astfel de răspunsuri se vedea că Moromete se străduia din răspuțeri să nu uite că era fiul cel care îi puneu asemenea întrebări și nu un străin, și, ca urmările schimbului de cuvinte să nu ajungă acolo, în adâncul lui, unde totdeauna se luptase să fie liniște, și nu cumva, din pricina a ceea ce se întâmpla pe lume, să-și îndepărteze și pe acest fiu, desfăcea brațele ca și cum s-ar fi lăsat răstignit...* (Marin Preda)

e) Când nu aveam chef de Vrăjitoaca și nici să ștergem cu talpa subțiată a tenișilor căsuțele albastre, pomii galbeni și mamele verzi pe care fetele le desenau pe asfalt, doar ca să le auzim urlând și fugind acasă, ne strângeam în gașcă și (...) începeam să povestim tot felul de lucruri sau să jucăm Fazanul pe filme. (Mircea Cărtărescu)

3. Realizează contragerea propozițiilor subordonate CS din frazele anterioare, menționând regentele acestora:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) _____

4. Scrie, în spațiile libere, propozițiile regente ale CS impuse de context.

- a) Ca să nu mai fie dubii, de aceea _____ ?
- b) Pentru ca nu cumva să întârzie, _____.
- c) _____ ca să nu se mai dezlipească foile.
- d) _____ să facă unele cumpărături pentru copii.
- e) De aceea _____, pentru ca să ajungă inginer.
- f) _____ să vedem spectacolul pe care l-a realizat Purcărete.
- g) De aia _____, ca să ne stabilim conducătorii echipelor.
- h) Ca să fie siguri că vor câștiga meciul, _____.
- i) _____ de-ți ajută prietenul!

○ **Moment ortografic**

Alege formele corecte și alcătuiește scurte enunțuri cu șase dintre acestea: prim-ajutor/prim ajutor; bună-cuviinței/bunei-cuviințe; policrom/policron; prim-ministrului/primului-ministru; mostră/monstră; ouălelor/ouălor; orășenesc/orășănesc; recrea/recreea; recreere/recreiere; greșală/greșeală; așază/așează; livrete/livreturi; școalei/școlii; a-și bate joc/a-și bătea joc; trebuie/trebuiește; ciudățenie/ciudățanie.

EVALUARE

Varianta I

Citește cu atenție textul următor, pentru a rezolva cerințele date mai jos:

La Crăciun, când tăia tata porcul și-l pârla și-l opărea, și-l învălea iute cu paie, de-l înădușea, ca să se poată rade mai frumos, eu încălecam pe porc deasupra paielor și făceam un chef de mii de lei, știind că mie are să-mi deie coada porcului s-o frig și beșica s-o umplu cu grăunțe, s-o umflu și s-o zuruiesc după ce s-a usca; și-apoi vai de urechile mamei, până ce nu mi-o spărgea de cap! (I. Creangă, Amintiri din copilărie)

1. Analizează sintactic și morfologic cuvintele subliniate în text. **10 puncte**

2. Construiește două enunțuri în care verbul *a rade* să fie regent pentru o propoziție subordonată CS, respectiv pentru una CZ. **10 puncte**

3. Selectează din text o propoziție simplă și analizeaz-o. **10 puncte**

4. Alcătuieste două propoziții în care cuvântul *o* să aibă alte valori morfologice decât aceea din text. **10 puncte**

5. Precizează felul propozițiilor subordonate din textul de mai sus. **26 de puncte**

6. Scrie o scurtă compunere în care să prezinți un obicei specific localității tale, utilizând toate tipurile de propoziții subordonate circumstanțiale. **24 de puncte**

Varianta 2

Citește cu atenție textul următor, pentru a rezolva cerințele date mai jos:

<i>Bine-ai venit, An nou! ...</i>	<i>C-abia sosiși...</i>
<i>Bine-ai venit...</i>	<i>Noroc că te-așteptam deștept</i>
<i>De când te-aștept aproape-am și albit...</i>	<i>Să te previu la timp, să fii atent,</i>
<i>Dar fiindcă-mi intri-n casă-ntâia oară,</i>	<i>Și-n clipa marelui eveniment</i>
<i>Te rog să nu-mi faci casa de ocară...</i>	<i>Să-mi calci în casă cu piciorul drept...</i>
<i>Nu te grăbi să-mi intri pe furiș,</i>	(Ion Minulescu, <i>Rânduri pentru Anul Nou</i>)

1. Selectează, din text, un predicat verbal și un predicat nominal. **10 puncte**

2. Precizează rolul virgulei din primul vers. **10 puncte**

3. Transcrie două verbe la două timpuri diferite ale indicativului. **10 puncte**

4. Menționează felul propozițiilor din ultimele patru versuri. **10 puncte**

5. Găsește, în text, o propoziție subordonată circumstanțială CZ și una CT. **10 puncte**

6. Scrie două fraze în care verbul *a ruga* să fie regent pentru o CM și o CL. **10 puncte**

7. Alcătuieste, în 8-10 rânduri, o scurtă compunere în care să prezinți felul în care ai sărbătorit împreună cu colegii un eveniment din viața voastră. Vei folosi diferite propoziții subordonate circumstanțiale. **30 de puncte**

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONDIȚIONALĂ (CȚ) – I (CU CONDIȚIA SĂ, ÎN CAZ CĂ)

1. Stabilește valorile morfologice și funcțiile sintactice/ rolul sintactic ale cuvântului *de* în exemplele următoare:

a) *Piatra de hotar a fost deplasată cu aproape un metru.*

b) *Pe aia de-o vezi acolo o știam plecată.*

c) *De! dacă n-ai cap, e vai și amar!*

d) *„De” este un cuvânt monosilabic.*

e) — *Vino de-mi citește, tataie!*

2. Precizează în care dintre subordonatele introduse prin conjuncția subordonatoare *dacă* aceasta poate fi înlocuită cu una dintre locuțiunile conjuncționale *în caz că* sau *cu condiția să*, arătând o ipoteză ori condiția cu care se realizează o acțiune sau se manifestă o însușire; menționează felul celorlalte propoziții:

a) *Nu s-a aflat dacă era vinovat chiar el.*

b) *Nu știu dacă pot veni mâine la film.*

c) *Dacă găsești bilete, anunță-mă.*

d) *O preocupa gândul dacă vei reuși.*

e) *Dacă minți, își va da seama după figura ta.*

f) *Dacă a intrat în clasă, a și luat buretele.*

g) *Se tot gândea dacă a procedat bine.*

h) *Dacă se teme, devine alb ca varul.*

i) *Obsesia ei rămăsese dacă va ajunge profesoară.*

j) *Dacă ai făcut asta, de aceea vei fi pedepsit.*

k) *Hai și tu, dacă ai chef.*

3. Arată care sunt regentele propozițiilor subordonate CȚ din exemplele de mai sus și care este valoarea lor morfologică:

4. Analizează frazele următoare, indicând felul propozițiilor subordonate; arată care sunt regentele propozițiilor CȚ și corelativalele eventuale ale acestora:

a) *De treci codri de aramă, de departe vezi albind/ Ș-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint.* (Mihai Eminescu)

b) *De vrea pământurile gete, de ne vrea robi, de vrea cetatea mea săracă de piatră, să vină să le ia.* (Alexandru Mitru)

c) *Datoria noastră este să-i ferim, să-i apărăm, că dacă i-o prăpădi gerul cine are să mai lucreze mâine când s-o împlânzi vremea?* (Radu Tudoran)

d) *De ești om bun, aproape de chilioara mea; iar de ești om rău, departe de pe locurile aceste, că am o cățea cu dinți de oțel, și de i-oi da drumul, te face mii fărâme.* (Ion Creangă)

5. Identifică, în coloana dreaptă, posibilele regente ale propozițiilor CT din coloana stângă, cu ajutorul unor săgeți:

<i>De mi-ai arăta cum,</i>	<i>toți te vor sprijini.</i>
<i>Să nu fi plouat atât,</i>	<i>nimic nu-ți va sta în cale.</i>
<i>În caz că te vei califica,</i>	<i>aș putea rezolva și situația asta încurcată.</i>
<i>Dacă vei avea răbdare,</i>	<i>ar fi fost recolte mai bogate.</i>

6. Grupează în șirul **A**, notând indicele textului și numărul fiecărei propoziții, subordonatele necircumstanțiale și în **B** pe cele circumstanțiale din exemplele următoare:

A _____

B _____

a) *Dacă vezi că nu e chip/ Să faci plajă pe nisip/ La căldură și la soare,/ Te arunci frumos în mare.* (Gellu Naum)

b) *Dacă voi ați hotărât să rupeți cu atitudinea pe care ați avut-o și să vă dați pe brazdă, treaba voastră! Însă un lucru vă pot spune: nu știu cum se poate face să te reeduci în stil comunist – adică să nu crezi în Dumnezeu, să te porți ca un ateu.* (Crăciun Opre)

c) *Dacă ai fi simțit măcar odată frumusețea unei idei sau, limitându-ne la profesia noastră, dacă ai încercat așa, din întâmplare, să te întrebi ce se ascunde în spatele universului delirant al unui bolnav, n-ai mai fi coborât.* (Augustin Buzura)

7. Selectează, din exemplele anterioare, propozițiile principale și analizează-le.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONDIȚIONALĂ (CȚ) – 2 (CU CONDIȚIA SĂ)

1. Identifică, în exemplele următoare, propozițiile CȚ și analizează-le:

a) *Ai carte, ai parte.* (Folclor)

b) *Fiii voștri vor ascunde a lor frunte în țărnă,/ Dacă voi acum veți pierde marea
cauză română.* (Grigore Alexandrescu)

c) *Ai bani, ești tare și mare, ești sărac, nu te bagă nimeni în seamă.* (N. Filimon)

d) *De te-ating, să feri în lături,/ De hulesc, să taci din gură.* (Mihai Eminescu)

e) *Și de-ar fi fost lăsat prin lume/ Să treci ca orice om de rând,/ Ce lesne-ai fi pus
frâu durerii/ Și răzvrătitului tău gând!* (Alexandru Vlahuță)

f) *Dar cine viers și suflet acum să-mi împrumute/ Dacă-mi lipsești tu, însăși esență
a minunii?* (Vasile Voiculescu)

2. Completează spațiile libere cu subordonatele CȚ necesare:

_____, *ai de toate.*

Dacă _____, *ia-ți cu tine haine groase.*

În caz că _____, *anunță-mă la timp.*

Să-l _____, *aș mai sta o vreme și eu.*

De _____, *nu mă mai aștepta.*

3. Pune, în spațiile libere, regentele adecvate ale propozițiilor CȚ, adăugând și semnele de punctuație necesare:

Să-l văd venind _____

Dacă intenționezi să mergi la mare în vacanță _____

De vrei sănătate _____

În caz că vei câștiga concursul _____

Să-l fi chemat mai insistent _____

_____ *să pleci de îndată, de vrei să mai prinzi trenul.*

Dacă floarea o păzești _____

Alergi mult _____

4. Precizează valoarea morfologică a termenilor regenți ai propozițiilor subordonate CȚ și a eventualelor corelative ale acestora (*atunci, apoi, altfel, în acest caz*):

a) *Să fi știut că mai stai în România, atunci te-aș fi invitat și la Sibiu.*

b) *Și poate că vor mai fi trăind, dacă nu vor fi murit.*

-
- c) *Îmbracă-te bine, că, de nu, poți răci.*
-
- d) *Muncești, altfel nu primești!*
-
- e) *Să fi bănuț adevărul despre el, nimeni nu l-ar mai fi sprijinit.*
-
- f) *Numai în această ipoteză am fi acceptat, dacă ar fi insistat să participe și Ioana.*
-
- g) *Banii sunt rambursabili numai dacă se vor achita datoriile contractate.*
-

5. Fă expansiunea cuvintelor subliniate din exemplele următoare în propozițiile subordonate corespunzătoare și precizează felul acestora:

a) Doar exersând permanent, numai așa devii mai bun.

b) I-au chemat la adunat fructele căzute pe jos.

c) Toată lumea îl admira de serios ce era.

d) Vorbești negândindu-te la consecințele imediate.

e) Ajungând în gară, am constatat că nimeni nu mă aștepta.

f) Mă tem de cel posomorât.

g) Învățătoarea îi învață pe cei prezenți literele.

h) Blocul din fața școlii are patru etaje.

i) Femeilor le place a-și înnoi permanent garderoba.

j) Ea a rămas aceeași.

○ **Moment ortografic**

Încercuiește formele greșite din exemplele următoare:

copii/copiii aceștia; aceiași fii/aceiași fiii; tustrei barcagii/barcagiii; ambele copii/copiile; fruntarile/fruntariile țări/țării; fetele însăși/insele; băieți/băieții însuși/inșiși; aceluiași/acelorași macaragii/macaragiii; aceeași/aceiași idee; aceiași/aceiaș elevi/elevii; fetei însăși/inseși/insuși; colegii noștrii/noștri; părinții voștrii/voștri; ai noștri/noștrii tineri; urmarea inspecțiilor/inspecțiilor; formarea conștiințelor/conștiințelor.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONCESIVĂ (CV) – I (ÎN CIUDA FAPTULUI CĂ)

1. Selectează, din textele următoare, propozițiile CV (care arată în ciuda cărui fapt se petrece o acțiune sau se manifestă o însușire), indicând și felul celorlalte propoziții:

a) *El îmi spuse cum că pribunul era acolo, deși era cam bolnav.* (Mihai Eminescu)

b) *Când treci, zveltă și fragedă, odată cu zorile,/ de parcă ai căuta la tulpina curcubeului comorile,/ nu-ți întoarce profilul peste umăr, deși/culorile pe care le-aștern pe zid sunt cele mai vii.* (Nichita Stănescu)

c) *În satul meu natal s-a întâmplat același lucru, mulți continuă să creadă și acum că cel adevărat era blegu-acela pe care îl știau ei de-acasă și oricât m-aș preface n-o să-i păcălesc eu pe ei, deși recunoșteau că alții se lăsau păcăliți.* (Marin Preda)

2. Completează spațiile libere cu propozițiile CV cerute de contextele date și de relatori:

- Deși _____, ei tot nu mă acceptau în echipă.
- Oricât _____, am decis să nu mai plec.
- Cu toate că _____, la noi n-au fost inundații ca în sudul țării.
- Chit că _____, noi nu vom accepta aceste idei.
- Măcar că _____, plecăm la munte.
- Chiar de _____, nu voi renunța la ideea mea.
- Nici dacă _____, elevii nu lipsesc de la meciurile clasei.
- Și fără să _____, noi tot am pleca în excursie.
- Oricâte _____, el tot mai dorește să participe.
- Să _____, mie tot nu-mi mai place.
- Chiar dacă _____, tot e prea târziu să plece.

3. Desparte frazele în propoziții și precizează felul acestora; analizează-le pe cele principale:

a) *Mai țin apoi minte că i-am dat o bucată de plăcintă, că l-am bătut, fiindcă nu voia să-mi lase cimpoiul, și că era băiat bun, căci nu s-a supărat, deși era mai mare decât mine.* (Ioan Slavici)

b) *Și, deși eram încredințat că, în cele din urmă, biruința va cumpăni spre partea Pisicuții, mă hotărâi totuși să intru la mijloc în această epopee măreață.* (Calistrat Hogaș)

c) *Și, deși în împrejurări grele filozofia nu m-a părăsit, cu alte cuvinte deși eram încredințat că și potecile, ca orice lucru în lumea asta, trebuiau să aibă mai la urmă*

un capăt și un sfârșit, totuși o nemărginită și neputincioasă ciudă mă cuprindea când vreuna dintre ele, cu apucăturile ei de femeie vicleană, mă purta după voie de nas până la hotarele murelor sau ale ciupercilor, ș-apoi deodată, ca și cum cineva i-ar fi tăiat capul, se curma, își dădea sufletul și murea la marginea vreunui desigur încălțit și întunecos al pădurilor. (Calistrat Hogaș)

4. Scrie, în spațiile libere, propozițiile regente ale concesivelor prezente în exemplele următoare:

- Deși ar fi dorit/să plece, / _____ ./
- Cu toate că a realizat o importantă victorie, / tot _____ ./
- Oricât ar fi fost de cuminte, / tot _____ ./
- Să-mi dea și luna de pe cer, / și tot _____ ./
- Nici dacă vei pleca îndată, / _____ ./
- Orice ar face, / _____ ./
- Chiar de plouă mâine, / totuși _____ ./
- Oricum ar fi procedat, _____ ./
- Măcar că a scris puțin, / tot _____ /că poate lua notă mare. /
- Oricâte minciuni le-ar fi spus, _____ .
- Oricum ai da-o, / tot _____ ./

5. Alcătuieste fraze în care propoziția să plece oricând să îndeplinească funcțiile sintactice indicate:

- CV _____
- CS _____
- CD _____
- SB _____
- CI _____
- AT _____
- PR _____

○ Moment ortografic

Taie formele greșite din enunțurile următoare:

A cumpărat decât/doar flori. A cumpărat flori decât/de cât i-ai dat. Numai/Nu mai insista. Numai/Nu mai mamă să nu fi/fii. Va pleca oricând/ori când. Ori când/oricând vii, ori când/oricând pleci, nu uita să încui ușile. Oricâte/ori câte s-ar spune, toate-s adevărate? Nici când/Nici când ai plecat la munte n-ai fost așa de bucuros. Nici când/Nici când nu voi uita ceai/ce-ai făcut pentru mine. Ori de câte ori/Oridecâte ori vine la noi, aduce și flori.

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONCESIVĂ (CV) – 2

1. Identifică propozițiile subordonate din exemplele de mai jos; analizează predicatul:

a) *Însă, oricât de bun băiat ar fi fost, avea și el păcatele lui.* (Ioan Slavici)

b) *Eu, am, n-am clienți acasă, la unsprezece fix mă-ntorc acasă.* (I.L. Caragiale)

c) *N-am doborât niciun bombardier, cu toate că erau mari cât niște case.* (Marin Preda)

d) *E neîndoielnic că oricare i-ar fi condiția și oricare situația cuvântului, scriitorul nu trebuie să părăsească omul, chiar dacă omul, sătul de propriile sale fapte, n-ar dori să i se pună în față o oglindă și să-și vadă în ea chipul.* (Marin Preda)

e) *Avea ochii cârpiți de somn, fiindcă, deși era trecut de amiază, abia se sculase din pat.* (Fănuș Neagu)

e) *Câinele, că-i câine, își ia și el lumea-n cap după o vreme.* (Folclor)

2. Delimitează propozițiile și analizează CV din exemplele următoare; precizează în ce fel s-a realizat raportul de subordonare:

a) *Tu vrei un om să te socoți,/ Cu ei să te asameni?/ Dar piară oamenii cu toți,/ S-ar naște iarăși oameni.* (Mihai Eminescu)

b) *Fie pâinea cât de rea, tot mai bună-n țara mea!* (B.P. Hasdeu)

c) *Să aibă Leana-n frunte stea,/ Nu-i partea ei ce-i partea mea.* (George Coșbuc)

d) *Tot mai citesc măiastra-ți carte,/ Deși o știu pe dinafară.* (Alexandru Vlahuță)

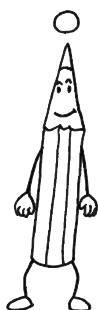
3. Încercuiește **A** (adevărat) sau **F** (fals), având în vedere afirmațiile următoare:
- A/F Propoziția subordonată CV poate fi juxtafusă regentei.
- A/F În fraza: *Deși copilandru, puse țara la cale ca și un om matur.*, propoziția CV are un predicat verbal.
- A/F În fraza: *Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau, și dacă voi nu mă iubiți, eu vă iubesc pre voi...* (C. Negruzzi), conjuncția subordonatoare *dacă* introduce propoziții CV.
- A/F Propoziția subordonată CV nu poate fi introdusă prin locuțiuni conjuncționale.
- A/F În fraza: *Ar fi dorit măcar să-l cunoască.*, subordonata este introdusă prin conjuncția simplă *să*, fiind CD, adverbul *măcar* având sensul „cel puțin” și putând fi așezat după verbul predicat (*să-l cunoască măcar/ cel puțin*).
- A/F Subordonata CV precedă întotdeauna regenta.
- A/F Propoziția CV este întotdeauna despărțită prin virgulă de regentă.
- A/F Verbele regente ale CV sunt întotdeauna la moduri personale, predicative.
- A/F Corelativele propozițiilor CV sunt adverbele *tot* și *totuși*.

4. Analizează frazele următoare, indicând termenii regenți ai propozițiilor subordonate CV, precum și relatori și corelativele acestora:

a) — *De-aș mânca iarna pământ,/ Tot vin vara să vă cânt;/ De-aș mânca frunze de fag,/ De-aș bea apă din sfârlag,/ Tot cânt codrului cu drag.* (Mihai Eminescu)

b) *Ca Lazăr la auzul duioaselor porunci,/ Oricând și orideunde mă vei striga pe nume,/ Chiar de-aș zăcea în groapă cu lespede pe mine,/ M-aș ridica din moarte ca să alerg la tine.* (Vasile Voiculescu)

c) *Oricât ar fi fățișă, iubirea-i tot o taină,/ Ne vizitează-aicea, dar stă în altă parte;* (Vasile Voiculescu)

Moment ortografic

Construiește enunțuri în care să utilizezi formele corecte ale cuvintelor indicate: *aș zace/ zăcea; ar tace/ tăcea; ai rămâne/ rămânea*

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONSECUTIVĂ (CNS) – I (DREPT URMARE)

1. Selectează, din textele următoare, propozițiile CNS (care arată consecința, urmarea unei acțiuni ori a unei însușiri), indicând și felul celorlalte propoziții:

a) *Astfel explica, încât părea imposibil să nu-l înțelegi.*

b) *Comportându-se astfel de nu-l înțelegea nimeni, nu a mai fost reales.*

c) *Era prea înțeleaptă ca să nu câștige aprecierea tuturor.*

d) *Vorbea așa de repede, încât abia puteai distinge ce spunea.*

e) *Atât a tot încercat, că până la urmă a reușit să facă tabloul.*

2. Identifică, în exemplele următoare, propozițiile CNS, precizând regentele acestora și corelativele lor:

a) *Ce sosiră asupra noastră cumpline aceste vremi de acmu, ce nu stăm de scrisori, ce de griji și suspinuri.* (Miron Costin) _____

b) *Mă uitam lung la amândoi și mi se păreau atât de nu știu cum, încât mă temeam să privesc lung la dânșii.* (Ioan Slavici) _____

c) *Era senin pe cer, și așa de frumos, că-ți venea să te scalzi pe uscat, ca găinile.* (Ion Creangă) _____

d) *Avea Pisicuța un așa talent la ronțăit iarba și la ucis între dinți vârfulurile tinere și fragede ale crengilor, încât îți lăsa gura apă.* (Calistrat Hogaș) _____

e) *Barem dacă muncim de ne zdrobim oasele, s-avem cu ce să ne ținem zilele.* (Liviu Rebreanu) _____

3. Precizează felul subordonatelor din exemplele următoare:

a) *Nenorocirea este că m-a supărat.* _____

b) *Firește că ai dreptate.* _____

c) *Am decis că vom pleca.* _____

d) *Îl preocupă gândul că se apropie examenul.* _____

e) *Așa de tare plângea, că m-a tulburat profund.* _____

- f) *Ne temeam că nu vei ajunge la timp.* _____
g) *De aceea tremura, că se speriasă.* _____

4. Transcrie și analizează propozițiile CNS din frazele următoare; indică și relațiile și corelativele acestora; precizează felul celorlalte propoziții:

a) *Dar deodată păru că lumea se-nsenină, că gaura în cer începe a deveni din ce în ce mai mare și mai largă, încât prin ea se vedea asupra boltei albastre ce-mbrățișează pământul o altă boltă cu mult mai largă (...)* (Mihai Eminescu)

b) *Și așa i-a impresionat pe ăia acolo, încât au spus în oraș cum m-am manifestat. Așa bănuiesc, deoarece casiera aceea de la Școala Normală unde am fost elev, și care mă cunoștea, știa că eu m-am rugat când m-au arestat.* (Crăciun Opre)

c) *Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii, o zgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii.* (Ion Creangă)

d) *Și clasa răspunde într-o adiere ușoară de glasuri tinere și toți cântă, cântă așa de-i place și lui domnu' Trandafir.* (Mihail Sadoveanu)

e) *În toată structura ei, această baladă unică este așa de artistică, plină de simțire așa de înaltă pentru natura eternă, încât eu o socotesc drept cea mai nobilă manifestare poetică a neamului nostru.* (Mihail Sadoveanu)

f) *Și-nălțând a doua oară sabia răcni așa de cumplit, încât mazurii, înfricoșați, smuciră frâiele și se năpustiră pe poartă.* (Mihail Sadoveanu)

PROPOZIȚIA SUBORDONATĂ CIRCUMSTANȚIALĂ CONSECUTIVĂ (CNS) – 2

1. Completează spațiile libere cu propozițiile regente ale CNS impuse de context:

_____, *că abia se mai putea mișca.*
_____; *astfel încât nimeni nu-l mai înțelegea.*
_____, *de nu o mai puteai recunoaște.*
_____, *încât părea că se face ziuă.*
_____, *așa că nu s-a mai dus nicăieri.*
_____, *așa încât s-a supărat.*

2. Scrie, în spațiile libere, propozițiile CNS cerute de regentele precizate:

Atât se bucurase mama, că _____
Ai scris atât de mult, încât _____
S-a întristat așa de tare, că _____
Furtuna a fost atât de puternică, de _____
Păreai atât de obosită, că _____
Se grăbea atât de tare, încât _____
Păreai prea detașat ca să _____

3. Precizează felul propozițiilor și analizează-le pe cele principale și pe cele CNS din textele următoare:

a) *.../ și iată, m-am trezit/ că lucrurile sunt atât de aproape de mine,/ încât abia pot merge printre ele/ fără să mă rănesc.* (Nichita Stănescu)

b) *Eram atât de atent,/ încât se stingeau cupole amiaza,/ iar sunetele înghețau în jurul meu,/ prefăcându-se-n stâlpi răsuciți.* (Nichita Stănescu)

c) *...dar ea privi maimuțoiul atât de intens/ încât parcă ar fi vrut să-i dezghioace scheletul/ și în oranjada aerului freatic și dens/ începu mișmașul, bairamul...* (Mircea Cărtărescu)

d) *...de fericire,/ am început să cânt/ atât de frumos, încât/ abia într-un târziu m-am dumirit/ că nu sunt eu, ci o ciocârlie/ zămislită când de cer, când de pământ./* (Constantin Drăgulescu)

4. Stabilește felul propozițiilor introduse prin conjuncția subordonatoare *de*:

Nu știa de este adevărat ce-ai spus. _____

Problema noastră este de vom putea parcurge materia. _____

De vrei o soluție optimă, încearcă și altfel să te apropii. _____

S-a schimbat atât de tare, de nu am mai putut să-l recunosc. _____

Nu mi-am pus problema de să îmi schimb locuința. _____

Se gândea de să plece deja ori să mai aștepte. _____

De vrei să încerci, ai toată libertatea. _____

Îmi convine de te hotărăști să participi și tu. _____

5. Precizează valorile morfologice și funcțiile sintactice/rolul sintactic ale cuvântului *tot* din exemplele următoare:

a) *Tot ce ai făcut m-a impresionat.*

b) *Mă tot bătea la cap să-l promovez.*

c) *Tot poporul se unește în situații critice.*

d) *A mâncat tot.*

e) *Chiar de-mi confirmă și alții, eu tot nu mai pot să te cred.*

f) *Din mai multe părți se formează un tot.*

6. Analizează propozițiile CNS din textele următoare:

a) *Iar stropșitul de Ion, cu talanca de la oi, cu cleștele și cu vătrariul, face o hodo-rogeală și un tărăboi, de-ți ie auzul.* (Ion Creangă)

b) *Din pricina unor ghețe făcute de Pavăl acestuia se iscă o astfel de ceartă urmată de stricăciune, încât Pavăl dădu pe toți dascălii afară, și aceștia se mutară la fierar, peste drum.* (Ion Creangă)

c) (...) *atât de mult a iubit-o, încât s-a dus pribeag în lume numai ca dânsa să poată trăi nesupărată.* (Ioan Slavici)

EVALUARE

Varianta I

Citește cu atenție textul următor, pentru a rezolva cerințele date mai jos:

— Nu vă mișcați, **le** șoptește prepelița și se strecoară binișor mai departe. Câinele pășește încet după ea. Se apropie grăbit și vânătorul. Uite-l: piciorul **lui** e acum așa de aproape de ei, încât văd cum i se urcă o furnică pe carâmbul cizmei. Vai! cum le bate inima. După câteva clipe prepelița zboară ras cu pământul, la doi pași de botul câinelui, **care** o urmărește; vânătorul se depărtează strigând: „Înapoi! înapoi!”. Nu poate trage, de frică să nu-și împuște câinele; dar prepelița se preface așa de bine că e rănită, încât câinele vrea cu orice preț s-o prindă; iar când socotește ea că e în afară de bătaia puștii, zboară repede spre lăstar. (I.Al. Brătescu-Voinești, Puiul)

1. Transcrie, din text, o frază incidentă și menționează felul raportului între propozițiile acesteia. **10 puncte**

2. Analizează propozițiile CNS din text. **10 puncte**

3. Precizează funcțiile sintactice ale cuvintelor subliniate. **10 puncte**

4. Indică valorile morfologice și modul de formare pentru cuvintele îngroșate din text. **10 puncte**

5. Transformă cuvântul subliniat din secvența: Nu poate trage, de frică... în propoziția subordonată corespunzătoare, menționând rezultatul obținut. **10 puncte**

6. Identifică, în text, câte o propoziție subordonată necircumstanțială și una circumstanțială, alta decât CNS; precizează-le regentele. **10 puncte**

7. Alcătuieste o scurtă prezentare (8-10 rânduri) a unui eveniment care te-a impresionat (concert, competiție, spectacol teatral), utilizând toate tipurile de subordonate învățate; subliniază-le, apoi numește-le și transcrie-le, grupându-le în circumstanțiale și necircumstanțiale. **30 de puncte**

Varianta 2

Citește cu atenție textul următor, pentru a rezolva cerințele date mai jos:

— *Tu ești Mircea?*

— *Da-mpărate!*

— *Am venit să **mi** te-nchini,*

*De nu, schimb **a ta** coroană într-o ramură de spini.*

— *Orice gând ai, împărate, și oricum vei fi sosit,*

Cât suntem încă pe pace, eu îți zic: *Bine-ai venit!*

*Despre partea închinării însă, doamne, să **ne** ierți;*

Dar acu vei vrea cu oaste și război ca să ne cerți,

Ori vei vrea să faci întoarsă de pe-acuma a ta cale,

Să ne dai un semn și nouă de mila măriei-tale...

De-o fi una, de-o fi alta... Ce e scris și pentru noi,

Bucuroși le-om duce toate, de e pace, de-i război.

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

1. Transcrie un predicat verbal și unul nominal. **10 puncte**

2. Precizează funcțiile sintactice ale cuvintelor subliniate. **10 puncte**

3. Alcătuieste două enunțuri în care cuvântul *o* să aibă alte valori morfologice decât în text; precizează-le. **10 puncte**

4. Indică valorile morfologice și modul de formare pentru cuvintele îngroșate din text. **10 puncte**

5. Identifică, în text, o subordonată CV și analizeaz-o. **10 puncte**

6. Transformă în propoziție cuvântul subliniat din secvența: *Să ne dai un semn și nouă de mila măriei-tale...* și precizează rezultatul obținut. **10 puncte**

7. Alcătuieste o scurtă compunere (8-10 rânduri) în care să-ți prezinți eroul preferat din istoria patriei, utilizând toate tipurile de subordonate învățate; subliniază-le, apoi numește-le și transcrie-le, grupându-le în circumstanțiale și necircumstanțiale. **30 de puncte**

5. TEZE LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

SEMESTRUL I

- * Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- * Timpul efectiv de lucru este de 2 ore.

Subiectul I (54 de puncte)

Citește cu atenție textul următor:

*A nins. În soare codrul cu trunchiuri de cărbune
Întinde umbre-albastre pe proaspătul omăt.
Și mă visez la geamuri cu anii îndărăt:
Văd dealul alb, târlia și vremurile bune*

*Ies, scărție zăpada ca ieri sub pasul meu,
Și, atârând maramă subțiri de promoroacă
De ramurile joase, lumina goală joacă
Azi numai pentru mine și pentru Dumnezeu.*

*Apoi își dă pe spate tot părul de beteală
Și sare învârtindu-și al razelor hanger,
Și unde talpa-i roză atinge albul ger
Fulgerător scânteie pe nea câte-o petală.*

*Crra... trece, pe sub soare vâslind, întâiul corb,
A stat din joc lumina, pe brânci se face mică...(...)*

(Ion Pillat, *Lumina, iarna* – fragmente)

- *târlia* – sanie țărănească de dimensiuni mici;
- *maramă* – fâșie lungă de voal fin;
- *hanger* – pumnal mare cu lama încovoiată.

A. Scrie, pe foaia de teză, răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Indică trei termeni din câmpul lexical al iernii. **6 puncte**

2. Numește mijlocul de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele:
fulgerător, numai, meu. **6 puncte**

3. Motivează rolul virgulei în structura: *A stat din joc lumina, pe brânci se face mică...* **6 puncte**
4. Precizează măsura versului *Și unde talpa-i roză atinge albul ger.* **6 puncte**
5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte (3-5 rânduri), semnificația versului: *Apoi își dă pe spate tot părul de beteală.* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte (15-25 de rânduri), în care să argumentezi apartenența textului la genul liric. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

- să numești două trăsături ale operei lirice;
- să ilustrezi trăsăturile genului liric, cu exemple adecvate din text;
- să ai un conținut și un stil adecvate tipului de text și cerinței formulate;
- să respecti limitele de spațiu indicate.

SUBIECTUL al II-lea (36 de puncte)

Citește cu atenție textul următor:

Nu doar ziua de ieri a fost plină la standul „Adevărul”. Miercuri, în prima zi a târgului, pasionații de film au avut ocazia să ia un autograf de la regizorul Sergiu Nicolaescu.

Vineri, la stand, a fost organizată o miniexpoziție cu lucrări de Tonitza și Grigorescu... Cumpărătorii care au trecut pragul standului Editurii Adevărul au fost încântați de numărul mare de colecții și de titlurile bune. În cele cinci zile de târg au fost în permanență cozi. Atenția cititorilor s-a îndreptat, în special, spre colecția „100 de cărți pe care trebuie să le ai în bibliotecă”.

Unii dintre aceștia, care au ratat titlurile deja apărute, au plecat acasă cu brațele pline, achiziționând toate cele 55 de volume publicate până acum, plus alte două care s-au vândut în avans: „Procesul” de Franz Kafka și „Singur pe lume” de Hector Malot.

(Nicoleta Zaharia, Laurențiu Ungureanu, *Târgul de carte*, în cotidianul *Adevărul*, noiembrie 2009)

A.

1. Formulează câte un enunț în care să numești următoarele elemente care privesc articolul citat:

- durata târgului;
- cărțile vândute în avans. **4 puncte**

2. Menționează în ce zi a fost organizată o miniexpoziție. **4 puncte**

3. Indică valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în secvența: *Unii dintre aceștia, care au ratat titlurile deja apărute.* **4 puncte**

4. Precizează funcțiile sintactice ale cuvintelor subliniate din secvența: *Vineri, la stand, a fost organizată o miniexpoziție cu lucrări de Tonitza și Grigorescu.* **4 puncte**

5. Transcrie propoziția subordonată din fraza: *Cumpărătorii care au trecut pragul standului Editurii Adevărul au fost încântați de numărul mare de colecții și de titlurile bune.* **4 puncte**

6. Contrage propoziția subordonată din fraza ...*au avut ocazia să ia un autograf de la regizorul Sergiu Nicolaescu*, precizând partea de propoziție obținută. **4 puncte**

B. Redactează un text de 10-15 rânduri, în care să-ți exprimi opinia despre interesul generației tale pentru lectură. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

- să exprimi un punct de vedere argumentat despre interesul generației tale pentru lectură;
- să susții, prin minimum două argumente, punctul de vedere exprimat;
- să redactezi un conținut adecvat cerinței formulate;
- să respecti limita minimă de spațiu indicată.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie.

Veți primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări (unitatea compoziției – 1p; coerența textului – 2p; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2p; ortografia – 3p; punctuația – 2p; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2p).

SEMESTRUL AL II-LEA

SUBIECTUL I (42 de puncte)

Citește cu atenție textul dat:

În toate duminicile și zilele de sărbători, dis-de-dimineață, cobora despre munte și intra în sat un voinic curățel. Nimeni nu se întreba de unde vine și unde descalecă; toată lumea știa că este Miron oierul și nimeni mai mult nu dorea să știe.

Trecuse un an de zile de când Miron venea mereu la joc; flăcăii îi erau prieteni, iar fetele se adunau bucuros împrejurul lui ca să-i asculte poveștile, vorbele șăgalnice și cântecele frumoase. Din când în când, dar foarte arareori, Miron scotea din șerpar un fluieraș, pe care cânta câte o doină plină de duioșie, încât oprea răsuflarea celor ce-l ascultau.

Din când în când, numai arareori, scotea Miron fluierașul său; îl scotea însă totdeauna când Marta îl ruga; ba era chiar destul ca ea să privească la șerpar, pentru ca Miron să puie mâna pe piept, gata de a-i face pe plac.

Acesta e lucru știut de toți, ba chiar un lucru care de sine se înțelegea. Cine nu ar fi dorit să asculte cântecele lui Miron și care fată nu ar fi dorit să-i fie în apropiere și să-i audă graiul limpede? Marta era fiica Mihului Saftai și era un lucru firesc ca atunci când ea roagă, să nu zică ba, mai ales știind să-l roage atât de frumos cum avea obiceiul. Fetele dar, când voiau să asculte, rugau pe Marta; Marta însă mai totdeauna le răspundea că Miron nu voiește, fiindcă nu e tocmai în voia lui cea bună. Numai din când în când, foarte arareori, Marta îl ruga pe Miron să cânte.

În horă Miron totdeauna e cumpătat, încât parcă numai șuguește cu jocul. Dar ochii tuturor se opresc asupra lui. Înalt și mlădios, cu umerii lași și cu pieptul ieșit,

el calcă lat și pe întreaga talpă, încât la fiecare pas întregul trup i se scutură și se leagănă când în dreapta, când în stânga. Când stă însă și-și ridică fruntea ieșită din față, fetele tresar sub privirea lui. Un cap bălan cu părul lung până la umeri, cu o față albă și străbătută ca de-o răsufare de rumeneală, cu doi ochi mari și albaștri ca fața cerului privită de pe culmea muntelui. Totdeauna e în această față ceva ce nu se mai găsește în alte fețe, un fel de tristețe, un vâl de gânduri, iară în surâsul de pe buzele lui ascuțite totdeauna e ceva ce-ți deschide sufletul.

E minunat flăcău Miron și nu e minune că toți îl caută și doresc.

(Ioan Slavici, *Gura satului*)

A.

1. Indică câte un sinonim pentru: *oierul, cumpătat, din când în când.* **6 puncte**
2. Motivează rolul virgulei în structura: „Când stă și-și ridică fruntea ieșită din față, fetele tresar sub privirea lui.” **6 puncte**
3. Numește două moduri de expunere utilizate în text. **6 puncte**
4. Extrage, din text, o comparație și o repetiție. **6 puncte**
5. Identifică două trăsături ale nuvelei ce reies din fragmentul dat. **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte în care să caracterizezi personajul Miron din fragmentul de mai sus. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

- să evidențiezi două trăsături morale și/sau fizice ale personajului;
- să precizezi două mijloace de caracterizare utilizate;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecti limita de spațiu indicată.

SUBIECTUL al II-lea (36 de puncte)

Citește cu atenție textul:

Mocănița de pe Valea Vaserului e cea mai bună ilustrare a ideii potrivit căreia drumul în sine e mult mai important decât destinația. Poți merge de nicăieri către niciunde, iar acea călătorie să fie una memorabilă.

După ce am trecut de Pasul Prislop, am colindat prin Borșa și am admirat Cascada Cailor, a venit vremea să lăsăm Pietrosul în urmă și să continuăm drumul prin Moisei, spre Vișeu de Sus, pentru o astfel de călătorie în timp. (...)

Mocănița de pe Valea Vaserului este probabil cel mai cunoscut dintre trenurile cu aburi care încă își mai mișcă anevoie trupurile prin România în zilele noastre. Celelalte (de la Moldovița, de la Sovata, din Câmpeni) fie nu au un traseu la fel de lung, nu pornesc cu la fel de mare regularitate, ori n-au deloc un scop utilitar, ci doar turistic, sau nu străbat zone la fel de împădurite și sălbatic. Cu alte cuvinte, în România zilelor noastre, când spui Mocăniță spui trenul de pe Valea Vaserului.

Ajuns în gară cumperi bilet, care ce să vezi, arată ca biletele de pe vremuri, numai bun de pus la pălărie de vreun alt domn Goe modern și, mai ales, numai bun de compostat. Apoi iei loc în vagoane. Oriunde poștești. (...) Traseul actual al mocăniței

de pe Valea Vaserului are puțin peste 40 de kilometri, însă numai 21 pot fi parcurși de către turiști până la stația Paltin. Reperele de pe drum sunt pe cât de simple, pe atât de fermecătoare: un loc unde trenul face popas pentru răcirea cu apă a locomotivei, altul unde existase un depozit de muniție în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, o pepinieră, o ramificație de cale forestieră îngustă (pe Valea Novățului). În schimb natura, peisajul și sentimentul de izolare sunt, vorba reclamei, de neprețuit.

(Răzvan Năstase, *Mocănița de pe Valea Vaserului* în ziarul *Adevărul* de weekend)

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:
 - câți kilometri are traseul actual al mocăniței de pe valea Vaserului;
 - în ce alte zone mai există mocănițe. **4 puncte**
2. Scrie numele autorului și al ziarului din care a fost extras fragmentul. **4 puncte**
3. Menționează ce parte de vorbire este fiecare din cuvintele subliniate în secvența: *Mocănița de pe Valea Vaserului este probabil cel mai cunoscut dintre trenurile cu aburi care încă își mai mișcă anevoie trupurile prin România în zilele noastre.* **4 puncte**
4. Precizează funcțiile sintactice ale cuvintelor subliniate din secvența: *În schimb natura, peisajul și sentimentul de izolare sunt, vorba reclamei, de neprețuit.* **4 puncte**
5. Transcrie două propoziții subordonate din fraza următoare, precizând felul lor: *După ce am trecut de Pasul Prislop, am colindat prin Borșa și am admirat Cascada Cailor, a venit vremea să lăsăm Pietrosul în urmă și să continuăm drumul prin Moisei, spre Vișeu de Sus, pentru o astfel de călătorie în timp.* **4 puncte**
6. Construiește o frază alcătuită din două propoziții în care să existe o propoziție completivă directă ce are ca termen regent o interjecție predicativă. **4 puncte**

B. Redactează o compunere de 80-150 de cuvinte în care să descrii un peisaj montan impresionant, pe care l-ai fi putut vedea în călătoria cu Mocănița de pe Valea Vaserului. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți două caracteristici ale tabloului de natură;
- să folosești un limbaj expresiv;
- să redactezi un conținut adecvat cerinței;
- să respecți limita de spațiu indicată.

Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări (unitatea compoziției – 1p.; coerența textului – 2p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2p.; ortografia – 3p.; punctuația – 2p.; așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea – 2p.

6. TEST FINAL LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
Timpul efectiv de lucru este de 2 ore.

SUBIECTUL I (42 de puncte)

Citește cu atenție textul următor:

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat și se numea împăratul Roșu. El era foarte mâhnit că în zilele lui, niște zmei furaseră soarele și luna de pe cer.

Trimise deci oameni prin toate țările și răvașe prin orașe, ca să dea în știre tuturor că oricine se va găsi să scoată soarele și luna de la zmei, acela va lua pe fie-sa de nevastă și încă și jumătate din împărăția lui, iară cine va umbla și nu va izbândi nimic, acela să știe că i se va tăia capul.(...)

Pe vremea aceea, se afla un viteaz pre nume Greuceanu. Auzind și el de făgăduința împărătească, ce se gândi, ce se răzgândi, că își luă inima în dinți, încumetându-se pe ajutorul lui Dumnezeu și pe voinicia sa, și plecă și el la împăratul să se închine cu slujba. Pe drum se întâlni cu doi oameni pe cari slujitorii împărătești îi ducea la împăratul ca să-i taie, pentru că fugiseră de la o de la o bătălie ce o avusese împăratul cu niște gadine. Ei erau triști, bieții oameni, dară Greuceanu îi mângâie cu niște vorbe așa de dulci, încât le mai veni nițică inimă, că era și meșter la cuvânt Greuceanu nostru.*

El își puse nădejdea în întâmplarea aceasta și își zise: „Îmi voi încerca norocul. De voi izbuti să înduplec pe împăratul a ierta pe acești oameni de la moarte, mă voi încumeta să mă însărcinez și cu cealaltă treabă; iară de nu, sănătate bună! Mă voi duce de unde am venit. Asta să fie în norocul meu; niciodată nu strică să facă cineva o încercare.”

(Greuceanu)

* gadine – fiare sălbatice

A. Scrie răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Menționează câte un sinonim potrivit pentru cuvintele și expresiile: *răvașe, nădejdea, își luă inima-n dinți.* **6 puncte**

2. Explică rolul cratimei în structurile: *n-au* (putut); *mi-ar* (fi voia). **6 puncte**

3. Transcrie, din text, două cuvinte/grupuri de cuvinte care se referă la spațiul acțiunii. **6 puncte**

4. Numește momentul subiectului corespunzător fragmentului subliniat în text. **6 puncte**

5. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței: *Ei erau triști, bieții oameni, dară Greuceanu îi mângâie cu niște vorbe așa de dulci, încât le mai veni nițică inimă, că era și meșter la cuvânt Greuceanu nostru.* **6 puncte**

B. Redactează o compunere de 150-250 de cuvinte (15-25 de rânduri), în care să argumentezi că textul citat aparține unui basm.

În compunerea ta, trebuie:

- să precizezi minimum două trăsături ale basmului;
- să ilustrezi aceste caracteristici cu exemple adecvate din text;
- să ai un conținut adecvat cerinței formulate;
- să respecti limita minimă de spațiu indicată.

SUBIECTUL al II-lea (36 de puncte)

Citește cu atenție textul:

O lume arhaică, ruptă parcă de realitatea agitată a momentului, cu peisaje uimitoare, cu oameni simpli, dar excepționali. Este lumea în care se află Rezervația Peisagistică Tusa-Barcău, una dintre cele mai frumoase zone din județul Sălaj. (...)

Rezervația peisagistică Tusa-Barcău se întinde chiar în jurul locului în care se unesc versanții împăduriți ai Munților Plopiș din județele Sălaj, Bihor și Cluj. Punctul în care teritoriile administrative ale celor trei județe se întâlnesc, situate pe platoul Ponor, reprezintă și o spectaculoasă zonă de belvedere, ce oferă o panoramă a văilor ce se întind spre zonele mai joase din jur.

Spectacolul crește în intensitate pe măsură ce te apropii de locul de obârșie al Barcăului. Izbucul Mare, unul dintre izvoarele ce alimentează râul, iese din pământ în apropiere de locul unde se întâlnesc cele trei județe, iar după câteva zeci de metri, apele proaspăt ieșite la suprafață se prăvălesc la vale despletite de șuvoaie peste un perete stâncos vertical năpădit de mușchi într-o cascadă cu o înălțime de aproximativ 10 metri. Rezultatul este un peisaj desprins parcă dintr-o poveste. (...)

(Olimpia Man, *Lumea celui mai bătrân morar din Transilvania*, în *Adevărul de Weekend*, 1.09.2013)

A. Scrie, pe foaia de examen, răspunsul pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Formulează câte un enunț în care să precizezi următoarele aspecte din textul dat:

- numele autorului și titlul articolului reprodus;
- denumirea izvorului ce alimentează râul Barcău.

4 puncte

2. Precizează două dintre elementele care fac ca rezervația Tusa-Barcău să fie una dintre cele frumoase zone din județul Sălaj.

4 puncte

3. Menționează valoarea morfologică și cazul fiecăruia dintre cuvintele subliniate din secvența: *Izbucul Mare, unul dintre izvoarele ce alimentează râul iese din pământ...*

4 puncte

4. Indică funcțiile sintactice ale cuvintelor subliniate din secvența: *Rezultatul este un peisaj desprins parcă dintr-o poveste.*

4 puncte

5. Transcrie propozițiile subordonate din fraza următoare, precizând felul lor: *Izbucul Mare, unul dintre izvoarele ce alimentează râul, iese din pământ în apropiere de locul unde se întâlnesc cele trei județe.* **4 puncte**

6. Construiește o frază alcătuită din două propoziții, în care să existe o propoziție subordonată subiectivă, având ca element regent un verb reflexiv impersonal. **4 puncte**

B. Redactează o compunere de 80-150 de cuvinte (10-15 cuvinte), în care să descrii un peisaj montan impresionant. **12 puncte**

În compunerea ta, trebuie:

- să prezinți patru elemente ale peisajului;
- să folosești un limbaj expresiv;
- să formulezi un titlu expresiv/ personalizat pentru textul pe care l-ai redactat;
- să ai un conținut adecvat cerinței;
- să respecti limitele de spațiu indicate.

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor nu este obligatorie.

Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări (unitatea compoziției – 1p; coerența textului – 2p; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2p; ortografia – 3p; punctuația – 2p; așezarea corectă în pagină, lizibilitatea – 2p).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Gramatica limbii române*, vol. I-II, Editura Academiei Române, București, 2005
- Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, 2005
- Limba română – manual pentru clasa a VIII-a*, Ion Popescu, EDP, București, 1998
- Limba română – manual pentru clasa a VIII-a*, Alexandru Crișan; Sofia Dobra; Florentina Sâmișăian, Ed. Humanitas Educațional, București, 1999/2012
- Limba română – manual pentru clasa a VIII-a*, Marin Iancu, Ed. Corint, București, 1999
- Limba română – teorie și exerciții, cl. a VIII-a*, Ed. Nomina, București, 2006
- Sinteze de limba română*, ed. a III-a, coord. Theodor Hristea, Ed. Albatros, București, 1984
- Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, Ed. Academiei, București, 1986
- Bejan, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Ed. Echinox, Cluj, 1995
- Bucă, Marin, *Dicționar de antonime*, Editura Meteor Press, București, 2008
- Bucă, Marin, *Dicționar de omonime*, Editura Meteor Press, București, 2011
- Bulgăr, Gheorghe, *Dicționar de sinonime*, Editura Palmyra, București, 1999
- Burcescu, Mugur, *Româna de nota 10*, Ed. Aula, Brașov, 2000
- Constantinescu, Silviu, *Dicționar de paronime*, editura Lucman, București, 2000
- Costache, Adrian; Costache, Georgeta, *Limba română, O gramatică sintetică*, Grup editorial ART, 2012
- Diaconescu, Ion, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale*, EȘE, București, 1989
- Goian, Maria-Emilia, *Probleme de sintaxă*, Ed. Recif, București, 1993
- Guțu Romalo, Valeria, *Corectitudine și greșeală*, Editura Științifică, București, 1972
- Lăzărescu, Rodica, *Dicționar de capcane ale limbii române*, Ed. Corint, București, 2006
- Neamțu, G. G., *Elemente de analiză gramaticală*, EȘE, București, 1989
- Petraș, Irina, *Figuri de stil, Mic dicționar – antologie pentru elevi*, Editura Demiurg, București, 1992
- Popescu, Ștefania, *Gramatica practică a limbii române*, ed. TEDIT FZH, București, 2007
- Stan, Mihail, *Ghid ortografic, ortoepic și de punctuație*, Grup Editorial ART, București, 2011
- Pârvulescu, Ioana, *Viața începe vineri*, Editura Humanitas, București, 2013
- Vulpescu Ileana, *Candidații la fericire*, Editura Tempus, București, 2000